

МАРТ 2022

ЛМЖ

МАРТЕНСКИ МУЗИКАЛНИ ДНИ РУСЕ

Фестивал с история

XXIX МЕЖДУНАРОДЕН МУЗИКАЛЕН ФЕСТИВАЛ
МАРТЕНСКИ МУЗИКАЛНИ ДНИ: РУСЕ '89

4 Ива Чавдарова
Финансовият комфорт
още не е гаранция за качество

6-9 Екатерина Дочева
Уникален фестивал
в специален град

10-57 Мартенски музикални дни
Хронология на фестивала по бюлетините на БТА

58 Яница Христова
Знаменитостите на
фестивала през годините

**60 Емил Табаков,
Минчо Минчев,
Найден Тодоров,
Светлин Русев,
Елена Башкирова,
Красимира Стоянова**
Звезди от юбилейното
издание на
„Мартенски музикални дни“
разказват пред БТА...

**70 „Мартенски
музикални дни“ за
шейсет и първи път**
Фестивалът през
2022 година

**76 Светът не може
да съществува без музика**
Анкета с участници
във фестивала
през 2022 година

ЛИК тематично издание март 2022

**РЕДАКЦИОННА
КОЛЕГИЯ:**

Кирил Вълчев
Боряна Димитрова
Даниел Димитров
Златна Костова
Пепа Витанова

ПЕЧАТ:

Издателство
„Изток-Запад“

ГЛАВЕН РЕДАКТОР:
Георги Лозанов

ОТГОВОРЕН РЕДАКТОР:
Яница Христова

КОРЕКТОР:
Евелина Стефанова

ХУДОЖНИК И КОРИЦА:
Данаил Алексиев

ГРАФИЧЕН ДИЗАЙН И ПРЕДПЕЧАТ:
Богдана Димитрова

КОНТАКТИ

Българска телеграфна агенция
1124 София,
бул. „Цариградско шосе“ 49
ISSN 0324-0444

РЕКЛАМА:
reklama@bta.bg,
02 926 2306

В БРОЯ СА ИЗПОЛЗВАНИ
СНИМКИ ОТ:
архив на Пресфотото БТА,
(pressphoto@bta)

ЛИК

Пенчо Милков

кмет на Община Русе

Скъпи читатели,

Март дойде, а с него и моментът, в който Русе се превръща в туптящото сърце на класическата музика у нас.

61 години международният фестивал „Мартенски музикални дни“ е не просто частица от културния афиш на прекрасния ни град. Той е емблема, даряваща на любителите на музиката уникални спектакли и концерти на първокласни артисти от целия свят.

Сред изпълнителите, покорили сцената на фестивала, са Симфоничният оркестър и хор на Берлинското радио с диригенти Ролф Клайнерт и Хелмут Кох, Дрезденската филхармония с диригент Курт Мазур, Симфоничният оркестър на Съветското радио и телевизия с диригент Геннадий Рождественски, Гевандхаус оркестър с диригент Вацлав Нойман, Ленинградската филхармония с диригент Юрий Темирканов, Московският камерен оркестър с диригент Рудолф Баршай, Софийската филхармония с диригентите Д. Петков, К. Илиев, Ал. Владигеров и много други инструменталисти, певци и диригенти с международно признание.

През 1965 г. самият Дмитрий Шостакович поставя операта „Катерина Измайлова“, с което завинаги остава в летописите на русенския фестивал. Така „Мартенски музикални дни“ се утвърждава като абсолютно средище на музикалния гений и елегантността през онези дни. Безкрайно ценен е с широката палитра от емоции, които предизвиква.

Дни преди началото на фестивала е царяла истинска еуфория в града. Животът е кипял с пълна сила - витрините на магазините са се изпъстрили с афиши на предстоящите концерти и украса, осигуря-

вани са дефицитни стоки, в хотелите са провеждани инструктажи за културно обслужване на гостите от чужбина, а също и за осигуряване от ДАП – Русе на автобуси за превозване на зрителите след края на концертите. Стотици българи с трепетно очакване са прииждали в Малката Виена. Дамите са обличали своите най-красиви рокли, а кавалерите им – стилните си фракове. Пропътували са десетки километри, за да слушат любимите си произведения на живо.

Подобен кипез е несравним и завинаги бележи най-щастливите мигове от историята на северната столица на България. Това е духът, който фестивалът носи на Русе години наред.

Неслучайно „Мартенски музикални дни“ се заражда именно тук. Какво по-добро място за случването на този празник на музиката от Града на първите неща? Градът, през който Европа навлиза в България. Неговата забележителна история, култура и архитектура е вдъхновила самия Нобелов лауреат Елиас Канети. Без съмнение фестивалът е изящната огърлица, прилягаща идеално на натурела на Русе.

Последните две години бяха трудни за екипа на събитието и за нас като организатори. Изправени бяхме пред множество предизвикателства и неизвестни, но съм изключително щастлив, че заедно успяхме да ги преодолеем. Така след година затишие и с много любов отбелязахме 60-ия юбилей на фестивала. Доказахме, че няма как русенци да се лишат от „Мартенски музикални дни“, защото с тях би си отишъл и духът на града ни.

Заповядайте в Русе и си подарете едно неповторимо музикално изживяване!

Мартенски музикални дни – накратко за историята

Ива Чавдарова

Арт. директор на МФ „ММД“ – Русе

Международният фестивал Мартенски музикални дни е най-старата фестивална сцена за класическа музика в България, събитието, което се превърна в културна емблема на град Русе и остави трайна следа в съзнанието на поколения русенци и гости на града от цял свят.

Организиран от Русенската община под патронажа на Министерството на културата, днес фестивалът развива широка платформа за диалог между изпълнители с различен артистичен и културен бекграунд – мисия, която му отрежда място сред най-важните и значими събития в музикалния живот на страната. Основан през далечната 1961 по инициатива на родения в Русе именит български диригент Саша Попов и диригента Илия Темков, всяка година фестивалът превръща град Русе в привлекателно място за срещи с артисти от българската и световната музикална сцена.

Фестивалния подиум в Русе са споделяли именити артисти от цял свят, сред които такива фигури в музиката на 20 и 21 век като Дмитрий Шостакович, Курт Мазур, Геннадий Рождественски, Вацлав Нойман, Юрий Темирканов, Саулюс Сондецкис, Секейра Коста, Маркус Щокхаузен, Сър Невил Маринър, Юрий Башмет, Сергей Крилов, Гидон Кремер, Миша Майски, Кшищов Пендереcki, Жорди Савал и много други знаменитости от европейската и световна сцена.

Забележителен е и списъкът на елитните състави, гостували в Русе, сред които оркестри от класата на Ленинградската филхармония с Юрий Темирканов през 1971 и още десетки други именити руски оркестри, Литовската филхармония, Брукнер оркестър – Линц, Парижкият камерен оркестър, Прага филхармония, Арнолд Шьонберг Хор, Симфония Варсовия, Кремерата Балтика, както и световноизвестни инструментални и вокални ансамбли като Хилярд, The King's Singers, I Musici di Roma, Il Giardino Armonico с Джовани Антонини, Венецианският бароков оркестър, МузикФабрик, Recherche, Московски солисти, ансамбъл Phase, квартетите Келер, Джулиард, Токио, Изаи, Ардити, Шуман, Модияни и др.

С фестивала израства и цяла плеяда именити български инструменталисти, сред които Георги Бадев, Николай Евров, Антон Диков, Венцислав Николов, Божидар Ноев, Иван Дреников, Марта Деянова, Минчо Минчев, Ваня Миланова и от по-младите и средни поколения днес Светлин Русев, Евгени Божанов, Пламена Мангова, Васко Василев, Веско Ешкенази, Драгомир Йосифов, Лия Петрова и др.

60-годишната история на фестивала напомня и за стотиците паметни премиери на творби от български и чужди композитори, необикновени артистични предизвикателства и български дебюти, оставили трайна следа в музикалната история на Бълга-

рия. Премиерите от 60-те, 70-те, 80-те и 90-те години на миналия век превръщат Русе в един от най-важните културни и музикални средища, в единствения в страната голям международен форум за класическа музика.

Фестивалът се превръща в истинска творческа лаборатория и за българските композитори от различни поколения, сред които такива личности като Любомир Пипков, Александър Райчев, Парашкев Хаджиев, Константин Илиев, Васил Казанджиев, Емил Табаков и др. Премиерни изпълнения като Втория и Петия клавири концерти на Панчо Владигеров в изпълнение на автора през 60-те години, както и серията от оперни премиери на Парашкев Хаджиев, Александър Райчев, Константин Илиев, привличат в Русе елита на българската музикална общественост.

През далечната 1965 година една необикновена фестивална премиера взривява музикалния живот на България – първата в Югоизточна Европа постановка на знаменитата и скандална за онова време опера „Катерина Измайлова“ (известна още и като „Лейди Макбет от Мценска губерния“) на Дмитрий Шостакович, поставена на сцената на Русенската опера от самия автор заедно с големия български оперен режисьор Евгени Немиров и диригента Ромео Райчев. И до днес в архивите на Русенската опера се пази партитурата, с която са работили първите й постановчици, както и самият Дмитрий Шостакович, който, бидейки в Русе, участва активно не само в целия постановъчен процес, но прави и авторска редакция на самата оперна партитура. Интересен момент в този наистина уникален фестивален сюжет е и фактът, че тази гениална творба на Шостакович възкръсва отново – съвсем неслучайно 50 години по-късно, през 2015, когато дъщерята на Евгени Немиров – добре известната в Европа Вера Немирова, и диригентът Найден Тодоров поставят отново това знаменито заглавие на сцената на Русенската опера. За фестивалната премиера в града пристига и известният дългогодишен директор на Виенската опера Йоан Холендер, който отразява широко събитието в Европа.

Фестивалът наистина респектира със своята богата биография, както и с устойчивостта на традицията, развивана вече повече от 60 години. Днес фестивалът „Мартенски музикални дни“ е основателно носител и на престижния международен лейбъл Европейски фестивал, присъден от Европейската фестивална асоциация.

През тези всички тези дълги години фестивалът преодоля и устоя на превратностите на времето и израсна заедно със своите именити артисти и със своята публика. Но в този дълъг процес на създаване ние не бяхме сами, благодарение на подкрепата на Министерството на културата, на десетките наши дарители, спонсори и съмишленици, сред които националните медии БТА, БНР, БНТ, русенските печатни и електронни медии, както и представители на бизнеса в лицето на А1 България, Обединена българска банка АД, Овъргаз АД, Гамаконсулт, Дунарит АД, Булмаркет ДМ, Линамар Лайт Метълс Русе ЕООД, Дунавтурс АД, ВиК – Русе, БТБ България, Общински пазари ЕАД, Мегахим АД и хотелите Дунав плаза ООД и Сплендид АД, както и Националното училище по изкуствата „Проф. В. Стоянов“ и Държавната опера в Русе.

Финансовият комфорт още не е гаранция за качество

Ива Чавдарова

Арт. директор на МФ „ММД“ – Русе

Когато поех грижата за фестивала „Мартенски музикални дни“, наследих и 30-годишната му история, към която изпитвам и до днес огромен респект. Но времето беше сложно, годината едва 1992-ра. Предвещаваха период на трудни времена за българската култура и налагаше свиване на мащабите в рамките на твърде скромния през 90-те години финансов ресурс. Тогава си дадохме сметка, че популярността и претрпана на големите фестивали в Европа като тези в Прага, Будапеща, в Берлин се дължат не толкова на щедрите им бюджети, а в способността им да експериментират, да създават нова музикална и артистична реалност, да дават познание, да очертават тенденции и да „произвеждат“ открития... Всички мечтаем за финансов комфорт, но той се случва по-успешно, както знаем, в други, по-различни жанрове. Финансовият комфорт невинаги работи в полза на качеството. Скромните ни бюджети ни научиха, че малки, не много скъпи, но качествени в репертоарно отношение проекти понякога произвеждат необикновено силен ефект.

Промените в началото на 90-те години ни научиха да бъдем особено изобретателни и гъвкави в програмирането. 70-те и 80-те години на ХХ век русенският Международен фестивал, а и не само той, разчиташе на мащабните оркестрови и вокално-инструментални продукции. Програмите изобилстваха от гастролни на големи продукции и състави, идващи предимно от Източна Европа и Русия. Днес подобна концепция е почти неприложима, а и вероятно не толкова

продуктивна.

А задачата тогава беше не само фестивалът да оцелее, но и да не загуби нищо от своята творческа енергия и международен авторитет. Така постепенно развихме идеята, без да компрометираме качеството и без да подценяваме важността на по-мащабните жанрове, да се фокусираме върху развитието на ансамбловите програми – практика, която поддържаме и досега и благодарение на която за всичките тези години от 1992 насам фестивалът успя да добави в новата си артистична история истинска колекция от дебюти на повечето от световноизвестните струнни квартети, сред които „Келер“, „Джулиард“, „Ардити“, „Токио“, „Изаи“, „Шуман“, „Модияни“, „Йерусалим“, саксофонният квартет „Сигнум“ и редица други. Богата и забележителна е и колекцията ни от барокови ансамбли и солисти, сред които знаменитите барокисти от Il Giardino Armonico с Джовани Антонини, I Musici di Roma и венецианският бароков оркестър с Джулиано Карминьола, както и великите гамбисти на нашето време – Жорди Савал и Паоло Пандолфо.

За първи път на българска сцена в Русе срещнаха своята българска публика ансамбли и оркестри от класата на Кремерата Балтика на Гидон Кремер, „Московски солисти“ на Юрий Башмет, английския камерен оркестър, Симфония Варсовия с Кшищов Пендерецки, както и световните вокални ансамбли Хилярд и Кингс Сингърс.

През 90-те години на ХХ век и особено днес музикалният свят изживява като че ли своеобразен ренесанс в ансамбловото музициране. Камерната музика и импровизираните сценични партньорства между елитни музиканти с иначе блестяща солистична кариера се превърнаха в често срещана фестивална практика навсякъде по света. Тази много силна тенденция не отмина и Русенския фестивал с артисти от класата на Изабеле Фауст, Жан Гиен Кейра и Александър Мелников, Огюстен Дюме, Пламена Мангова и Александър Князев, Шарон Кам, Светлин Русев, Елена Башкирова, Михаел Баренбойм, Пабло Ферандес и много други.

Лично за мен обаче големите събития са свързани с премиерите, с раждането на новата музика. Не мога да изброя всичко, но не мога да не спомена в дългата поредица от първи изпълнения премиерата на Концерта за цигулка от Албан Берг в паметното и историческо за мен изпълнение на Георги Бадев през 2002 г.; или премиерата на Симфония № 4 „Нирвана“ на Васил Казанджиев, Концерта за виола от Алфред Шнитке, първото изпълнение на Концерта за оркестър на Емил Табаков през 1995 г. (специална поръчка на фестивала за неговата 35-годишнина), както и премиерата на неговия забележителен Цигулков концерт само преди няколко месеца, на 60-ото издание на фестивала през 2021 г., в изпълнение на Русенския фестивален оркестър под диригентството на автора и с изключителния български цигулар Светлин Русев.

Съвременната музика е една специална територия за фестивала. Съвсем неслучайно програмите от 90-те години насам предлагат интензивна поредица от гастролни на елитни европейски ансамбли за съвременна музика, сред които МузикФабрик, recherche, Краш, оркестър „Фолхардинг“ от Нидерландия, перкусионният ансамбъл Ама-

динда, Австрийският ансамбъл „Фейс“, или такива радикални музиканти като тромпетиста Маркус Щокхаузен, шеметния британски тромбонист Джон Кени, Тара Бауман и феноменалната виолончелистка Франсез-Мари Уити, именитата българска перкусионистка Татяна Колева и много други.

Не мога да забравя и дебюта на Гидон Кремер в Русе. Годината е 2005. Дойде сам, в компанията на великолепния украински вибратонист Андрей Пушкаръв, с когото работеше интензивно тогава, а и досега. Един ансамбъл от категорията „странни“, концептуална програма – не особено популярна, като изключим много внимателно подбраната музика от Пиацола, „Шакона“ от Й. С. Бах и редом с тях и две премиерни за България заглавия от Владимир Кобекин и Лубош Фишер. Но в тази пъстра наглед програма имаше едно особено очарование, което поставяше в един общ артистичен контекст всички тези толкова различни в стилистично отношение пиеси, одухотворени по един наистина магнетичен начин от силния артистизъм на Кремер и Пушкаръв. Известно е, че концертната публика не е особено отворена към съвременната музика. Но този концерт се превърна в една малка наша победа над познатия консерватизъм на обикновения слушател... Но и доказателство, че големите артисти могат да превърнат всяка програма в преживяване.

Нещо подобно наблюдаваме и дълги години с присъствието на Юрий Башмет в Русе, вече над 27 години след неговия български дебют на фестивала с „Московски солисти“ през 1995 г. Винаги различен, изненадващ, но и с онова умение на големите артисти да привличат и взривяват публиката. Резултатът е пълни зали и десетки изключително успешни български премиери на музика от Шостакович, Прокофиев, Стравински, Гия Канчели (Abii ne viderem и Chiaroscuro), Божидар Спасов с фантастичната мадригална опера „Омагьсоаният“, Тору Такемицу и особено Шнитке с прочутия концерт „На троних“, посветен на големите трима – Гидон

Кремер, Мстислав Ростропович и Юрий Башмет, или неговия знаменит Концерт за виола, написан за Юрий Башмет, който той изпълни в Русе с оркестъра си „Нова Русия“.

Вълнуват ни онези неща, които могат да докоснат слушателя и в които изпълнителят вярва. Не е трудно да достигнеш и до големите имена в музиката днес. Елитните артисти с охота гостуват в България, интересуват се от нови територии, непознати дестинации и култури, нова публика. И за тях, и за нас това е един безценен опит.

Важна роля в целия този процес, който маркира широките съвременни пътеки в програмите на фестивала през последните 25 – 30 години, особено място заемат и премиерните фестивални концерти на единствения у нас елитен състав за съвременна музика – ансамбъл „Музика Нова“, създаден от един изключително талантлив и ерудиран познавач и интерпретатор на съвременната музика, какъвто е без съмнение като диригент и композитор Драгомир Йосифов, с когото имаме привилегията да си сътрудничим още от средата на 90-те години и до днес.

В изграждането на фестивалната програма разчитаме много и на българските артисти по света, особено по-младите, онези, които вече правят своята голяма международна кариера, артисти с идеи и мащаб, такива като Светлин Русев, Пламена Мангова, Евгени Божанов, Аглика Гено-

ва и Любен Димитров...

И това е напълно естествено, дори и в контекста на историята. С историческото развитие на фестивала в Русе, инициран от Русенската филхармония, Илия Темков и Саша Попов през 1960 г. са съдбовно свързани цели поколения именити български изпълнители и композитори, сред които Лазар Николов, Константин Илиев, Александър Райчев, Любомир Пипков, Минчо Минчев, Павел Герджиков и редица други елитни имена от българската музикална сцена. Впрочем още през 60-те години на миналия век фестивалът добива облик на елитна витрина на българското изпълнителско и композиторско творчество. И вероятно причината е в това, че фестивалът тогава е бил единственият в България голям и представителен за българската култура международен музикален форум. В концертните програми от това време редом с големите български изпълнители срещаме гостуващи оркестри и имена от класата на Геннадий Рождественски със симфоничния оркестър на Съветското радио и телевизия, Вацлав Нойман с Гевандхаус оркестър, Курт Мазур с Дрезденската филхармония и много други именити изпълнители в музиката на 60-те.

Раждането на най-новия фестивален продукт – Русенския фестивален оркестър, е може би най-романтичната и вълнуваща страница от последните фестивални издания. Годината беше 2010, а поводът 50-годишнината от основаването на фестивала и 50-годишнината от основаването на Националното училище по изкуствата в Русе. Идея, която обсъждахме в продължение на години не само с директора на училището Мария Дуканова, а и с маестро Емил Табаков – един от именитите възпитаници на училището в Русе. Днес Фестивалният оркестър на маестро Табаков има вече своята над 10-годишна история, събрала енергията на десетки първокласни български музиканти от цял свят, болшинството от които възпитаници на Русенската музикална гимназия.

Уникален фестивал в специален град

*Всичко, което преживявах по-късно,
вече се бе случило някога в Русчук.*

Елиас Канети

Екатерина Дочева, музикален критик

Как се създава фестивал? Как се развива? Как се опазва? Как поддържа равнището, необходимо да привлече известни, реномирани музиканти, да обновява репертоара си, да събира публика, да се включва в европейската карта, да осигурява собствената си перспектива, периодично да убеждава, че е необходим?

60-годишната история на международния фестивал „Мартенски музикални дни“ – Русе носи отговори на тези най-първи въпроси, когато става дума за такова културно дълголетие, особено в България. Неговата одисея включва и трудното, но успешно и забележително гъвкаво преминаване от една политико-икономическа система в нейната противоположност, установяването на различни и много видове не съвсем чистоплътни предложения – особено във втората половина от съществуването си... В цялата вихрушка от събития в началото на 90-те години Русе съумя да открие и да привлече подходящия нов фестивален директор – дама, която и досега, вече 30 години, брани всичко съществено за фестивалното настояще и бъдеще...

Всъщност историята на фестивала се съдържа и в неговото настояще. Русенският подход на обновление запази най-ценното от миналото му и направи и невъзможното, за да продължи българското музикално чудо и нататък, събра-

заявайки се, естествено, с предимствата на новите обстоятелства. Както и с финансовите проблеми. Но фестивалът се отвори към света, заяви своята готовност да съчетава различни естетики, почерци, прочити, разтвори широко репертоарното ветрило. А това стимулира развитието на публиката по посока на непознатото, на неудобното – бавно и мъчително, но непрекъснато и (вече се вижда) резултатно.

Този текст не може да бъде изчерпателен. В него ще се споменат някои тенденции, личности и факти като опорни точки за ориентация в историята на 60-годишния живот на „Мартенски музикални дни“, който можеше да се създаде и да просъществува до днес наистина само в град като Русе – с миналото му, с традициите, атмосферата и здравословния снобизъм на неговите жители, известни с любовознателността си, с желанието си да следят събитията в изкуството и процесите в културата. И с енергията да присъстват, да бъдат. Неслучайно именно в Русе толкова много събития са се случили за първи път в България.

В началото (1961 г.) – Празници на българо-германската дружба

Знае се, че зад всяко събитие стои личност. Тук името на личността е Илия Темков (1923 – 2002). Темков бе не само

диригент, той бе и музикален просветител, изнасяше лекции, навсякъде сееше музикална култура по един необичаен, негов, темковски начин – избягваше строгото академично слово, държеше слушателите си с оригиналните си мисли за музиката, с чувството си за хумор, с нестандартните си аналогии. И с познанията си, разбира се. Темков беше и немски възпитаник – учил е дирижиране в Дрезден при известния диригент Хайнц Бонгарц, който по това време – петдесетте години на миналия век – е главен диригент на Дрезденската филхармония. Работи известно време не само като диригент, но и като модератор на предавания в Радио Берлин, посветени предимно на българската музика. Неординерен тип човек. Добрин Петков го описва по следния начин: „Необичайна личност. Уникална. Човек заряд. Безкрайно конфликтен и трогателно сговорчив. Фантаст и реалист. Мечтател и безупречен практик. Великодушен и безпощаден. Непресъхващ извор на идеи, роден инициатор и организатор“. За създаването на фестивала Темков има идейната подкрепа на известния си колега Саша Попов, който е русенец, и помощта на юриста Михаил Кътев, който работи като експерт, а по-късно и като председател на Окръжния съвет за изкуство и култура в Русе. В края на социалистическия период за известно време Кътев е председател на Организационния комитет на фестивала.

Именно благодарение на връзките на Илия Темков в Източна Германия началото на фестивала е положено под мотото Празници на българо-германската дружба. Преки организатори се явяват две институции – Русенската филхармония и Радио Берлин. В Русе идват немски композитори, изпълнители, а от българска страна насреща е Илия Темков със Симфоничния оркестър на Русе, на който е главен диригент, с хор „Дунавски звуци“ – тогава диригент на хора е Симеон Стателов. Още с първия концерт на 10 март 1961 година Темков дава заявка, че тук нещата няма да са обичайни. Той кани 27-годишния диригент и композитор Васил Казанджиев да открие концерта със своя композиция – героичната увертюра „Септември 1923“. След което на пулта се качва Илия Темков и дирижира кантата „На победата“ от немския композитор Ернст Херман Майер със солисти Мими Николова и Кирил Кръстев и Петата симфония от Бетовен. Така програмира съчетанието на класиката и съвременността, заявява интереса на форума към младия творец и изпълнител. Този първи фести-

вален опит продължава 20 дни – с осем симфонични концерта, на които се изпълнява много музика от съвременни немски и български композитори. Нито музикалната общественост в България, нито пресата, нито партийните ръководства – централни и местни, още не предполагат мащабите и амбициите на музикалните празници в Русе. През 1961 година излиза кратка дописка във вестник „Народна култура“, по-детайлна информация на БТА за първия концерт и също така кратък текст в списание „Българска музика“.

Траектории в годините на социализма (до 1990 г.)

Фестивалът приема името „Мартенски музикални дни“ още на следващата 1962 година, все още със същите организатори. И все още периметърът на гостуващите артисти остава Източна Германия с големи имена, които представят нейната култура: диригентът Ролф Клайнерт, тогава шеф на оркестъра на Източноберлинското радио, големият чембалист Ханс Пишнер, по това време заместник-министър на културата на ГДР, също и известният диригент Хелмут Кох. Фестивалът вече заявява намерението си да се превърне в международно събитие, да се разгърне във времето със солисти, оркестри и камерни състави от България и от чужбина. Официално това е декларирано на третото издание през 1963 г. В това начинание отново е вградена преди всичко енергията на Темков и неговата визия за среща на симфонични състави, на камерни формации, за репертоарни предизвикателства, включващи големи класически форми и нови български композиции. Впрочем още от тези първи години на фестивала Съюзът на българските композитори влиза във водещата си по времето на социализма роля и предлага всяка юбилейна година по отношение на датата 9 септември 1944 г. (а това означава на всеки пет години) фестивалът да бъде само български като репертоар и международен като изпълнители. На съставите от чужбина се предоставят български композиции, които те изпълняват на фестивала. Идеята се реализира още през 1964 година. Според творческия съюз този подход е един от начините творбите, представителни (според ръководството на Съюза) за националната ни музикална култура, да се усвоят и да влязат по-трайно в репертоара на гостуващите от чужбина диригенти, оркестри, камерни изпълнители, солисти – най-вече от Източна Европа и Съветския съюз. По-рядко фестивалът се посещава и от музиканти

от „другата страна“ на Европа. Сериозна намеса в политиката на фестивала, но и подкрепа от името на държавата оказва и Министерството на културата. Дори след Илия Темков за известно време председател на организационния комитет е Петър Вутов, който е всъщност министър на културата (длъжността му официално е председател на Комитета по културата и изкуството).

Да продължим с председателите на фестивала в този период... Големият български композитор и интелектуалец Любомир Пипков поема ръководството му през 1967 г. Последният фестивал с Пипков е през 1974 г., когато той внезапно си отиде през май, ненавършил 70 години. След Пипков за шеф на организационния комитет е избран Александър Райчев, който ръководи фестивала дълго, но към края на 80-те години Михаил Кътев от Русе също се занимава с организацията му.

Кои са най-важните принципи, тенденции и репертоарни акценти в тези първи, почти три десетилетия, когато фестивалът се превръща в най-представителен форум за всички български оперни и симфонични състави. Големи имена идват от страните от Източния блок. За най-голямо събитие и до днес в историята на „Мартенските музикални дни“ с право се счита гостуването на Дмитрий Шостакович през 1965 г. Той е придружен от Тихон Хренников – председател на Съюза на съветските композитори, и идва за премиерата на своята опера „Катерина Измайлова“. Пребивава в града 20 дни с едно 24-часово прекъсване за концерта си в София. На 2 април Шостакович и Хренников посещават и Държавното музикално училище в Русе. И това посещение фиксира една сърдечна среща, която сякаш „кръщавя“ впечатляващия по-нататък музикантски живот на Емил Табаков, получил от великия композитор поздравления и насърчения. А премиерата на „Катерина Измайлова“ е няколко дни по-късно (7 април) с режисьор Евгени Немиров, диригент Ромео Райчев и с Евелина Стоицева, Иван Димов и Михаил Петров в главните роли. Записът от този спектакъл се съхранява в Българското национално радио и до днес е образец за интерпретаторска автентичност, защото Шостакович е присъствал на репетиции и, разбира се, е давал своето авторско мнение.

След създаването на оперния фестивал и прегледа на оперните театри в Стара Загора усилията на всички, работещи в този жанр, се насочиха натам. Но Русенската опера като домакин на „Мартенски

» музикални дни“ винаги участва във фестивалната програма. В 70-те и 80-те години на миналия век наред с класическия оперен репертоар тя често готви премиери и на български произведения. През 1974 г., когато фестивалът отново репертоарно е български, прозвучаха две контрастни оперни творби, представителни за своите автори. Премиерата на класическата опера „Момчил“ от Любомир Пипков с диригент Иван Маринов, режисьор Димитър Узунов и с големия баритон Кирил Кръстев в главната роля. Другата историческа премиера бе концертното изпълнение на операта „Прикованият Прометей“ от Лазар Николов под диригентството на Добрин Петков. За главната партия е поканен баритонът Иван Консулов, когото Добрин Петков избира не толкова заради красивия глас, колкото заради уменията му да мисли и пее интервалово според изискванията на музиката на Николов. И до днес това е единственото живо изпълнение на тази много важна и многозначителна – с темата и с музиката си, композиция.

Ще спомена някои емблематични гостувания на сцената на фестивала – Дрезденската филхармония с диригент Курт Мазур, Симфоничния оркестър на Съветското радио и телевизия с диригент Геннадий Рождественски, Гевандхаус оркестър с диригент Вацлав Нойман, Ленинградската филхармония с диригент Юрий Темирканов, Московския камерен оркестър с диригент Рудолф Баршай, Софийската филхармония с диригентите Добрин Петков, Константин Илиев, както и Радиооркестъра с Васил Стефанов, Александър Владигеров, Васил Казанджиев. Васил Арнаудов с двата хора – „Родина“ – Русе и Софийския камерен хор, който е в центъра на фестивалното планиране – и с идеи за голяма ораториална композиция, и с великолепните програми на камерния хор.

Впрочем една от дълго продължилите репертоарни идеи бе изпълнението на Деветата симфония от Бетовен във финалния, заключителен ден от фестивала. Тук диригенти и оркестри се сменяха – най-често български и румънски.

Съществена е и образователната и популяризаторската страна на фестивала в този период. Навсякъде се организират срещи на български композитори с ученици и работници. Много от тези срещи са действително формални мероприятия, които трябва да изпълнят лозунга „Изкуството близко до народа“. Но свидетелства на присъствали показват, че е имало случаи, които въпреки своята натрапчива масовост са изиграли положителна роля за формирането на слушателска аудитория.

Ракурси и преобразяване след падането на Берлинската стена (от 1990 г. до днес)

Фестивалът, както и не малко други големи социалистически форуми, изискващи значителни средства, претърпя сътресение. Но бързо се окопоти... В онова време културата беше част от държавната идеология и се използваше за създаване на имидж на България в чужбина, извън т.нар. социалистически лагер. След промените държавата започна да се оттегля от нея, а и капиталът не проявяваше интерес, защото тя не „носи пари“. Особено зараждащият се тогава „новобогатшки“ капитал. Темата е известна, само я напомням.

Какво направиха в Русе?

Най-напред бих искала да вметна, че за късмет на фестивала той не се провеждаше в столичния град, където фестивалите никнеха като гъби, а общинските и културните власти някак не бяха в състояние или нямаша куража да отделят устойчивото от спорадичното. Това се отрази например на фестивала „Софийски музикални седмици“. В Русе не тръгнаха да правят още фестивали от този род. Вместо това направиха един умен ход – много съществен за следващите 30 години, с назначението на Ива Чавдарова за фестивален директор. Както и с превръщането на фестивала в част от културната програма на русенската община. Чавдарова ръководи фестивала от 1992 година и в този смисъл тя е не само от много важните личности в историята му, но е и самата му история. Предполагам, че много малко хора са допуснали колко силна и несломима воля и каква желязна издръжливост – освен интелект, работливост, прозорливост, интуиция, диалогичност, дипломатичност и талант, се крие в тази крехка на вид дама. През годините тя премести или прескочи доста препятствия от страна на различни субекти с претенции. Днес ми се струва, че трябва да благодари на почтените и непочтени свои опоненти, защото не я оставят и секунда да се отпусне. Изобщо не подозират колко й помагат, когато й пречат. Тя е информирана за всичко, което става извън България, направила е реален екип с мотивация, а

както всеки умен човек, когато има нужда от помощ, я търси. Има усет за стойността и перспективата на всяка възможна идея. И понеже вече е с натрупан гигантски опит като директор-черноработник, разбира бързо кои са печелившите идеи. Създаде е артистичен приятелски кръг на фестивала, който се разширява непрекъснато, в него са дългогодишните партньори на форума Емил Табаков, който участва в „Дните“ от третото тяхно издание, и Минчо Минчев, който намира време да дава идеи и да свири на фестивала повече от трийсет години. Добавям, разбира се, и ансамбъла „Софийски солисти“ с ръководителя им Пламен Джуров, както и артисти от следващи поколения като Светлин Русев или Евгени Божанов с огромна международна известност.

Какво се промени във фестивалната карта?

Реално тя покри почти изцяло картата на света. Планирането, естествено, се извършва с няколко години напред и което е най-важно, тук играе роля уменията на Чавдарова да поема риска – да осигури музикантите чрез техните мениджъри, а след това да събира финанси. Да, буквално ги събира. Общината няма възможност да покрие целия фестивален разход и Ива Чавдарова набавя разликата от спонсори. Разбира се, днес й е по-лесно, отколкото в началото, защото всички я познават, така че фестивалът вече и в чисто икономическите си параметри е създал нова традиция.

Какви промени настъпиха в репертоара и в артистичната листа?

Фестивалът придоби по-камерен вид в сравнение със социалистическия си предшественик – по финансови причини. В социализма държавите от блока се съобразяваха с културните си спогодби и оркестрите се командироваха. Тази практика приключи след 1989 г. Но въпреки това на „Мартенски музикални дни“ всяка година има гостуващи оркестри. А от 10 години фестивалът, съвместно с учили-

щето по изкуствата, създаде свой фестивален оркестър. Това е безпрецедентна организация, чието начало бе положено за 50-годишнината на фестивала и на русенското музикално училище, и включва възпитаници на училището от цял свят. Те идват с удоволствие, а оркестърът се дирижира от Емил Табаков. Той написа и своя Втори концерт за цигулка, като го посвети на Светлин Русев – постоянен солист на Фестивалния оркестър, както и на самия оркестър. Световната премиера на творбата се състоя на 3 октомври 2021 г. – на заключителния концерт от 60-ото издание на фестивала.

Камерните концертни форми станаха много по-богати – и като артистично присъствие, и като репертоар. Световно-известни камерни ансамбли от чужбина вече са постоянни сътрудници на фестивала – тук най-вече трябва да се спомене името на Юрий Башмет и на неговия ансамбъл „Московски солисти“. Но може ли да се пропуснат гостуванията на Гидон Кремер и „Кремерата Балтика“... всъщност имената са много и все от световния концертен подиум. Камерната сфера от фестивалната програма бе фокусирана в няколко основни линии. Споменавам например „Световни квартети“, „Барок“ и преди всичко – за първи път като репертоарна линия, съвременната и актуална музика. Тук Ива Чавдарова прояви мъдростта да покани за свой компетентен сътрудник диригента, композитора, пианиста, музиколога Драгомир Йосифов – по-добър избор едва ли можеше да има. Ансамбълът „Музика Нова“, който той ръководи, е основен участник в изпълнението на тази толкова важна просветителска работа. Привлече качествени музиканти към тази кауза и провокира създаването на нов тип камерни формации, посветени на звуците на днешния ден. Много сериозен е и обменът с ансамбли за съвременна музика от чужбина – идват с удоволствие със „странните“ си програми – така ги определях в началото. И беше действително проблематична защитата на тяхното присъствие. Но постоянството свърши своята работа. Днес най-нови композиции се слушат с внимание от фестивалната публика, коментират се, правят се сравнения... Резултатите са изключителни.

Може би Чавдарова и нейните колеги и сътрудници спечелиха доверието и на най-скептичните с уважението, което показва винаги и към традицията на фестивала. Само един, но много ярък пример за това беше следващата русенска премиера на операта „Катерина Измайлова“ от Шостакович – точно 50 години след първата.

Изкуството да събудиш интерес към едно събитие от миналото рядко се проявява у нас. Причини за това винаги се намират, но най-сериозната, струва ми се, е свързана с липсата ни на определен тип култура – на памет към миналото и хората, които, както сега, са влагали способности и труд, за да реализират своите идеи. Вера Немирова, дъщерята на Евгени Немиров, който постави операта през 1965 г. (тя живее в Германия и е много известен и търсен режисьор в немскоговорещите страни на Европа поради естетиката, която изповядва), се заема да продължи историята на творбата на същата сцена в същата редакция. Този емоционален порив среща разбирането и съдействието на диригента Найден Тодоров, който е намерил в нотите на русенската опера партитурата, от която преди 50 години е дирижирал Ромео Райчев и в която Шостакович е нанесъл допълнително някои свои бележки и поправки. Тази партитура прозвуча в Русе отново на 25 март 2015 г. благодарение на постановъчния екип: диригент Найден Тодоров, режисьор Вера Немирова, диригент на хора Стелияна Димитрова (дъщеря на Атанас Димитров, диригент на хора през 1965 г.). На генералната репетиция бе дошъл да снима австрийски телевизионен екип на телевизия „Сервус“, ръководен от много известния импресарио и директор на Виенската Шаатс опер до 2010 г. Йоан Холендер, който има предаване, наречено „kulTOUR“. (Води и до днес, но не може да се гледа в България.) А на премиерата с 5-минутен филм от архива на БНТ бе припомнено посещението на Шостакович в Русе, участието му в последния етап от работата върху операта, видяха се и откъси от премиерата с 50-годишна давност.

С една дума в драматургията на фестивалните програми винаги има сюжетна линия, посветена на личностите, които му се посветиха – и за техни годишнини, а и за по-непознати техни композиции, на композитори като Любомир Пипков, Марин Големинов, Константин Илиев, Лазар Николов, Симеон Пиронков, Васил Казанджиев...

Фестивалът дава възможности за толкова ракурси към музикалното. Мислим си, че те потъват в миналото, но може би ни съпровождат постоянно, без да подзираме, спотайват се някъде около нас и в определен момент изплуват в собствените ни мисли, вадят ни от стереотипите ни, от уседналостта и умората. Или по-кратко – днес „Мартенски музикални дни“ се справя успешно с носталгиите по вече преживяното, като ги превръща в спомени, които постоянно възкресява.

Сградата на Културния дом в Русе
Мартенски музикални дни - 1961 г.

Мартенски музикални дни

Хронология на фестивала

по бюлетините на БТА

Музикалният фестивал "Мартенски музикални дни" е значимо културно събитие, което привлича погледа не само на публиката, но и на медиите към себе си. БТА следи ежегодно протичането на фестивала от неговата първа проява през 1961 година до празничните чествания за 60-ата му годишнина, отбелязана през 2021 година. Разгръщаме бюлетините и архивните материали, съхранени в БТА, за да надзърнем в историята на "Мартенските музикални дни" и да разберем кои са били някои от акцентите, върху които агенцията се спира при отразяването им.

1961

Корените на фестивала "Мартенски музикални дни" започват от 1961 година. На 10 март се откриват музикални празници, които тогава носят наименованието "Музикални дни на българо-германската дружба". Създават се по инициатива на Русенската филхармония и радио "Берлин".

На тържественото откриване на музикалните празници участват Симфоничният оркестър и филхармоничният хор "Дунавски звуци". Младият ком-позитор Васил Казанджиев дирижира първото изпълнение на своята най-нова творба - "Септември 1923 година", а кантатата "На победата" на немския композитор Ернст Херман Майер се изпълнява за първи път в нашата страна. Под диригентството на Илия Темков оркестърът изпълнява Симфония номер пет от Бетовен.

Музикалните дни продължават до края на месеца. Програмата е съставена от творби на съвременни български и германски композитори и класици. Предвидени са осем симфонични концерта, в които участват диригенти и изпълнители от ГДР. Всичките концерти са предавани по радио "Берлин".

1962

През 1962 година "Мартенските музикални дни" се провеждат от 1 до 19 март. Културното събитие включва редица концерти в Русе, Търново, Силистра, както и някои русенски села. Освен музикалните изпълнения, програмата предвижда и срещи, беседи, изложби и прожекции на филми.

В музикалните тържества участват изпълнители от Германия, смесеният хор на Берлинското радио, а също така и съставите на Русенската филхармония и на русенската културна общественост. Сред гостите са заместник-директорът и главен редактор на радио "Берлин", главният диригент на берлинския симфоничен радиооркестър проф. Ролф Клайнерт, главният диригент на хоровите колективи при радио "Берлин" проф. Хелмут Кох и други изтъкнати музиканти.

Заклучителната вечер на "Мартенските музикални дни" се провежда във Велико Търново. Тогава концерт изнася солистичният хор на Берлинското радио под диригентството на Херберт Рунгенхаг.

1963

Музикалните празници са открити с голям концерт на Русенската филхармония и артисти от Русенската народна опера на 20 март. Тази година "Мартенските музикални дни" излизат от рамките на двустранната музикална дружба между Русенската филхармония и радио "Берлин" и се превръщат в музикален фестивал.

В концертите участват Русенската филхармония, Русенската народна опера, Симфоничният оркестър на Берлинското радио и телевизия, Варненската народна опера, Българската хорово капела, солисти, диригенти и музикални колективи от ГДР, Унгария, Румъния, Югославия, Франция и други.

На фестивала Русенската народна опера представя спектакъла "Цар Калоян", на който присъства и ком-позиторът Панчо Владигеров. Русенската опера представя и операта "Риголето" от Верди. Гост на операта е и югославската артистка Радмила Бакочевич, която изпълнява ролята на Маргарита в операта "Фауст".

Русенските филхармоници дават голям концерт, в който участва и младият югославски цигулар Рудолф Балаж. В техен концерт участва и гост-солистът Жарар Пуле от Франция.

На музикалните тържества в Русе Варненската народна опера представя оперите "Така правят всички" от Моцарт, "Годен в манастира" от Прокофиев и балета "По пътя на гърма" от съветския композитор Караев.

Във връзка с "Мартенските музикални дни" гост на русенската културна общественост е именитият английски композитор и виден общественик Алън Буш. За пръв път в България изпълняват неговата кантата, посветена на майор Томпсън - "Балада за войника на свободата". Творбата е изпълнена от Русенската филхармония, а солисти са Иван Димов и Неделчо Деянов под диригентството на Илия Темков.

На 14 април с тържествен заключителен концерт са закрити "Мартенските музикални дни - Русе, 1963 година". Под диригентството на проф. Ролф Клайнерт Германският радиосимфоничен оркестър и Българската хорово капела "Светослав Обретенов" изпълняват Девета симфония на Бетовен.

1964

На 21 март в Русе стартират празниците на симфоничното изкуство. В продължение на две седмици от русенския концертен подиум прозвучават около 40 симфонични и кантатно-ораторни творби на няколко поколения български автори. Част от тях се изпълняват за първи път.

На тържественото откриване на фестивала присъстват много български композитори и музикални дейци от цялата страна, сред които е и главният секретар на Съюза на българските композитори Филип Кутев, а също така и музикални дейци от СССР, ГДР, Унгария и Полша.

През концертния подиум преминават Русенската филхармония, Симфоничният оркестър на Българското радио и телевизия, Българската хорово капела "Светослав Обретенов", хор "Бодра смяна", Симфоничният оркестър на Бургас и други изпълнители.

На 4 април фестивалът на българското симфонично изкуство завършва. В последния ден на участниците са връчени награди. Голямата награда на град Русе получава Симфоничният оркестър на Българското радио и телевизия, а наградата на Съюза на българските композитори е връчена на Русенската филхармония. Награждават се и симфоничните оркестри на Пловдив и Варна, Българската хорово капела "Светослав Обретенов", симфоничните оркестри на Бургас и Плевен, смесеният хор на Ансамбъла за песни при Българското радио и телевизия и Българската държавна консерватория. Наградени са също диригентите Васил Стефанов, Емил Главанаков, Александър Владигеров, Иван Вулпе, Илия Темелков, Влади Анастасов, Димитър Русков и Михаил Милков, както и солисти и артисти - оркестранти.

Оркестърът на Софийската държавна филхармония под диригентството на Добрин Петков по време на концерта

1965

Петото издание на "Мартенските музикални дни" се провежда от 27 март до 11 април. Вече се откроява все по-растващото им значение в музикалния и културния живот на страната ни, започва да се говори и за ролята, която те ще имат и в бъдеще.

Фестивалът е открит с тържествен концерт на Софийската държавна филхармония под диригентството на Добрин Петков. Колективът на филхармонията изпълнява творби от български композитори, солистът Николай Евров участва в изпълнението на произведения от Веселин Стоянов и Панчо Владигеров.

В тържествата вземат участие много наши състави и солисти – Русенската народна опера, Русенската филхармония и Младежният симфоничен оркестър, Пловдивската народна опера, Струнният квартет "Димов", Софийският камерен оркестър, хор "Родина" – Русе и други. Поканени са да участват и чуждестранни състави и изпълнители, сред които Букурещката филхармония, съветският виолончелист Михаил Хомицер, младата япон-

Гости на фестивала са световноизвестните съветски композитори Дмитрий Шостакович и Тихон Хренников, които са обявени за почетни граждани на Русе.

ска цигуларка Йоко Сато и други.

Русенската народна опера под диригентството на Борис Ханчев представя операта "Дон Карлос" от Верди. От операта представят и балетен спектакъл с творбите "Франческа да Римини", "Чудният мандарин" и „Кубинска увертюра" под ръководството на диригента Александър Владигеров. Под диригентството на Асен Найденов операта представя и "Турандот" от Пучини.

Гости на фестивала са световноизвестните съветски композитори Дмитрий Шостакович и Тихон Хренников, които са обявени за почетни граждани на Русе.

Софийската държавна филхармония под диригентството на Добрин Петков изпълнява авторския концерт на Шостакович. В Концерт за пиано и оркестър номер едно участва солистът Антон Диков, лауреат на международни конкурси. За първи път от русенския подиум прозвучава в нашата страна Концертът за виолончело, като солист е съветският виолончелист Михаил Хомицер.

След концерта на Шостакович русенци присъстват и на концерта на световноизвестния композитор Тихон Хренников. Русенската филхармония изнася концерт с негови творби. Солисти са самият Хренников, виолончелистът Михаил Хомицер и 15-годишната японска солистка Йоко Сато.

Русенската народна опера за първи път в страната поставя операта "Катерина Измайлова" от Дмитрий Шостакович, а на премиерата присъства и авторът. Операта е поставена от режисьора

Евгени Немиров, диригент е Ромео Райчев. Самият Шостакович казва, че музикалната интерпретация е била на голяма висота.

За "Мартенските музикални дни" в Русе пристига и Букурещката държавна филхармония "Джордже Енеску". На фестивала те изпълняват Симфония номер едно на Джордже Енеску и кантатата "Кармина Бурана" на Карл Орф.

В заключителната вечер на фестивала Русенската филхармония и хоровата капела "Светослав Обретенов" изпълняват Девета симфония на Бетовен. Концерта ръководи диригентът на Берлинската държавна опера Хайнц Фрике.

Съветската делегация, водена от композитора Дмитрий Шостакович в Русе.

Председателят на Комитета за култура и изкуство д-р Петър Вутов открива фестивала.

1966

През 1966 година изданието на "Мартенски музикални дни" се провежда от 26 март до 10 април и е посветено на темата "Музиката на крайдунавските страни". Във фестивала участват филхармонията, младежният симфоничен оркестър и Народната опера на град Русе, Дрезденската филхармония, Пражкият камерен оркестър, Симфоничният оркестър на Българското радио и телевизия, както и Българската хорова капела "Светослав Обретенов" и хор "Дунавски звуци". За първи път на фестивала са изпълнени нови български творби от Любомир Пипков, Александър Райчев и Димитър Сагаев.

Русенската филхармония изнася първия концерт – вариации от Добри Христов и Марин Големинов, под диригентството на Илия Темков. За първи път в страната прозвучават новите творби Симфония-концертанте за виолончело и оркестър на Любомир Пипков и Симфония номер три на Александър Райчев. В концерта участва солистът Здравко Йорданов.

Русенската народна опера изпълнява спектакъл на съвременната българска опера "Мост" от Александър Райчев, като представлението е дирижирано от самия автор. Главните роли са изпълнени от Атанас Атанасов, Борис Цветков, Кунка Кузманова, Евдокия Здравкова и Валентин Григоров. Балетният състав на Русенската народна опера представя балетите "Блудният син" по музика на Прокофиев, "Целувката на феята" – Стравински, и "Един американец в Париж" на Гершуин. От операта поставят и "Дон Карлос" от Верди.

Дрезденската филхармония, която пристига в България за фестивала, изнася концерти в Русе, Плевен, София и Пловдив. Първият им концерт в страната е под диригентството на проф. Хайнц Бонгарц, солист е Волфганг Шефан. За мартенските музикални празници в града пристига и Пражкият камерен оркестър с ръководител д-р Милош Молер.

Сред гостите са и Симфоничният оркестър и хорът на Румънското радио и телевизия. Под диригентството на Йосиф Конта оркестърът, хорът и солистите изпълняват за пръв път в нашата страна творби на съвременни румънски композитори. Хорът дирижира Аурел Григораш. Румънският състав за първи път в

Филип Кутев, народен артист и председател на Съюза на българските композитори произнася слово при откриването на "Мартенските музикални дни"

Русенската филхармония по време на концерта под диригентството на Илия Темков при откриването на фестивала през 1966 в Русе.

Хор "Дунавски звуци" под диригентството на Симеон Стателов.

Оркестърът и хорът на Букурещкото радио под диригентството на Йосиф Конте

Диригентът на Букурещкия радио хор Йосиф Конте

нашата страна изпълнява "Тържествена меса" от Бетовен, а в концерта участват като солисти Емилия Петреску и Валентин Теодориан, Марта Кеслер и Мариус Ринтцлер.

Тържественият финал на мартенските музикални дни се състои на 10 април. Заключителният концерт е под ръководството на главния диригент на Белградската филхармония Живоин Здравкович.

Диригентът Ромео Райчев в разговор с артистите преди представлението на "Аида" – Евелина Стоицеева (Аида) и Йордан Знаменов (Радамес).

Стефан Вачев, диригент на Младежкия симфоничен оркестър

Младежкия симфоничен оркестър - Русе по време на концерта под диригентството на Стефан Вачев

Русенската филхармония с участието на хор "Родина" към читалище "Зора" - Русе по време на концерт.

1967

От 25 март до 9 април Русе отново е домакин на "Мартенски музикални дни". На откриването на фестивала председателят на организационния комитет за мартенските музикални празници проф. Любомир Пипков посочва, че в редицата на трайните културни инициативи в нашата страна "Мартенските музикални дни" в Русе успяват да си завоюват завидно място, да се утвърдят като висока проява на нашите творчески и изпълнителски постижения, да станат рождени дати на много български музикални творби. По думите му те са прераснали във фестивал с нарастващо международно значение.

На седмото издание на музикалните празници се изявяват изтъкнати български и чуждестранни изпълнители – солисти, диригенти, оркестри, хорове и опери. На концертните подиуми застават Симфоничният оркестър на Всесъюзното радио и телевизия в Москва с главен диригент Геннадий Рождественски, Катовицката филхармония с главен диригент Карол Стрия, Белградската филхармония с главен диригент Живоин Здравкович, Симфоничният оркестър и хор на Букурещкото радио и телевизия с главен диригент Йосиф Конте.

Нашата столица е представена от Софийската филхармония с главен диригент Константин Илиев, Софийската народна опера с диригент Иван Маринов, българската хорова капела "Светослав Обретенов" с главен диригент Георги Робев, Софийския камерен оркестър с диригент Васил Казанджиев и Ансамбъла за песни и танци на Народната армия с диригент Киркор Киркоров. В концертната програма участват и Русенската филхармония с главен диригент Илия Темков и диригент Александър Владигеров, хор "Родина" с главен диригент Васил Арнаудов и русенският младежки симфоничен оркестър с диригент Стефан Вачев.

В 19-те музикални прояви показват своето изкуство изтъкнатите солисти – съветският пианист Павел Серебряков, съветският цигулар Олег Коган, полската пианистка Регина Смендзянка, полската певица Мария Жак, югославската пианистка Нада Вуйчич, румънските певци Емилия Петреску, Йон Писо, Корнел Ставру и други. А сред българските участници са Дина Шнайдерман, Антон Диков, Димитър Петков, Павел Герджиков и други.

По време на музикалните тържества в крайдунавския град за пръв път у нас прозвучават 17 симфонични произведения и опери на български и чуждестранни композитори.

За фестивала в Русе пристига Силезийската филхармония от град Катовице. Под ръководството на главния диригент на филхармонията Карол Стрия. След един от своите концерти Карол Стрия отговаря на два въпроса на БТА. Запитан какво е според него значението на фестивала "Мартенски музикални дни", той казва, че фестивалът в Русе има интернационално значение, което се определя не само от участието на задгранични състави, но и от високото музикално равнище, на което протича. Според Стрия русенската публика е не само симпатична, но и извънредно сърдечна. Той казва, че тя е музикално възпитана и си личи, че обича музиката и идва на концертите не от снобизъм, а за да удовлетвори своя вътрешна потребност.

Симфоничния оркестър на съветското радио и телевизия с диригентът Генадий Рождественски

Гост е съветският пианист Павел Серебряков

Пианиста Павел Серебряков участва като солист на концерта на Русенската филхармония.

1967

Ансамбълът за песни и танци на Българската народна армия със диригентът на състава - Киркор Киркоров.

Главният диригент на Белградската филхармония Живоин Здравкович също споделя впечатленията си от „Мартенските музикални дни“ и русенската публика. Според него това е фестивал от международен мащаб, а за публиката на Русе казва, че познава музиката, усеща я и умее да възнаграждава изпълнителите.

Съветският композитор Тихон Хренников също е гост на фестивала в Русе. Той идва за премиерата на своята опера "Майка", която е изпълнена от Русенската опера с диригент Ромео Райчев. Главните роли изпълняват Евгения Бабачева, Анастас Анастасов, Пенка Маринова, Добри Мъников, Валентин Григоров.

1968

Традиционните „Мартенски музикални дни“ през 1968 година стартират на 23 март. В продължение на 15 дни в Русе изнасят концерти известни български изпълнителски състави, както и Киевската филхармония, Симфоничният оркестър на Лайпциг "Гевандхаус" и Симфоничният оркестър на Румънското радио и телевизия. На тържественото откриване присъстват композитори, музиковеди, диригенти и културни дейци от СССР, Чехословакия, ГДР, Унгария и Канада.

В програмата на фестивала под диригентството на Константин Илиев Софийската държавна филхармония изпълнява "Нощна музика" от Пиронков, Концерт за пиано и оркестър номер две от Барток и "Фантастична симфония" от Берлиоз. Солист е Антон Диков. Втори концерт на филхармонията е под диригентството на Добрин Петков. Оркестърът изпълнява Симфония номер две от Големинов, Концерт за цигулка и оркестър номер три от Моцарт и Сюита номер едно "Ромео и Жулиета" от Прокофиев. Солист е цигуларят Георги Бадев.

Реномираният русенски хор "Родина" под диригентството на Васил Арнаудов и Атанас Димитров изпълнява творби на Любомир Пипков, Петко Стайнов, Георги Димитров, Жул Леви, Шостакович, Шуберт, Шуман и други.

Симфоничният оркестър "Гевандхауз" от Лайпциг гостува за пръв път в нашата страна. Диригент на оркестъра е Вацлав Нойман. В международния фестивал се включва и Симфоничният оркестър на Румънското радио и телевизия със солист Щефан Руха. В Русе пристига и Киевската филхармония, за която това е първо участие у нас.

По време на фестивала е сключен договор за сътрудничество между Съюза на българските композитори и Съюза на полските композитори за две години – 1968 и 1969 година. Той е подписан от председателяте на двата съюза – Филип Кутев и проф. Стефан Следзински.

Последният ден на мартенския музикален фестивал е 7 април. Той е ознаменуван с две големи прояви. Балетният състав на русенската опера изнася премиерен спектакъл на балета "Хайдушка песен" от Александър Райчев. Постановчик на балета е Асен Манолов, а диригент – Ромео Райчев. Заключителният концерт на фестивала е на Русенската филхармония с участие на Българската хорова капела "Светослав Обретенов", които изпълняват Деветата симфония на Бетовен. Диригент е Илия Темков.

1969

За девети път през пролетта на 1969 година в Русе се състои международният музикален фестивал "Мартенски музикални дни". Той се провежда от 24 март до 6 април. В концертните програми участват най-големите наши симфонични състави като Софийската филхармония, Симфоничния оркестър на Българското радио и телевизия, Държавните симфонични оркестри на Русе и на Пловдив, Софийския камерен оркестър, Държавния ансамбъл за народни песни и танци, хор "Бодра смяна", както и хоровата капела "Светослав Обретенов". В тази международна музикална проява участват и Симфоничният оркестър на Латвийското радио и телевизия и Дрезденската филхармония.

Тази година цялата програма на фестивала е съставена от български творби. Проф. Любомир Пипков във встъпителното си слово казва, че новото в тазгодишните "Мартенски музикални дни" е не само изпълнението на нови творби на български композитори от три поколения, но и участието на чуждестранни оркестри с българска програма.

Под диригентството на Руслан Райчев Държавният симфоничен оркестър от Пловдив изпълнява две пиеси за струнен оркестър на Боян Икономов, симфонични епизоди на Димитър Христов и оратория "Рожен слиза от Родоп" на Димитър Петков. В концерта участват Българската хорова капела "Светослав Обретенов" и детският хор при Българското радио и телевизия. Русенският младежки симфоничен оркестър също има концерт, включен в рамките на международния музикален фестивал. Под диригентството на Стефан Вачев младите оркестранти изпълняват творби на Димитър Тънков, Филип Кутев, Любомир Пипков и Петко Стайнов.

За фестивала в Русе пристига колективът на Дрезденската филхармония, който изнася два самостоятелни концерта. Цялата програма на Дрезденската филхармония е създадена от творби на български композитори. Под диригентството на Курт Мазур германските гости изпълняват "Фантастични сцени" на Иван Маринов и Симфония номер едно на Веселин Стоянов. За първи път у нас прозвучава произведението на Димитър Сагаев "Концерт за оркестър и цигулка номер две". Солист е именитата българска цигуларка Дина Шнайдерман. Вторият концерт на Дрезденската филхармония е с българските пиеси "Дивертименто" от Васил Казанджиев, балетната сюита "Нестинарка" от Марин Големинов и Симфония номер две "Новият Прометей" от Александър Райчев.

Софийската държавна филхармония изнася авторски концерт на Панчо Владигеров по случай 70 години от рождението му. Столичните оркестранти с диригент Александър Владигеров изпълняват рапсодия "Вардар", Концерт за пиано номер три и Първа сюита от балета "Легенда за езерото". Солист е Иван Дреников. Във втория си концерт от фестивала Софийската държавна филхармония е под диригентството на Константин Илиев и оркестърът изпълнява Симфония номер едно и Оратория за нашето време от Любомир Пипков. В концерта участват и хоровата капела "Светослав Обретенов" и детският хор "Бодра смяна". Солисти са Славка Славова и Павел Герджиков.

В тазгодишната програма на международния фестивал "Мартенски музикални дни" е включена и една нова инициатива – вечер на соловата песен и поезията. Поетите Елисавета Багряна, Станка Пенчева, Блага Димитрова, Божидар Божилов и Любомир Левчев представят свои произведения, а Валентина Александрова и Павел Герджиков изпълняват песни от български автори.

1970

През 1970 година за десети път се състои международният музикален фестивал "Мартенски музикални дни". Тази година той е посветен и на 200-годишнината от рождението на Бетовен.

В десетия юбилеен фестивал участват изтъкнати български симфонични и хорови състави. От русенския концертен подиум се изявяват Симфоничният оркестър на Берлинското радио, Силезийската филхармония от полския град Катовице, Новосибирската филхармония, Симфоничният оркестър и хор

на Румънското радио и телевизия. Официален гост на фестивала и солист в един от концертите на Симфоничния оркестър на Берлинското радио е главният секретар на Съюза на съветските композитори Тихон Хренников.

Първият концерт на официалното откриване на фестивала на 28 март е на домакините – русенските симфоници под диригентството на Иван Маринов, а солисти са Никола Гюзелев и Николай Евров.

Софийската държавна филхармония под ръководството на диригента Иван Вулпе изпълнява "Празнична увертюра" и Концерт за пиано номер едно от Шостакович и Симфония номер пет от Бетовен. Солист е Антон Диков. Вторият концерт на Софийската държавна филхармония от програмата на фестивала е под ръководството на Александър Владигеров. Солист е Павел Герджиков.

В програмата на фестивала е и Симфоничният оркестър на Берлинското радио, който е участник още от първите години на русенския международен фестивал. Под ръководството на диригента Ролф Клайнерт германските оркестранти изпълняват Бетовенови творби. Солостка е пианистката Олга Шевкенова. Вторият концерт на берлинските музиканти включва Симфония номер две на Цветанов, Бах-вариации на композитора от ГДР Десау, както и Концерт за пиано номер две на Тихон Хренников, в който солист е авторът.

Участие в музикалните празници има и Силезийската филхармония от град Катовице. Полските симфоници свирят под диригентството на Карол Стрия. В концерта участие вземат и българската хорова капела "Светослав Обретенов", както и солистите от Русенската опера Виргиния Цекова, Ана Ангелова и Иван Димов. Във втория си концерт от фестивала музикантите изпълняват творби от Бетовен и Чайковски. Солист е нашата сънародничка Марина Климец, която е артистка в операта на град Катовице.

В града пристига и Новосибирската филхармония, като това е първото гостуване в нашата страна. Под ръководството на диригента Арнолд Кац съветските симфоници изпълняват увертюрата "9 септември" на Панчо Владигеров, Концерт за пиано номер четири на Бетовен и Симфония номер десет на Шостакович. Солостка е пианистката Снежана Барова. На втория си концерт в града музикантите изпълняват Симфония номер две от Големинов, Концерт за пиано и оркестър от Чайковски и Симфонични танци от Рахманинов. Солист е българският пианист Красимир Гатев.

Като част от музикалните празници се провежда и поетично-песенна вечер, в която участват поетите Божидар Божилов, Станка Пенчева, Лиляна Стефанова, Лиляна Михайлова и Найден Вълчев, както и пианистката Олга Шевкенова и артистите Соня Хамерник, Валентина Александрова и Борис Арабов.

Тържественото закриване на десетия юбилеен международен фестивал "Мартенски музикални дни" е на 12 април. Заключителният концерт е на Симфоничния оркестър и хора на Румънското радио и телевизия с главен диригент Йосиф Конта.

1971

На 27 март са открити "Мартенските музикални дни", които са едно от най-ярките ежегодни събития в музикалния живот на нашата страна. В единадесетото издание на фестивала на концертните подиуми се срещат най-впечатляващите творби на нашата симфонична музика в изпълнение на изтъкнати колективи от цялата страна. Широкото участие на българските композито-

ри подчертава стремежа на неговите организатори – да го превърнат в празник на българската симфонична музика.

На русенска сцена гостуват изтъкнати колективи като Симфоничния оркестър на Ленинградската филхармония, Берлинския симфоничен оркестър, Симфоничния оркестър на Братиславското радио, хора на Букурещката опера и други.

Симфоничният оркестър на Братиславското радио за пръв път показва своето изкуство в нашата страна на тазгодишното издание на фестивала. На своя първи концерт под диригентството на Ондрей Ленард те изпълняват творбите "Финал" на Ференци, Концерт за пиано и оркестър номер три на Панчо Владигеров, Рапсодия на Филип Кутев и "Спомени" на Ян Цикер. Солист е пианистката Милена Моллова. На втория си концерт, включен в програмата на международния фестивал, братиславските симфоници изпълняват цикъла симфонични поеми "Мое-то отечество" от Сметана.

Първият концерт на музикалния форум тази година е на Берлинския симфоничен оркестър под диригентството на Курт Зандерлинг. Гостите изпълняват Симфония номер четири от Шуберт и Симфония номер четири от Брукнер. На втория си концерт под диригентството на Гюнтер Хербиг симфоничните изпълняват "Дивертименто" от Васил Казанджиев, "Дон Жуан" от Щраус и Симфония номер едно от Брамс.

Колективът на Русенската народна опера представя премиерен спектакъл на операта "Княз Игор" от Бородин. Постановката е осъществена от диригента Михаил Ангелов и режисьора Стефан Трифонов. Главните роли изпълняват Кирил Кръстев и артистите Кунка Кузманова, Стефан Димитров, Ана Ангелова, Добрин Маников и други.

Популярният Симфоничен оркестър на Ленинградската филхармония на първия си концерт у нас изпълнява творби на Прокофиев – Концерт за цигулка и оркестър номер едно и фрагменти от балета "Ромео и Жулиета". Солист е изтъкнатият цигулар Борис Гутников.

1972

През 1972 година международният фестивал "Мартенски музикални дни" се провежда от 25 март до 8 април. В тазгодишния фестивал важно място заема българското симфонично творчество. На русенския концертен подиум се изявяват със своето изкуство изтъкнати български и чуждестранни състави и изпълнители. Заедно със Софийската държавна филхармония, Българската хорова капела "Светослав Обретенов", камерния

Ленинградската филхармония

оркестър "Софийски солисти", Ансамбъла за песни при Комитета за телевизия и радио в музикалните празници участват и Симфоничният оркестър на Лайпцигското радио и солистичен екип от съседна Румъния. На фестивала се представят и русенските състави – Симфоничният оркестър на Русенската филхармония, операта, хор "Родина", Младежкият симфоничен оркестър и пионерският хор "Дунавски вълни".

Тържественото откриване е със Симфоничния оркестър на Русенската филхармония. Под диригентството на Камен Големинов музикантите изпълняват увертюра от Светослав Обретенов, Концерта за виолончело и оркестър от Добри Христов и Симфония номер две "Велики Преслав" от Веселин Стоянов. Солист е Здравко Йорданов. Вторият концерт на Симфоничния оркестър на Русенската филхармония във фестивала е под диригентството на Иван Маринов. Оркестърът изпълнява Симфония номер едно от Петко Стайнов и симфоничната поема "Дон Жуан" от Щраус. Под диригентството на Емин Хачатурян Русенската филхармония изнася третия си фестивален концерт, в който солист е пианистката Минка Русчева.

За участието си във фестивала в Русе пристига Симфоничният оркестър на Естонското радио и телевизия, който за пръв път посещава нашата страна. Ръководител на състава е изтъкнатият естонски композитор Яан Ряетс. Двата концерта, които изнасят в страната ни, са под диригентството на Роман Матсов и Нееме Ярви.

Симфоничният оркестър на Катовицката филхармония също взема участие във фестивала. Полските оркестранти под ръководството на своя главен диригент Карол Стрия изпълняват Концерт за оркестър от Лютославски, Концерт за пиано номер две от Брамс и "Петрушка" от Стравински. Вторият концерт на оркестра е под диригентството на Чеслав Плачек, а солист е Минчо Минчев.

Тази година в русенския фестивал "Мартенски музикални дни" за пръв път участва Симфоничният оркестър на Лайпцигското радио, като във фестивалната програма той има два концерта. На първия им концерт диригент е Херберт Кегел, а солисти – квартет "Димов".

Русенският хор "Родина", който е носител на високи национални и международни отличия, изнася тържествен концерт под ръководството на главния диригент Васил Арнаудов. В концерта, който отбелязва и 35-годишнина от основаването на хора, са включени творби на съвременни български и чуждестранни автори.

"Мартенските музикални дни" завършват на 8 април. На заключителния концерт под диригентството на Херберт Кегел Симфоничният оркестър на Лайпцигското радио изпълнява Концерт за пиано и оркестър номер три на Бетовен, а солист е Гюнтер Коотц. След това с участието на хоровата капела "Светослав Обретенов" с диригент Георги Робев е изпълнена Девятата симфония на Бетовен. Участват и солистите от Румънската телевизия и радио Емилия Петреску, Марта Кеслер, Валентин Теодориан и Георге Кръснару.

1973

На 24 март 1973 година тържествено е открит 13-ият международен фестивал "Мартенски музикални дни". В тазгодишния музикален форум освен български състави, се изявяват и големият оркестър на Берлинското радио, Симфоничният оркестър на Будапещенското радио, Московският камерен ор-

1973 г. Откриване

кестър, Симфоничният оркестър и хор на Румънското радио и телевизия. В русенските музикални празници участват и изтъкнати инструменталисти от СССР, Унгария, ГДР и Румъния. Гост е и Тихон Хренников, който изпълнява своя Концерт за пиано и оркестър номер две със съпровод на Русенската филхармония.

Част от програмата на фестивала е премиерното представление на операта "Лето 893" от Парашкев Хаджиев по либрето на Банчо Банов. Постановката е дело на диригента Ромео Райчев, режисьор е Стефан Трифонов, гост-художник е Асен Стойчев. Главните роли изпълняват артистите Неделчо Деянов, Анастас Анастасов, Стефан Димитров, Ана Ангелова, Мария Венциславова и други. Преди премиерния спектакъл русенската общественост отбелязва 60-годишнината от рождението на главния диригент на Русенската опера Ромео Райчев.

Сред гастролиращите изпълнители е Симфоничният оркестър на Берлинското радио с диригента Роберт Ханел. Симфоничният оркестър на Унгарското радио и телевизия изпълнява два концерта под диригентството на Дьорд Лехел. Два концерта има и Московският камерен оркестър, първият от които е под диригентството на Рудолф Баршай.

Симфоничният оркестър на Румънското радио и телевизия

Тихон Хренников

е един от най-редовните участници в русенските музикални празници. Тази година на фестивала румънският оркестър изпълнява увод и танци от операта "Момчил" от Любомир Пипков и творби от Джордже Енеску. Оркестърът и изтъкнатият румънски цигулар Йон Войку изпълняват Концерт за цигулка и оркестър от Макс Брух. Диригент е Емануел Елинеску. Вторият концерт от фестивалната програма на румънските музиканти е под диригентството на Йосиф Конта. Оркестърът с участието на хора на Румънското радио и телевизия изпълнява фрагменти от Военен реквием на Бритън.

Русенската общественост отбелязва 25-годишнината от основаването на Държавния симфоничен оркестър - Русе. Под диригентството на Алипи Найденов симфониите изпълняват творбите на Сергей Рахманинов - Симфония номер три, Концерт за пиано и оркестър номер четири и кантатата "Пролет". В концерта участва и русенският хор "Родина". Солисти са пианистът Иван Дреников и оперният артист Кирил Кръстев. С този концерт русенци отбелязват и стогодишнината от рождението на композитора Рахманинов.

13-ят международен фестивал "Мартенски музикални дни" завършва на 7 април. На заключителния концерт по традиция Симфоничният оркестър на Румънското радио и телевизия с участието на хора на Румънското радио и телевизия изпълнява Бетовеновата Девета симфония. Диригент е Йосиф Конта.

1974

От 23 март до 6 април Русе е домакин на 14-ия международен фестивал "Мартенски музикални дни". Тази година всички участници изпълняват симфонични творби само на български композитори. В продължение на две седмици на русенския концертен подиум се изявяват изтъкнати състави от София, Варна, Бургас и Русе. Във фестивала участват и колективи от СССР, Полша, Чехословакия, ГДР и Япония. По време на "Мартенските музикални дни" тази година са отбелязани юбилеите на композиторите Панчо Владигеров и Любомир Пипков.

Под диригентството на Добрин Петков се състои концертно изпълнение на операта "Прикованият Прометей" от композитора Лазар Николов.

В програмата на международния фестивал "Мартенски музикални дни" участва филхармонията от град Хале, ГДР. Под

Откриване. Любомир Пипков и Димитър Аврамов

ръководството на диригента Олаф Кох гостите изпълняват Фантастични сцени от Иван Маринов, Нощна музика от Симеон Пиронков, симфоничната поема "Герман" от Филип Кутев и Симфония номер две от Жул Леви. Филхармонията на град Катовице под диригентството на Карол Стрия изпълнява увертюрата "Септември 1923" от Васил Казанджиев, Концерт за пиано и оркестър номер три от Панчо Владигеров и Симфония номер едно от Иван Маринов. Представителният детски хор на град Шизуока, Япония изнася концерт под диригентството на Хироко Тозаки. С голямо възлнение децата изпълняват песни на български и на японски език, както и творби на композитори от двете страни. На русенския концертен подиум се изявява и Камерният оркестър на Държавната филхармония от град Рига, Латвия. Под диригентството на Товий Лифшиц са изпълнени творби на Красимир Кюркчийски, Александър Райчев, Александър Текелиев, Васил Казанджиев и Лазар Николов. Симфоничният оркестър на Братиславската филхармония под ръководството на диригента Тибор Фрешо изпълнява Концерт за духови и ударни инструменти от Александър Танев, Концерт за пиано и оркестър от Димитър Христов и Симфония номер две "Велики Преслав" от Веселин Стоянов. Солист е пианистката Милена Моллова.

Една от най-ярките изяви фестивала е премиерата на операта "Момчил" от Любомир Пипков. Постановката е посветена на 70-годишнината от рождението на композитора. Тя е осъществена от режисьора Димитър Узунов, диригента Иван Маринов и художника Ани Хаджимишева. Главните роли се изпълняват от Иван Димов, Кирил Кръстев, Мария Венциславова, Пенка Дилова, Надежда Харитоновна, Добрин Маников и други.

Симфоничният оркестър на Бургаската филхармония изнася концерт под диригентството на Иван Вулпе. Симфоничният оркестър на Русенската филхармония под диригентството на Румен Байраков изпълнява "Легенда" от Петко Стайнов, Симфонични форми от Иван Филев, Концерт за цигулка от Марин Големинов и Симфонична сюита от Димитър Ненов.

Под диригентството на Александър Владигеров Симфоничният оркестър на Комитета за телевизия и радио изнася концерт, посветен на 75-годишнината от рождението на видния български композитор Панчо Владигеров.

Под диригентството на Емил Главанакоев се състои концерт на Симфоничния оркестър на Варненската филхармония. Симфониите изпълняват Скерцо от Петко Стайнов, Дивертименто от Пенчо Стоянов, Концерт за пиано и оркестър от Александър Йосифов и Симфония номер две "Новият Прометей" от Александър Райчев. Солист е Николай Евров.

В заключителната вечер на фестивала се отбелязва 70-годишнината от рождението на Любомир Пипков с негов авторски концерт.

1975

От 22 март до 5 април Русе е домакин на международния фестивал "Мартенски музикални дни". Тази година в концертната програма са включени творби предимно от съветски и славянски автори. Българското музикално творчество е представено с произведения от Панчо Владигеров, Марин Големинов, Александър Байчев и други. Важен момент от фестивала е авторският концерт на Тихон Хренников. А една от вечерите е посветена на творчеството на големия наш композитор Любомир Пипков.

На русенския концертен подиум и сцени са изпълнени 14

Симфоничният оркестър от гр. Ваймар, ГДР, с диригент Лотар Зайферт

симфонични концерта и оперни спектакли, по време на които прозвучават 7 симфонични творби за първи път в България и 10 произведения за първи път в Русе.

Участието на известни чуждестранни състави засилва интереса към музикалните празници. Представят се Държавният симфоничен оркестър на град Уляновск с диригент Едуард Серов, Ваймарската щатскапеле с диригент Лотар Зайферт, Симфоничният оркестър на Лодзката филхармония под диригентството на Хенрик Чиж и Здислав Шостакович, японският детски хор от град Обихиро с Терукио Иваи. Представители на българското изпълнителско изкуство са Софийската филхармония, хоровата капела "Светослав Обретенов", Русенската народна опера, Симфоничният оркестър на Русенската филхармония.

Русенци топло посрещнат председателя на Съюза на съветските композитори Тихон Хренников, който е и почетен гражданин на крайдунавския град. Неговият авторски концерт, който е част от програмата на фестивала, е с участието на Софийската филхармония и съветските солисти Павел Коган и Михаил Хомицер.

Творческият колектив на Русенската опера изнася премиерно представление на операта "Макбет" от Верди. Постановката е дело на диригента Веселин Байчев. Главните роли изпълняват артистите Анастас Анастасов, Неделчо Деянов, Мария Венциславова.

1975 г. (На снимките горе и долу). Симфоничният оркестър на град Лодз - Полша, с диригент Хенрик Чик.

1976

Международният фестивал "Мартенски музикални дни" през 1976 година се провежда в периода от 13 до 27 март. За 16-и път Русе посреща най-изтъкнатите наши и чуждестранни колективи, диригенти и солисти, които показват своето високо професионално майсторство и интерпретаторско изкуство.

Част от произведенията, изпълнени на фестивала тази година, са симфоничната поема "На прощаване" от Пенчо Стоянов, Симфония номер едно "Той не умира" и оратория-кантата "България - бяла, зелена, червена" от Александър Райчев. От концертните подиуми в Русе за първи път у нас звучи увертюрата "Празнични фанфари" от Шchedрин, Първа сюита от Енеску, Драматична увертюра от Герстер и Концерт за оркестър от Майер.

Във фестивала участват симфоничните оркестри на Русенската и Пловдивската филхармония, Симфоничният оркестър на Комитета за телевизия и радио, Русенската народна опера и други. Наши гости са Московският държавен симфоничен оркестър, Букурещката филхармония, Симфоничният оркестър на Братиславското радио и телевизия, Симфоничният оркестър на Берлинското радио и други.

Нов момент във фестивалната програма е изпълнението на български произведения от чуждестранните състави. Техни солисти са също наши известни индивидуални изпълнители.

През мартенските музикални дни Русенската опера представя най-новата си постановка – операта "Андре Шение" от Умберто Джордано. Тя изнася премиерно представление на балета "Хайдушка песен". Либретото е от Александър Хаджихристов по стихотворението на Христо Ботев "Хайдути". Музиката е на проф. Александър Райчев, постановката се осъществява под ръководството на диригента Ромео Райчев, балет-майстора Петър Луканов и художника Петър Попов.

Съпътстващо събитие на музикалния форум е теоретико-практическа конференция на тема "Симфоничната и кантатно-ораторната музика и естетическото възпитание". Освен това в програмата на международния фестивал "Мартенски музикални дни" е включена още една оригинална проява – концерт на Камерния състав на Русенската филхармония под земята, в централната зала на красивата пещера "Орлова чука" край село Пепелина.

На 27 март завършва 16-ият традиционен международен фестивал "Мартенски музикални дни". По традиция на заключителния концерт звучи Деветата симфония на Бетовен.

1977

Симфоничен оркестър на Русенската филхармония

За седемнадесети път Русе е домакин на международния фестивал "Мартенски музикални дни". От концертните подиуми звучат неизпълнявани досега у нас произведения от композиторите Шостакович, Шchedрин и Свиридов. Българското музикално-изпълнителско изкуство е представено от колективите в града-домакин и от Софийската държавна филхармония, Симфоничния оркестър и хор при Комитета за телевизия и радио, Симфоничния оркестър на Варненската филхармония. Солисти са Никола Гюзелев, Георги Бадев, Павел Герджиков и артистите Здравко Гаджев, Венцислав Янков, Нели Божкова, Димитър Беров, Венцеслав Николов, Минчо Минчев. Гости на фестивала са Камерният оркестър на Армения, Симфоничният оркестър на филхармонията от градовете Олщин – Полша, Клуж – Румъния, и Йена – ГДР.

На 19 март тържествено е открит международният фестивал

"Мартенски музикални дни" със Симфоничния оркестър на Русенската филхармония. Под диригентството на Алипи Найденов от русенския концертен подиум за пръв път у нас прозвучават творбите "Малък триптих" от Свиридов, Концерт за оркестър "Звони" от Шchedрин и кантата "Казнь Степана Разина" от Шостакович. Участва русенският хор "Родина", солист е Сабин Марков.

В програмата на фестивала Арменията камерен оркестър от Ереван изпълнява творби на Шостакович, Големинов, Бах и Моцарт. Солисти са Константин Бахдасарян и Левон Оганян.

Русенската опера представя премиерно представление на операта "Семьон Котко" от Прокофиев. Постановката е реализирана под ръководството на диригента Иван Филев и режисьора Аврам Георгиев. Русенският колектив изпълнява също и операта "Княз Игор" от Бородин, като диригент е Марк Ермлер от СССР, а участник е Николай Гюзелев.

Софийската държавна филхармония под диригентството на Димитър Манолов изпълнява Симфония номер три "Устреми" от Александър Райчев. Заедно с хор "Дунавски звуци" и с диригент Михаил Ангелов те изпълняват "Стабат Матер" от Росини. Софийската държавна филхармония изнася и концерт, посветен на 150-годишнината от смъртта на Бетовен.

Симфоничният оркестър на Варненската филхармония с участието на русенския представителен хор "Дунавски звуци" изпълнява кантата от Любомир Пипков, Концерт за цигулка и оркестър от Брамс и Симфония номер пет от Шостакович. Диригент е Емил Главанаков, диригент на хора е Симеон Стателов, а солист – Минчо Минчев.

Заключителният концерт на 17-ия международен фестивал "Мартенски музикални дни" е на 2 април. Симфоничният оркестър на Русенската филхармония с участието на хора на Румънското радио и телевизия изпълняват безсмъртната Девета симфония от Бетовен. Диригент е Константин Илиев, а диригент на хора е Аурел Григораш.

1978

От 18 март до 1 април в Русе се събират изтъкнати наши и чуждестранни колективи – участници във фестивала "Мартенските музикални дни". Голяма част от творбите тази година отразяват революционните борби на българския народ, такава е и темата на теоретичната конференция, която се организира в рамките на фестивала.

Фестивалът разкрива широки възможности за представяне на нашето музикално творчество. Много български композитори създават произведения, които за пръв път са изпълнени в

Русе. Такива са оперите "Антигона" от Любомир Пипков, "Мост" от Александър Райчев, "Лето 893" от Парашкев Хаджиев и "Прометей" от Лазар Николов, които получават първата си сценична реализация на русенска сцена през годините.

В музикалните празници участват Софийската държавна филхармония, Българската хорова капела "Светослав Обретенов", Русенската народна опера и Русенската филхармония. Гости на фестивала са именити солисти от СССР, ГДР, Полша, Унгария. Своето изкуство показват филхармониите от Дебрецен, Унгария, Лайпцигският радиооркестър, Симфоничният оркестър на филхармонията от Яш, Румъния, Литовският камерен оркестър, Симфоничният оркестър на Краковското радио.

Софийската държавна филхармония под диригентството на Димитър Манолов изпълнява сюита от музиката към филма "Под игото" от Филип Кутев, Симфония "Концертанте" от Прокофиев и Шестата симфония от Бетовен. Солистка е Виктория Яглинг от СССР.

На концерт на Симфоничния оркестър на Русенската филхармония за пръв път у нас прозвучава "Капричио" от Васил Казанджиев и Симфония номер 13 от Шостакович. Изпълнен е и Концерт за пиано и оркестър номер едно от Рахманинов.

В русенската опера се състои първата за страната премиера на новата българска оперна творба "Мария Десислава" от Парашкев Хаджиев. Операта е написана по сюжета на пиесата на Камен Зидаров "Иван Шишман". Постановката е реализирана под ръководството на диригента Ромео Райчев и режисьора Аврам Георгиев.

На 1 април тържествено е закрит 18-ият международен фестивал "Мартенски музикални дни". По традиция от концертния подиум прозвучава Деветата Бетовенова симфония.

1979

За деветнадесети път Русе е гостоприемна домакин на изтъкнати музикални колективи от страната и чужбина. Тази година от концертните подиуми и оперната сцена в града звучат най-ярките български произведения, разкриващи завоеванията на нашето музикално изкуство през последните три десетилетия. 80-годишнината от рождението на Панчо Владигеров е отбелязана с един авторски концерт и с многобройни негови творби, изпълнени от наши и чуждестранни състави. В концертните програми са включени и произведения от Любомир Пипков, Веселин Стоянов, Александър Райчев, Васил Казанджиев, Димитър Тъпков и други.

Своето изкуство във фестивала показват и от Симфоничния оркестър на Остравската филхармония "Яначек" от Чехословакия, Московският камерен оркестър, Симфоничният оркестър на Вроцлавската филхармония от Полша и Букурещката фил-

1979 г. Алипи Найденов и БХК "Светослав Обретенов"

хармония "Джордже Енеску". Сред нашите състави са Софийската държавна филхармония, Симфоничният оркестър на Българското радио, както и колективите от града-домакин.

На 17 март е тържественото откриване на 19-ия международен фестивал "Мартенски музикални дни". Първият концерт е на Симфоничния оркестър на Русенската филхармония с участието на Българската хорова капела "Светослав Обретенов" под диригентството на Алипи Найденов.

Симфоничният оркестър на филхармонията "Яначек" от град Острава, Чехословакия, за пръв път участва в русенските музикални празници. Концертите им са под диригентството на Йозеф Халишка и на Йозеф Даниел.

Московският камерен оркестър под ръководството на художествения ръководител и диригент проф. Игор Безродни изпълнява творби от Марин Големинов, Дмитрий Шостакович, Йозеф Хайдн и Волфганг Амадеус Моцарт.

Симфоничният оркестър на Русенската филхармония под диригентството на Румен Байраков изпълнява "Двубой" от Иван Маринов със солист тенорът Иван Белчев и Концерт за цигулка и оркестър номер две от Петър Христосков с автора като солист.

Оркестърът с участието на смесения хор при пловдивското певческо дружество "Ангел Букорещлиев" с диригент Крикор Четиняв изпълнява кантата "Антонивановци" от Димитър Петков. Четец е Борис Арабов, а солисти са Емилия Максимова – сопран, и Евстати Димитров – бас.

Представя се и творчески портрет на професор Александър Райчев, който е председател на Организационния комитет на русенския фестивал. Старши научният сътрудник кандидатът на изкуствознанията Агапия Баларева говори за творчеството на композитора. Изпълнени се и произведения на Александър Райчев.

На 31 март тържествено е закрит международният фестивал "Мартенски музикални дни" с концерт на Симфоничния оркестър на Българското радио.

1980 г. Хор "Родина" – диригент Васил Арнаудов

Диригент Васил Арнаудов

1980

Двадесетият международен фестивал "Мартенски музикални дни" е открит тържествено на 15 март в Русе.

През годините фестивалът се утвърждава като една от най-големите изяви на българското музикално изкуство. Той служи и за сближаване и сътрудничество между творците от различни страни.

В тазгодишните музикални празници участват изтъкнати състави и изпълнители от нашата страна, СССР, ГДР, Румъния, Полша, Чехословакия и Италия.

Първият концерт от фестивалната програма е на Симфоничния оркестър на Русенската филхармония под диригентството на Алипи Найденов. Те изпълняват специално написаната за

фестивала "Приветствена увертюра" от Красимир Кюркчийски. За пръв път у нас е изпълнена и Симфония номер пет от Гия Канчели. Солисти в концерта са Павел Герджиков и Минчо Минчев.

Симфоничният оркестър на Румънското радио и телевизия, който е един от най-честите участници в русенския фестивал, под диригентството на Йосиф Конта изпълнява "Фантастични сцени" от Иван Маринов, Концерт за цигулка и оркестър от Брух и Концерт номер девет "Из новия свят" от Дворжак. Солист е Йон Войку.

Симфоничният оркестър на Словаката филхармония изпълнява увертюра към операта "Продадена невеста" от Сметана, Концерт за пиано и оркестър номер две от Рахманинов и Симфония номер три от Цветан Цветанов. Диригент е Ладислав Словак, а солист – Мариан Лапшански.

Симфоничният оркестър на Силезийската филхармония от град Катовице е един от най-честите участници в русенските музикални празници. Тази година полските музиканти изпълняват произведения от Шостакович, Килар и Шимановски. Диригент е Карол Стрия, а солист – Валентин Стефанов.

На концерт на Симфоничния оркестър на Берлинското радио за първи път в нашата страна звучи Концерт за виола и оркестър от Майер. Оркестърът изпълнява и Симфония номер четири от Александър Райчев и Симфония номер едно от Сибелиус. Диригент е Хайнц Рьогнер, а солист – професор Алфред Липка.

На 29 март 20-ият юбилеен международен фестивал "Мартенски музикални дни" е тържествено закрит от Симфоничния оркестър на Берлинското радио с диригент Хайнц Рьогнер. Заедно с хор "Дунавски звуци" с диригент Михаил Ангелов и Симеон Статилев изпълняват Симфония номер девет от Бетовен.

1981

На 9 март е открит традиционният международен фестивал "Мартенски музикални дни", който стартира с премиерно представление на българската опера "Хан Аспарух" от проф. Александър Райчев. Тя е поставена от колектива на Русенската опера, диригент е Ромео Райчев, режисьор - Аврам Георгиев, а сценографията е от Георги Иванов.

По време на двуседмичните музикални празници на русенския концертен подиум се изявяват Ленинградският камерен оркестър за старинна и съвременна музика, Букурещката

1981 г. Премиера на операта "Хан Аспарух"

филхармония "Джордже Енеску", Симфоничният оркестър от Бърно, Софийската филхармония, Варненската филхармония, Българската хорово капела "Светослав Обретенов", Струнният квартет на Българското радио, Русенската филхармония и други.

Под диригентството на Стефан Вачев концерт изнася Русенският младежки симфоничен оркестър, който изпълнява творби от Хайдн и Марин Големинов. За първи път в нашата страна прозвучава Концерт за оркестър от Бруно Мацота. Премиерно за русенската публика е и изпълнението на Концерто гроссо за две цигулки и оркестър от Вивалди.

За първи път в Русе прозвучава "Токата" от Димитър Ненов, изпълнена от Симфоничния оркестър на Русенската филхармония. Русенци изпълняват и Концерт за пиано и оркестър номер едно от Рахманинов и Симфония номер три от Брукнер. Концерта дирижира Алипи Найденов, а солист е Марта Деянова.

Симфоничният оркестър на Софийската филхармония под диригентството на Константин Илиев изпълнява Симфония номер 29 от Моцарт, Соната - поема за цигулка и оркестър от Александър Райчев и Симфония номер две от Георги Тутев. Солист е Георги Бадев. Вторият концерт от програмата на фестивала на Симфоничния оркестър на Софийската филхармония е под диригентството на Веселин Байчев. Музикантите изпълняват увертюра-фантазия "Ромео и Жулиета" от Чайковски и Концерт за пиано и оркестър номер четири от Бетовен. Премиерно е изпълнението пред русенската публика на "Похвално слово за Константин Философ, наречен Кирил" от Константин Илиев.

Симфониците на Букурещката филхармония "Джордже Енеску" под диригентството на Мирча Басараб изпълняват Сюита номер едно от Енеску, Концерт за цигулка и оркестър номер три от Моцарт и Симфония номер четири от Брамс. Солист е Йон Войку.

Ленинградският камерен оркестър за старинна и съвременна музика под диригентството на Едуард Серов изпълнява произведения на Моцарт, Емил Табаков и Борис Чайковски. Солисти са Станислав Иголински и Нина Романова.

На 23 март Симфоничният оркестър на Русенската филхармония с участието на българската хорово капела "Светослав Обретенов" и русенският представителен детски хор "Дунавски

вълни" изнасят заключителния концерт на 21-вия международен фестивал "Мартенски музикални дни". Под диригентството на Васил Стефанов те изпълняват "Оратория на нашето време" от Любомир Пипков.

1982

22-рият международен фестивал "Мартенски музикални дни" е тържествено открит на 13 март. Първият концерт на фестивала е от Симфоничния оркестър на Русенската филхармония.

Берлинският симфоничен оркестър под диригентството на Ханс-Петер Франк изпълнява Концерт за фагот и оркестър и Симфония сол минор от Моцарт и Симфония номер четири от Брамс. Солист е Райнер Луфт.

Русенската опера представя премиерното представление на българската опера "Йоанис Рекс" ("Цар Калоян") от Парашкев Хаджиев. Постановката е дело на диригента Ромео Райчев, режисьор е Ваня Бъчварова, а художник - Иван Токаджиев. Главните роли изпълняват Николай Здравков, Стефан Димитров, Константин Янков, Валерия Мирчева и други.

Латвийският камерен оркестър също участва на международния фестивал "Мартенски музикални дни". Под диригентството на Товий Лифшиц инструменталистите изпълняват Концерт за струнен оркестър от Лазар Николов, Концерт за кларинет и оркестър от Моцарт и Симфония номер девет от Менделсон. За първи път в нашата страна прозвучава Симфония за камерен оркестър от Ромуалд Калсон. Солист е френският кларинетист проф. Серж Данген.

Симфоничният оркестър на Плевенската филхармония под диригентството на Пламен Джурев изпълнява творби на Тихон Хренников. Плевенските симфоници представят адажио от балета "Хусарска ба-лада" и Концерт за цигулка и оркестър номер две, а също така, и Концерт за виолончело и оркестър и симфония номер три. В концерта участват солистите Игор Ойстрах - цигулка, и Михаил Хомицер – виолончело.

1982 г. Хор "Родина", диригент Георги Димитров

Още един чуждестранен състав, който участва в русенския фестивал "Мартенски музикални дни", е румънският камерен хор "Мадригал" към Букурещката консерватория. Под диригентството на проф. Марин Константин хористите от северната ни съседка изпълняват творби от музикалната предкласика, стара румънска музика и песни от съвременни румънски композитори, но освен това в концерта е включена и творбата по стихове на българския поет Любомир Левчев.

Концерт във фестивалната програма има и Симфоничният оркестър на държавната филхармония в град Яш, Румъния. Под диригентството на Джордже Винтила румънските симфоници изпълняват увертюрата "Сияйна зора" от Александър Райчев, Концерт за цигулка и оркестър номер седем от Моцарт и Симфония номер пет от Чайковски. Солист е цигуларят Даниел Подловски.

На 27 март с изпълнение на Деветата симфония на Бетовен тържествено е закрит 22-рият международен фестивал "Мартенски музикални дни".

1983 г. Русенски симфоничен оркестър

Емил Табаков

1983

През 1983 година музикалните празници "Мартенските музикални дни" започват на 19 март. В тях участват Софийската държавна филхармония, Камерният ансамбъл "Софийски солисти", Русенската филхармония, Русенската опера и други изтъкнати състави, солисти и диригенти. Пряко свързан с идеите на асамблеята "Знаме на мира" е концертът на ученици от средните музикални училища от страната, който се състои на 20 март и дава възможност за изява на най-младите наши интерпретатори.

Чуждестранните гости на фестивала са Академичният симфоничен оркестър на Московската филхармония, Оперно-симфоничният оркестър от Нанси (Франция), Симфоничният оркестър на Румънското радио и телевизия, френският кларинетист проф. Серж Данген и други. Според регламента на фестивала те изпълняват произведения от български композитори.

Тържественото откриване на 23-ия международен фестивал "Мартенски музикални дни" е под диригентството на Алипи Найденов. Симфоничният оркестър на Русенската филхармония представя кантатата "Септември 1923" от Константин Илиев. Участват и хор "Морски звуци" от Варна с диригент Марин Чонев, солистка Емилия Максимова и четец Георги Стефанов. Прозвучават и Концерт за пиано и оркестър номер едно от Бетовен със солист Фаусто ди Чезаре от Италия, и Симфония номер едно "Титанът" от Густав Малер.

Русенската народна опера изпълнява премиерното представление на операта "Зографът Захарий" от Марин Големинев. Постановката е дело на диригента Георги Димитров, режисьора Памен Карталов и художника Иван Спасов.

Академичният симфоничен оркестър на Московската филхармония изнася концерт под ръководството на диригента Дмитрий Китаенко. Съветските инструменталисти изпълняват произведения на Васил Казанджиев, Чайковски и Шостакович. Солист е Александър Рудин.

Като съпътстваща част на фестивала са открити три пролетни художествени изложби. В градската изложбена зала са подредени творби на латвийския художник Александър Дембов, на Никифор Цонев от Русе и Иван Нинов от София.

На 2 април е закрит 23-ият международен фестивал "Мартенски музикални дни". Финалният концерт е под диригентството на Йосиф Конта и Симфоничния оркестър на Румънското радио и телевизия с участието на русенския хор "Дунавски звуци".

1984

От 17 до 31 март в Русе се провежда 24-тият международен фестивал "Мартенски музикални дни". В него участват изтъкнати състави и солисти от девет страни. На русенския концертен подиум се изявяват симфоничните оркестри на Рижката държавна филхармония, на Словашката филхармония, на Люблянското радио и телевизия и на филхармонията от Унгарския град Печ, хорът на Букурещкото радио и телевизия, клавирно трио от Франция, клавирно дуо от Япония и други. От българска страна в концертната програма са включени Симфоничният оркестър на Българската телевизия и радио, Българската хорова капела "Светослав Обретенов", струнен квартет "Димов", дуо

1984 г. Русенска опера и балет – "Гаяне", от Арам Хачатурян

Ганеви, Симфоничният оркестър на Русенската филхармония, Русенската опера, Русенският представителен хор "Дунавски звуци", Русенският младежки симфоничен оркестър и представителният детско-юношески хор "Дунавски вълни".

На фестивала своето първо изпълнение в България получават десет произведения на български и чуждестранни композитори. Голям интерес предизвиква авторският концерт на Тихон Хренников.

Тържественото откриване е с първия концерт на Симфоничния оркестър на Русенската филхармония и хоровата капела "Светослав Обретенов". Те изпълняват увертюрата "Девети септември" от Филип Кутев. Изпълнен е и Концерт за цигулка и оркестър от Брамс. Диригент на концерта е Алипи Найденов. Диригент на българската хорова капела е Георги Робев. Солисти са Георги Бадев - цигулка, Кина Леонова - сопран, Румяна Цачева - мецосопран, и Божидар Митрушев - тенор.

За фестивала са открити традиционните пролетни художествени изложби. В новата градска изложбена зала са подредени над 180 творби - живопис, графика и скулптура на Калина Тасева, Альоша Кафеджийски, Велимир Петров и Айя Озолина от Рига. Провежда се и поетично-песенна вечер. В рецитала русенци се срещат с творчеството на Валери Петров. Във вечерта участват Благвеста Карнобатлова-Добрева - сопран, Елена Миндизова - пиано, и струнният квартет "Димов".

На 31 март е заключителният концерт на фестивала „Мартенски музикални дни“.

Хор "Родина"

1985

През 1985 година музикалният фестивал "Мартенски музикални дни" се провежда за 25-и път – в период от две седмици, между 16 и 30 март, Русе отново е домакин на това превърнало се в традиция събитие.

Фестивалът стартира с изява на домакинските – Русенската филхармония, която изпълнява Кантата за мира от Димитър Тъпков със солист Рени Попова, Концерт за две цигулки от Бах и Симфония номер три "Ероика" от Бетовен.

Част от програмата на фестивала е младият цигулар Вадим Репин, който гостува на русенска сцена за втори път.

За първи път у нас прозвучава "Военен реквием" от Бритън, изпълнен от Варненската филхармония, русенския хор "Родина" и детския хор "Дунавски вълни". Солисти са Добринка Янкова, Димитър Берое и Александър Тинко.

Тристагодишнината от рождението на Бах и Хендел е отбелязана с изпълнение на едни от най-мощните им творби: Меса в си минор и ораторията "Месия". Меса в си минор на Бах е изпълнена от Софийската филхармония и Българската хорова капела "Светослав Обретенов". Оратория "Месия" е изпълнена от хора на Букурещкото радио и с подобрения солистичен квартет от Санда Сандру, Адина Юрашку, Флорин Дяконеску и Теодор Чудря. Радиосимфоничният оркестър е под диригентството на Йосиф Конта. В програмата на фестивала букурещките радиосимфоници изпълняват и творби на Стравински, Енеску и Пипков, а солист е българският кларинетист Петко Радев.

Сред международните участници на 25-годишния юбилей на фестивала "Мартенските музикални дни" са Катовицката филхармония и Симфоничният оркестър на Румънското радио и телевизия, Берлинският симфоничен оркестър, Държавният симфоничен оркестър на Казахстан.

И в изданието на фестивала тази година традиционно се организират съпътстващи културни прояви. Открива се изложба на русенски художници и се провежда поетично-песенна вечер с участието на Любомир Левчев.

В рамките на "Мартенските музикални дни" е представената премиерата на "Евгений Онегин" от Русенската народна опера. В последната фестивална вечер по традиция звучи Деветата симфония на Бетовен, изпълнена от русенския самодееен хор "Дунавски звуци" и солистичен квартет от полски певци. Диригент е Карол Стрия.

1986

През месец март се провежда двадесет и шестото издание на международния фестивал "Мартенски музикални дни". Сред чуждестранните гости тази година е Камерният оркестър на Московската държавна консерватория, който се представя в Русе с два концерта. Освен това московчани изнасят и концерт в София под диригентството на Геннадий Черкасов. Солисти са студентите Сергей Корольов и Глеб Никитин, които заедно със състава изпълняват Концерт за две цигулки и оркестър в ре ми-нор на Бах.

1987 г. Симфоничен оркестър от Лайпциг

1987

На 14 март за двадесет и седми път в Русе се открива международният музикален фестивал "Мартенски музикални дни". За близо две седмици крайдунавският град става домакин на изпълнители и гости.

На русенските концертни подиуми се изявяват Симфоничният оркестър на Ленинградската филхармония "Дмитрий Шос-

такович", Загребската филхармония, Симфоничният оркестър на Румънското радио и телевизия, Русенската и Софийската филхармония, "Софийски солисти", както и други камерни формации, хорове "Дунавски звуци" и "Родина".

Сред диригентите на фестивала са Александър Дмитриев, Паул Попеску, Милан Хорват, Павле Дешпай, Алипи Найденов, Васил Арнаудов, Емил Табаков, Алексей Измирлиев и Пламен Джуров. Солисти са Йон Войку, Дан Григор, Владимир Виардо, Георги Бадев, Стойка Миленова, Иван Дренников, Христо Късметски и други.

За първи път в България звучат творбите Серенада за цигулка, щрайх и ударни на Бърнстейн, операта "Бедни хора" на Сиделников и Тържествена увертюра на Шкерианц. В програмата на фестивала са включени и много български произведения, сред които Симфония номер две "Новият Прометей" от Александър Райчев и операта "Луд гидия" от Парашкев Хаджиев.

В музикалните празници в Русе звучат и симфонични и вокално-инструментални опуси на Шостакович, Дворжак и други. В последния ден на фестивала се изпълнява и "Одата на радостта" на Шилер и Бетовен.

1988 г. Симеон Щерев

1988 г.
Проф. Марин Големинов

1988 г.
Светлин Русев (цигулка)
Алексей Измирлиев (диригент)

1988

През 1988 година международният фестивал "Мартенски музикални дни" продължава около две седмици. По време на фестивала се отбелязва 80-годишнината от рождението на проф. Марин Големинов.

Фестивалът е открит с концерт на Русенската филхармония, която под диригентството на Алипи Найденов представя една от най-новите творби на композитора Андрей Петров — симфоничната фантазия "Майсторът и Маргарита", която е създадена по едноименния роман на Михаил Булгаков.

Във фестивалната програма звучат Концертна пиеса за струнен оркестър, Диптих за флейта и струнен оркестър със солист Симеон Щерев, Концерт за струнен квартет и струнен оркестър с участието струнния кватет "Бернед" от Франция. Симфоничната сюита "Тракия" от Димитър Ненов за женски хор, сопран и оркестър е представена от Русенския младежки симфоничен оркестър и камерния хор "Любомир Пипков", а диригент е Алексей Измирлиев.

Представена е и новата постановка на операта "Аида" от Верди на сцената на Русенския оперен театър. Гост-режисьор е Светозар Донеv, а диригент - Георги Димитров. Част от музикалните празници са и творбите на Панчо Владигеров, Филип Кутев и Александър Райчев, като част от тях са изпълнени от чуждестранни състави. "Лирична сюита за струнен оркестър" от Симеон Пиронков е изпълнена от гостите от Талин, а Концерт за струнен оркестър от Пенчо Стоянов е поднесен на публиката от Лайпцигския радиооркестър.

В репертоара на "Мартенските музикални дни" се изпълняват и произведения на Моцарт, Бетовен, Шуберт, Брукнер и Брамс. "Реквием" на Моцарт е изпълнен съвместно от русенския хор "Родина" и оркестъра на Българската телевизия и радио под диригентството на Васил Казанджиев.

Във фестивалната програма са и Вариации върху тема от Паганини за пиано и оркестър от Витолд Лютославски със солист Йовчо Крушев, както и Рапсодия върху тема от Паганини на Рахманинов със солист Димо Димов.

Естонският държавен симфоничен оркестър изнася два концерта у нас. Изява има и непознат за нашата публика оркестър - от град Линц, Австрия. На русенска сцена се качва и Симфоничният оркестър на Радио Лайпциг с диригент Макс Помер.

Част от музикалните празници са и изпълненията на оркестър "Симфониета" с диригент Камен Големинов, софийския камерен хор "Любомир Пипков" с главен художествен ръководител Васил Арнаудов.

Под патронажа на центъра "Знаме на мира" специално място на фестивала е отредено на най-малките изпълнители от страната и чужбина. Сред тях са 16-годишният пианист Тил Фелнер от Австрия и 12-годишният русенски цигулар Светлин Русев. На този фестивал се изявява и Васко Василев с Концерт за цигулка номер три от Сен Санс.

1989

Двадесет и деветте "Мартенски музикални дни" се провеждат в Русе през 1989 година. Фестивалът включва концертни вечери, изложби, творчески портрети и дискусии.

Ваня Миленова

Емил Табаков

1990 г.

1990

На 17 март в Русе се поставя началото на 30-ия международен фестивал "Мартенски музикални дни". Тази година той е под надслова "Музикалното изкуство - за мир, дружба и братство между народите".

Музикалният форум привлича и редица наши и чуждестранни изпълнители. На концертния подиум се качват 13 симфонични и камерни състава, 3 смесени хора, 12 диригенти, както и повече от 30 солисти от Европа и Америка. Сред тях са Симфоничните оркестри на свободното Румънско радио и телевизия и на Люблянското радио и телевизия, филхармонията от град Горки, Камерният оркестър на Националния академичен театър за опера и балет в Рига. Камерният оркестър на Пол

Кунц от Париж гостува в България за първи път.

Един от акцентите на фестивала е 150-годишнината от рождението на Чайковски. Неговият Първи концерт за пиано и оркестър е изпълнен от Русенската филхармония под диригентството Алипи Найденов и с участието на съветския пианист Алексей Корниенко. Русенските симфонични изпълняват и "Коронационна меса" от Моцарт заедно с хор "Добруджански звуци" и с диригент Захари Медникаров. Солистичният им състав включва сопраното Мария Бройер и баса Петер Шнайдер от Австрия и мецосопраното Патриша Кайа и тенора Антъни Д'Артанян от САЩ.

Световноизвестният Камерен оркестър на Пол Кунц от Париж изпълнява разнообразна програма с творби на Пърсел, Вивалди, Барбър, Телеман, Льоклер, Тартини и други.

Симфоничният оркестър на Свободното румънско радио и телевизия под диригентството на италианеца Антонио Пироли изпълнява творби от Верди, Копланд, Паскану и Прокофиев. Солист е кларинетистът Аурелиан-Октав Попа. Концертът е посветен на световното движение "Екофорум за мир", с чийто почетен диплом и златен медал е удостоен и русенският фестивал тази година. Във втория си концерт от фестивалната програма румънците изпълняват известната оратория "Месия" от Хендел.

Фестивалът е закрит на 31 март с традиционното изпълнение на Бетовеновата Девета симфония - този път изпълнена от Симфоничния оркестър на Люблянското радио и телевизия.

1991

Въпреки кризата, трудностите и финансовите предизвикателства, пред които се изправя фестивалът, 31-вото издание на „Мартенски музикални дни“ е открито на 17 март.

Програмата на фестивала тази година е посветена на 200-годишнината от смъртта на Моцарт и 150-годишнината от рождението на Дворжак. Освен Русенската филхармония и опера, хор "Родина" и Младежкия симфоничен оркестър от града, в мартенските музикални празници участват и Симфоничният оркестър на Румънското радио и телевизия и Софийската филхармония. Музикалните изяви се съпътстват от художествени изложби на софийския график Стоян Стоянов и русенските живописци Владимир Петров и Антоний Софев. В града гостува и колекция картини на Владимир Димитров -Майстора, собственост на кюстендилската художествена галерия.

Мартенските музикални дни в Русе продължават до края на месеца.

Тържественото откриване на фестивала е с творби от Дворжак, Брамс и Берлиоз, изпълнени от Русенската филхармония и солистите Ваня Миланова (цигулка) от Великобритания и Йосиф Радионов (виола).

В програмата на фестивала е Камерният ансамбъл "Софийски солисти", който под диригентството на Пламен Джуров изпълнява творби от Моцарт, Бритън и Хуго Волф, чиято "Италианска серенада" звучи за първи път на фестивалната сцена.

Концерт изнася и хор "Родина" при възрожденското читалище "Зора" в Русе. Под диригентството на Христо Стоев и с участието на оперните певци Емилия Ботева и Димитър Кюркчиев хористите изпълняват произведение на Сергей Рахманинов. Концертът е в памет на починалия дългогодишен главен художествен ръководител на хор "Родина" проф. Васил Арнаудов.

1992 г. Людмил Ангелов

1992 г. Диригент Михаил Ангелов

1992

На 17 март в Русе звучат началните акорди на 32-рия международен фестивал "Мартенски музикални дни". Тази година той преминава под знака на 200-годишнината на Джоакино Россини и 90-годишнината на английския композитор Уилям Уолтън, чиито творби са изпълнени от Русенската филхармония и нейното студио "Пристис", Русенската опера и Добричкия камерен оркестър.

В продължение на две седмици на фестивалната сцена са изнесени 10 симфонични и камерни концерта, състои се оперната премиера на "Севилският бръснар" и се провеждат три рецитала на чуждестранни изпълнители. Произведения на Моцарт, Уолтън и някои съвременни американски композитори имат българска премиера. Силна солистична изява имат пианистите Хироми Окада от Япония, Мануела Сконамилъо от Италия и

клавирното дуо "Дабъл ейч" от САЩ, както и българските изпълнители Петко Радев, Людмил Ангелов, Светлин Русев и други. С по два концерта се представят оркестър "Симфониета" при Българското радио и традиционният участник в дните - симфоничният оркестър на Румънското радио, който закрива фестивала с Деветата симфония на Бетовен. По време на русенските музикални празници са открити и две художествени пролетни изложби - на турския график Емин Коч и на русенски живописци.

Новост тази година е организирането на майсторски клас по цигулка в рамките на фестивала за ученици от русенското средно музикално училище под ръководството на Ваня Миланова от Великобритания.

Оркестър "Симфониета" при Българското радио се представя за втори път на „Мартенските музикални дни“. Под диригентството на Андрей Андреев софийските музиканти изпълняват творби от Шуберт, Шуман и Менделсон. С голям интерес е посрещната солистичната изява на италианската пианистка Мануела Сконамилъо, която изнася и самостоятелен концерт по време на музикалните празници. Вторият концерт на оркестър "Симфониета" се превръща в празник за почитателите на Моцарт.

Един от акцентите на международния фестивал "Мартенски музикални дни" е честването на 90-годишнината от рождението на големия английски композитор от XX век Уилям Уолтън. Русенската филхармония и нашата сънародничка Ваня Миланова от Великобритания изпълняват за първи път на български подиум Концерт за цигулка и оркестър от Уолтън. А под диригентството на Оливър Гилмор от Великобритания Русенската опера представя "Севилският бръснар" на Россини, чиято 200-годишнина е другият акцент в тазгодишните мартенски музикални дни.

Фестивалът е тържествено закрит на 31-ви март с традиционното изпълнение на Бетовеновата Девета симфония.

1993

На 17 март стартира 33-тият международен фестивал "Мартенски музикални дни", вписал името си в богатата културна традиция на Русе. В продължение на две седмици почитателите на симфоничната и кантатно-ораториална музика се срещат с изкуството на много наши и чуждестранни състави и изпълнители и посещават съпътстващите пролетни художествени изложби.

Един от акцентите в пролетните музикални празници е творчеството на Чайковски, Рахманинов и Брамс. Гост на фестивала е внукът на Сергей Рахманинов - Александър Рахманинов. Нов момент в програмите на мартенските дни са тематичните концерти "Нова музика", на които за първи път на наша сцена звучат произведения от български и европейски композитори.

Четири са ораториите, които са изпълнени пред фестивалната публика, като "Меса ди Глория" на Росини и "Литургия за Свети Йоан Златоуст" на Чайковски. В памет на проф. Васил Арнаудов е изпълнението на "Сътворението" от Хайдн. В рамките на фестивала два спектакъла изнася Русенската опера - "Риголето" и "Трубадур" от Верди.

На концертния подиум се представят френският оркестър "Синаксис", Латвийският камерен оркестър, Букурещката филхармония, Симфоничният оркестър на Българското национално радио, Русенската филхармония, диригентите от Германия Петер Люкер и Емил Симон, Бруно Конти от Франция, Васил Казанджиев, испанският тенор Енрике Виана, японският пианист Хироши Като и много други.

Музикалните празници са открити с концерт на Русенската филхармония. Под ръководството на новия си главен диригент Цанко Делибозов симфоничните изпълняват единствения в творчеството на Бетовен Концерт за цигулка и оркестър, в който се изявява и нашата сънародничка от Великобритания Ваня Миланова. Второто произведение, което звучи в първата фестивална вечер с участието на Русенския хор "Дунавски звуци", е "Меса ди Глория" на Джоакино Росини. В нейната премиера участват Кристина Горанчева, Емилия Ботева, Димитър Кюркчиев, Венцислав Воденичаров и испанският тенор Енрике Виана. Френският оркестър "Синаксис" гостува за първи път у нас.

Под диригентството на Бруно Конти заедно с русенския смесен хор "Родина" музикантите изпълняват известната оратория на Йозеф Хайдн "Сътворението". В соловите партии се изявяват гостите от Франция Мари-Пиер Жури - сопран, Симон Енес - тенор, Кристоф Фелбас, и мецосопранът от хора Анна Найденова. Концертът на оркестър "Синаксис" и хор "Родина" е в памет на дългогодишния главен художествен ръководител на хора Васил Арнаудов.

Русенската опера представя операта "Риголето" от Верди. Гост-солисти са Дарина Такова - сопран, Иван Консулов - баритон, и испанският тенор Енрике Виана.

Концертната програма на Букурещката филхармония "Джордже Енеску" е под диригентството на Емил Симон и е съставена от творби на Чайковски, чиято 100-годишнина от смъртта е едно от посвещенията на фестивала.

Под диригентството на Аурелиан-Октав Попа Букурещката филхармония "Джордже Енеску" изпълнява Месата в ми-бемол мажор на Франц Шуберт. Румънските симфоници представят пред фестивалната публика и първия концерт за цигулка от Паганини, в който солист е 17-годишният русенец Светлин Русев. Младото българско дарование е студент във Висшата национална консерватория по музика в Париж и учи в класа на световноизвестния цигулар проф. Жерар Пуле.

Камерни и песенни творби на друг голям композитор - Йоханес Брамс, чиято 160-годишнина от рождението се отбелязва тази година, са изпълнени от студио "Пристис" при Русенската филхармония и от солистите Павел Герджиков - бас, Богдана Пенева - виолончело, Евгени Желязков и Вера Баева - пиано.

Ден от фестивалната програма е посветен и на 120-годишнина от рождението на големия руски композитор Сергей Рахманинов. Русенската филхармония изпълнява две от произведенията на композитора - Третия концерт за пиано и оркестър и Симфония номер две. Диригент е Цанко Делибозов, а солист - Мариета Петкова-Бонстра от Холандия.

С голям интерес са посрещнати изявиите на пианиста Хироши Като от Япония и на изявиения български кларинетист Атанас Колев.

С "Одата на радостта" са закрити "Мартенските музикални дни" на 31 март. Тя е изпълнена от Симфоничния оркестър на Българското национално радио и русенския хор "Дунавски звуци" под диригентството на Васил Казанджиев.

1994

На 17 март в Русе започват "Мартенските музикални дни". Стартът е даден с изпълнението на Симфония-концертанте за виолончело и оркестър на Любомир Пипков и на сценичната кантата "Кармина Бурана" от Карл Орф. Изпълнението на Русенската филхармония, хора "Дунавски звуци" и хора на момчетата "Свети Георги" открива 34-тия международен фестивал.

Мартенските музикални дни продължават до края на месеца. В програмата им се открояват имената на цигуларката от Великобритания Ваня Миланова, на пианиста Ърнест Холт, на камерния оркестър при филхармонията "Джордже Енеску" от Букурещ, на смесения хор "Васил Арнаудов" и на пианистката Агата Леймони от Гърция.

Пролетният галаконцерт на Русенската филхармония е дирижиран от проф. Йосиф Конта от Румъния. В "Мартенските музикални дни" Русенската опера представя "Аида" с диригент Руслан Райчев, както и "Риголето", дирижирана от Оливър Гилмор от Великобритания.

По време на фестивала се провеждат майсторски класове в Музикалната академия "Проф. Саша Попов". Част от програмата на музикалните празници са и концертите на Литовската национална филхармония и на Българската хорова капела "Светослав Обретенов", които закриват фестивала, както е вече традиция, със Симфония номер девет на Бетовен.

March 22nd Thursday, 7 p. m. House of Culture	SPRING GALA - CONCERT RUSSIAN PHILHARMONIC ORCHESTRA CONDUCTOR: PETER DANIEL Programme: instrumental and orchestral pieces, solo and choir parts from opera by Tchaikovsky, Liszt, Verdi, Paganini, Lortzing, etc. Conductor: JANE JORDJEVA - Russia Chief of choir: MILICA NIKOLIC Conductor of choir: ANASTAS TSELOVA Soloists: MILICA NIKOLIC - voice, Great Britain STEPHEN POPPER - voice, Great Britain MIRJANA BILIC - voice, Great Britain MIRJANA BILIC - voice, Great Britain
March 23rd Friday 7 p. m. House of Culture	New Music CHAMBER ORCHESTRA OF RUSSIA RUSSIAN PHILHARMONIC ORCHESTRA W. Walton - "Lullaby" for performance in English W. Walton - "Lullaby" - "Lullaby" The concert is broadcast on the radio Conductor: GUY WOODFORDEN - Great Britain Soloists: MILICA NIKOLIC - voice, Great Britain STEPHEN POPPER - voice, Great Britain MIRJANA BILIC - voice, Great Britain The concert is broadcast on the radio on the request of the British Council - Sofia and W. Walton Trust - London
March 24th Saturday, 7 p. m. Plovers Hall	REGINA CHAMBER ORCHESTRA - DENMARK Soloists: J. P. S. Sorensen - C. Ph. S. Bach, Denmark Conductor: ANASTAS TSELOVA - Bulgaria
March 25th Sunday, 7 p. m. House of Culture	REGINA CHAMBER ORCHESTRA - DENMARK Soloists: J. P. S. Sorensen - C. Ph. S. Bach, Denmark Conductor: ANASTAS TSELOVA - Bulgaria Soloists: MILICA NIKOLIC - voice, Great Britain STEPHEN POPPER - voice, Great Britain MIRJANA BILIC - voice, Great Britain
March 26th Monday, 11 a. m. Estimote Hall	New Music SYMPHONY OF AUSTRIAN JAZZ for the occasion of the 100th birthday anniversary Participating: PETER DANIEL - conductor MIRJANA BILIC - voice, Great Britain ANASTAS TSELOVA - voice, Great Britain MIRJANA BILIC - voice, Great Britain Soloists: MILICA NIKOLIC - voice, Great Britain STEPHEN POPPER - voice, Great Britain MIRJANA BILIC - voice, Great Britain Conductor: ANASTAS TSELOVA - Bulgaria
7 p. m. Plovers Hall	Final Concert of the participants in the Vlado Vlado Music Class
7 p. m. House of Culture	RUSSIAN PHILHARMONIC ORCHESTRA Soloists: Symphony-Concertante for violin, viola and cello Soloists: Symphony-Concertante for violin, viola and cello Conductor: EMIL TABAKOV Soloists: PETER DANIEL - voice, Germany MIRJANA BILIC - voice, Great Britain
March 27th Tuesday, 11 a. m. Plovers Hall	CHAMBER CONCERT RUSSIAN PHILHARMONIC ORCHESTRA Soloists: Symphony-Concertante for violin, viola and cello Conductor: EMIL TABAKOV

1996

На 17 март в Русе е открит международният фестивал "Мартенски музикални дни" с изпълнение на Русенската филхармония под диригентството на Цанко Делибозов и със солист на пианото Секейра Коста от Португалия. Тази година се състоят честванията на 90-годишнината от рождението на композитора Дмитрий Шостакович.

Сред международните участници във фестивала са Литовският струнен квартет "Чурльонис", Букурещката филхармония "Джордже Енеску", както и Руският национален камерен оркестър. Под диригентството на Андрей Чистяков руските музиканти изпълняват концерт, посветен на Шостакович. Освен това в рамките на музикалния форум се откриват Дните на британската култура у нас с концерт на Лондонския младежки симфоничен оркестър.

Програмата на мартенските музикални празници включва концерт на Младежкия фестивален оркестър - Русе под диригентството на Драгомир Йосифов. Солисти са Георги Спасов - флейта, Светлин Русев - цигулка, Яна Дешкова - цигулка, Кремена Ачева - флейта, Явор Желев - флейта, и Евгени Желязков - пиано.

Русенската филхармония представя пред публиката на крайдунавския град операта "Тъй рече Заратустра" от Рихард Щраус. А Емил Табаков дирижира две премиери на двата си концерта, в които солисти са пианистът Ве-селин Станев и немската виолончелистка Мария Клийгел.

Фестивалът е закрит на 31 март.

1995

35-тия международен фестивал "Мартенски музикални дни" стартира на 17 март и продължава до 31 март с богата програма.

Първият фестивален концерт е на Русенската филхармония под диригентството на Цанко Делибозов.

В рамките на музикалните празници Русенската опера представя премиера на балета "Метаморфози" по музика на Бах. Либретото и хореографията са дело на Хикмет Мехмедов. За първи път концертно изпълнение от Русенската филхармония и хор "Дунавски звуци" има "Ернани" на Верди. А Софийската филхармония изпълнява за първи път "Концерт за оркестър" на Емил Табаков.

1997

На 16 март започва 37-то издание на международния фестивал в Русе "Мартенски музикални дни". Фестивалът е открит с концерт на Русенската филхармония под диригентството на Цанко Делибозов.

Сред 15-те концерта в афиша на музикалните празници са изяви на Софийската филхармония под диригентството на Емил Табаков, на струнния квартет "Димов", на камерния ансамбъл "Софийски солисти" с участието на Минчо Минчев и дебюта на сина му Николай Минчев, и концерт на Русенската филхармония с диригент Шунго Морияма от Япония. Във фестивала участва и камерният ансамбъл "Московски солисти" под диригентството и соловите изпълнения на Юри Башмет.

В това издание на фестивала се състоят премиерите на балета "Козият рог" от Красимир Кюркчийски и операта "Лучия ди Ламермур" с режисьор Франческо Привитера - Италия.

Успоредно с фестивалната програма към музикалната академия "Проф. Саша Попов" се организират майсторски класове с ръководители от България, Великобритания, Белгия и Русия.

В рамките на програмата на русенския фестивал може да се види и изложба с петдесет и шест графики на Салватор Дали, Карзу, Ланской, Соня Делоне, Пикасо и други западноевропейски художници. Картините са от личната колекция на френския меценат Жорж Екли и се излагат за първи път в България. В експозицията има пластики на Жорж Арман и Алешински.

На 31 март камерният оркестър "Московски солисти" закрива фестивала.

1997 г. Диригент Емил Табаков, Владимир Крайнев – пиано

1997 г. Юри Башмет и "Московски солисти"

1998

38-ият международен фестивал "Мартенски музикални дни" се провежда от 17 до 31 март в Русе. Мотото му "Изкуство без граници" е свързано с желанието на организаторите чрез фестивалните изяви през 1998, 1999 и 2000 година да се покажат новите тенденции в музикалната култура, с която човечеството ще влезе в следващия век.

Акцентът на тазгодишното издание на музикални празници в Русе е 50-годишнината на Русенската филхармония. В програмата са включени концерти и на младежкия фестивален оркестър с два хора и двамата диригенти Павел Балев и Драгомир Йосифов. За тези младежки изяви са привлечени и студенти от Букурещката консерватория.

Сред чуждестранните изпълнители са гости от Австрия, Великобритания, Белгия, Япония, Унгария и Румъния. От Австрия за първи път се представя ансамбълът "Мюзик он Лайн". Първа изява тази година има и белгийският квинтет "Соледад", който е известен с участващите в него млади музиканти от различни държави, сред които е и българинът Димитър Иванов - контрабас. Участие има и британският струнен квартет "Сорел", който изпълнява произведения от XIX век.

В рамките на фестивала се организират занятия на международната музикална академия "Проф. Саша Попов" и художествени изложби. В галериите в Русе гостува японската графика "Спейс Сачи".

1999

От 17 до 31 март в Русе се състои 39-ият международен фестивал "Мартенски музикални дни" под мотото "Между два века".

Страните, които участват във фестивала, са Германия, Русия, Великобритания, Франция, Румъния, Македония, Испания и Япония.

Сред водещите теми на фестивала са 50-годишнината на Русенската опера, 95 години от рождението на Панчо Владигеров, 95 години от рождението на Любомир Пипков, 50 години от смъртта на Рихард Щраус. Предвидени са общо 24 програми, включващи 12 симфонични и хорови концерта, 10 камерни концерта и рецитали, премиера на операта на Любомир Пипков - "Момчил".

Сред известните изпълнители, които вземат участие на фестивала, са Анна Томова-Синтова (сопран), Юри Башмет от Русия (виола), Минчо Минчев (цигулка), Ваня Миланова (цигулка), Кристина Ашер (мецосопран), Коджи Оикава от Япония (пиано) и Владимир Ешкенази от Русия (пиано).

По време на фестивала се състои и Международна конференция на тема: "Музиката между Изток и Запад на прага на XXI век", посветена на 100-годишнината от рождението на Панчо Владигеров.

В дните на концертните прояви се подготвят изложби на съвременна западноевропейска графика от Дали и Пикасо, както и компютърна графика на Сусуму Ендо от Япония.

2000

На 17 март с "Концерт за оркестър" на Красимир Кюркчийски и първо изпълнение у нас на "Те деум за солисти, хор и оркестър" на Брукнер, изпълнени от русенския симфоничен оркестър и хор "Дунавски звуци", е открит 40-ият юбилеен международен фестивал "Мартенски музикални дни".

Във фестивала, който продължава до 31 март, се представят оркестри и солисти от Франция, Румъния, Германия, Унгария, Япония и други 4 държави. Сред участниците в 40-ото издание на Мартенските музикални дни са Минчо Минчев, Божидар Ноев, Емил Табаков, Ваня Миланова, Георги Бадев, Йосиф Конта, диригентът на хора и оркестъра на Румънското национално радио, застава пред русенската публика за 22-ри път.

Акцентът на традиционните русенски музикални празници са младите таланти. Рецитали имат Явор Желев, Кремена Ачева, Мила Павлова, Даниела Иванова, както и 13-годишната китайска пианистка Шенг Чи Лий.

Концерти изнасят германският квартет "Аванс", унгарският флейтист Андраш Адарен и частният "Нов симфоничен оркестър" от София. А Кокан Димушевски от Македония подготвя мултимедиен спектакъл, който е в съпровод на Венцислав Благоев - тромпет, рускинята Елена Денисова - цигулка, компютърната графика е дело на Сусуму Ендо от Япония.

Успоредно с концертните прояви в програмата на фестивала са включени: международна конференция "Глобализацията на културата. Музика и Мултимедия", шестдневни експозиции "Нови Тоналности и Образ" и занятия на музикалната академия "Проф. Саша Попов".

2001

Две световни премиери на творби от Васил Казанджиев и Божидар Спасов и четвърто поред участие на Юрий Башмет и "Московски солисти" са сред акцентите в 41-вото издание на Мартенски музикални дни. Музикалните празници се състоят от 16 до 30 март в Русе. За първи път фестивалът се провежда с помощта на Асоциацията на европейските фестивали като част от Европейската фестивална верига.

Световни премиери имат Четвърта симфония на Васил Казанджиев под диригентството на Емил Табаков, както и "Пяната на звуците", произведение за китара и камерен ансамбъл на композитора Божидар Спасов.

През 2001 г. се навършва един век от създаването на химна на българската култура "Върви, народе възродени". Това е един от поводите на фестивала да се свирят творби на изтъкнати български композитори - като Димитър Ненов. Във фестивалната програма звучат и рядко изпълнявани съвременни български творби от Емил Табаков и от Бенджамин Бритън в изпълнение на Божидар Ноев, Минчо Минчев, Ваня Миланова.

За втори път гостува британският виолончелист Робърт Коен, който се представя и като диригент на Софийската филхармония. За първи път у нас гостува и младият шведски пианист Пер Тенгстранд, известен като "новият Хоровиц". Друг млад участник е 25-годишният италиански пианист Давид Франческети.

В рамките на фестивалната академия на името на проф. Саша Попов музикантите от "Анумадучи" водят майсторски клас по ударни инструменти. Свои класове водят и Юрий Башмет (виола), Ваня Миланова (цигулка), Георги Спасов (флейта), Божидар Ноев (пиано), Робърт Коен (виолончело).

2001 г. (19 март). Виолистът Юрий Башмет с камерния ансамбъл "Московски солисти"

2002

42-рото издание на международния фестивал "Мартенски музикални дни" се провежда в Русе от 16 до 31 март 2002 година.

Програмата включва десет музикални премиери, четири от които са и световни. Сред тях са първите интерпретации на творби на Лазар Николов, Симеон Пиронков, Веселин Казанджиев. А малко познати за нашата публика арии от опери на Росини имат своите премиери в България.

Оркестрите, хорвете и солистите на тазгодишното издание на "Мартенските музикални дни" представят изкуството на осем държави. Първо участие в България има най-големият и представителен частен турски оркестър "Борусан". Сред гостите са и оркестър "Камерата" от Гърция, холандският оркестър "Фолхардинг", немският струнен квартет "Стринг тинг", Софийската филхармония под диригентството на Пол Каполонго, клавириятно дуо Генова-Димитров. Солистите са Минчо Минчев, Георги Бадев, професор Роберт Коен от Великобритания, цигуларката от Турция Суна Кан, Ваня Миланова, Божидар Ноев, австрийската валдохорна на Хансйорг Ангерер и пианистът Йовчо Крушев, който е известен с нетрадиционния си подход към творчеството на професор Александър Райчев.

Съпътстващи инициативи на музикалните празници са майсторските класове в Международната музикална академия "Професор Саша Попов", изложение на духови музикални инструменти, изложба от живопис, рисунки, колажи от Македония и експозиции от пластики от стъкло, скулптури от метал и музикални вибрации.

2003

С концерт на именития пианист Юрий Буков на 17 март е открит международният музикален фестивал "Мартенски музикални дни". Това е 43-тото му издание, което продължава до 30 март.

Програмата на фестивала покрива широк стилистичен и жанров диапазон. Тя включва музика от Бах до Стравински, освен това се насочва към ранния барок и късния "пост-авангард" от края на XX и началото на XXI век.

Изпълнителите са от девет държави. Сред гостите на фестивала са германският състав "МузикФабрик", Московският камерен оркестър, Букурещка филхармония "Джордже Енеску" с диригент Феликс Кригер и "Естонски барокови солисти" с танцовия ансамбъл "Салтаторес Ревалиенсес". За първи път се представят и унгарците от "Келер квартет".

Световноизвестният тромбонист от Великобритания Джон Кени концертира на международния музикален фестивал с келтски военен рог, познат от преди 2000 години под името карникс. Подобен старинен инструмент звучи за първи път в България чрез съвместен проект между русенския фестивал и Британския съвет в София. Освен старинна келтска музика, Джон Кени свири и съвременни пиеси. Освен това той поема майсторски клас по изпълнения за тромбон в музикалната академия "Саша Попов".

Част от музикалния афиш са и два концерта на Пловдивската филхармония. Първият е посветен на 200 години от рожде-

2003 г. (17 март). Откриване с концерт на русенското Оперно филхармонично дружество под диригентството на Георги Димитров. На ролята Юрий Буков.

2003 г. (26 март). Цигуларят Васко Василев изпълни "Четирите годишни времена" на Вивалди .

нието на Ектор Берлиоз. Емануел Пласон от Франция дирижира увертюра "Римски карнавал", както и един от акцентите на фестивала - "Тържествена меса за солисти, хор и оркестър" на Берлиоз. Вторият концерт на пловдивчани е по произведения на Стравински и Мусоргски-Равел и с диригент Найден Тодоров, а солист е Ваня Миланова - цигулка.

Една от темите на фестивала е стогодишнината от рождението на Филип Кутев. Красивите му фолклорни обработки са в изпълнение на вокален ансамбъл "Класически гласове" с диригент Ваня Монева и специалното участие на цигуларката Ваня Миланова. "Мартенските музикални дни" отбелязват и 130

2003 г. (21 март). Букурещката филхармония "Джордже Енеску" под диригентството на Феликс Кригер (Германия) изпълни романтическа програма от творби на Вебер, Менделсон-Бартолди и Брамс. Солист в Концерт за пиано и оркестър 1 от Менделсон бе известният румънски пианист Валентин Георгиу.

2003 г. (19 март). Пловдивският авангардист Емил Миразчиев направи първата презентация в България на книгата "Фронт за комуникации" като част от фестивала.

години от рождението на Рахманинов. Творбите му са представени от българските изпълнители Марио Ангелов и Веселин Стамболов.

Русенският оперно-филхармоничен оркестър свири под диригентството на Иван Маринов и на рецитала на руското мецосопрано Елена Образцова и на тенора Костадин Андреев. Филхармониците закриват "Мартенските музикални дни" със Стравински - "Аполон мусагет" и операта - оратория "Едип цар". Диригент е Георги Димитров, режисьор - Асен Шопов, а солисти са Стефан Владимиров, Огнян Николов, Ирена Петкова, Александър Крунев и Александър Александров.

2004 г. (9 март). Организаторите на 44-тото издание на фестивала представиха програмата, която стартира на 17 март с концерт в памет на Любомир Пипков. Сред изявените имена на участници са виолистът Юри Башмет, цигуларят Минчо Минчев, американският квартет "Джулиард".

2004 г. (18 март). Министърът на културата проф. Божидар Абрашев поздравява солистите – цигуларите Дина Шнайдерман и Емил Камиларов.

2004 г. (23 март). Американският струнен квартет "Джулиард" свири за първи път в България на фестивала.

2004 г. (29 март). Световноизвестната унгарска перкусионна формация "Амадинда" изправи публиката на крака при първото си гостуване в България. Четиримата музиканти свиреха традиционна африканска, полинезийска и баска музика на автентични инструменти, както и на инструменти собствено изобретение. Те посветиха концерта си на паметта на големия български перкусионист проф. Добри Палиев.

2004 г. (20 март). "Cafelife" е мотото на изложбата открита снощи в русенската художествена галерия. Изявата е в рамките на фестивала. На снимката: Лотар Яшке – културен аташе на Австрия, Олимпия Николова и Ива Чавдарова – директор на фестивала.

2004 г. (18 март). Съпътстваща изложба "Музика на въображаемия храм" бе открита в Русе в рамките на музикалното събитие. Български художници,

сред които и 10 русенци, показват своите "подвижни стенописи" в проекта на изкуствоведката Пламена Димитрова-Рачева.

2004

44-тото издание на международния фестивал "Мартенски музикални дни" в Русе се провежда от 17 до 31 март и включва изпълнители от 14 държави.

Концертът, с който музикалният форум е открит, е посветен на 100-годишнината от рождението на Любомир Пипков. От 1966 до смъртта си през 1974 година той е първият избран председател на фестивала и с него е свързано утвърждаването му като международно музикално събитие.

"Мартенските музикални дни" предвиждат класически програми, сред които е стилната Бетовенова програма на американците от "Джулиард", както и заключителният фестивален концерт на 31 март на Оперно-филхармоничното дружество на Русе с прочутия Троен концерт и Меса в до мажор на Бетовен. Солоисти са Минчо Минчев, Янг Чанг Чо и Михаел Келер.

Към старата класика се отнася и програмата на музикантите от бароковия ансамбъл "Музика Етерна", който изпълнява автори като Вивалди, Корели, Албини. Гости на фестивала са "Московски солисти" с Юри Башмет, които изпълняват творби на Дворжак, Бритън и Шостакович.

За младежката аудитория програмата на фестивала предлага live electronic, мултимедия, инструментален театър и импровизации. В програмата на Младежкия фестивален оркестър под диригентството на Драгомир Йосифов е включена Симфония-концертанте за цигулка и виола от Моцарт, изпълнена заедно с творби на Шнитке, Брамс и Иван Спасов. За любителите на перкусиите е серията "Перкусионен уикенд", с участието на един от най-добрите в Европа ансамбли "Amadinda Perkussion Group" от Унгария. Дуетно изпълнение има и известният тромпетист Маркус Щокхаузен в импровизационен авторски спектакъл с холандската кларнетистка Тара Бауман.

Британският тромбонист Джон Кени също е гост на фестивала. В концерта, в който той участва, се съчетават две силни творчески индивидуалности: неговото изпълнение на тромбон и изпълнението на пиано на Марио Ангелов.

2005 г. (18 март). Четиресет и пето юбилейно издание на международния фестивал "Мартенски музикални дни" в Русе бе открито със световна премиера на Симфония №2 от българския класик Красимир Кюркчийски. Тя бе изпълнена от оркестъра на ОФД-Русе с диригент Георги Димитров, а като солист в Концерт за цигулка от Сибелиус свири немският гост Коля Блахер с цигулка Страдивариус от 18 век.

2005 г. (21 март). Световноизвестният виолист Юри Башмет бе удостоен със званието "Почетен гражданин на Русе". Башмет свири като солист и дирижира Вилнюския фестивален оркестър, който е за първи път в България.

2005

45-ото издание на международния фестивал "Мартенски музикални дни" се провежда в периода 17 – 31 март.

Програмата на музикалните празници тази година включва концертни изяви от 11 държави. Проекти представят музиканти от Русия, Литва, Латвия, САЩ, Великобритания, Германия, Австрия, Чехия, Франция, Холандия и България. Те работят по три водещи теми: "Европейската сцена", "Звукови пътища: на границата между столетията" и съвременна музика.

Сред изпълнителите са състави като Вилнюският фестивален оркестър, световноизвестният американски струнен квартет "Токио", Камерният ансамбъл "Софийски солисти", Оркестърът на ОФД - Пловдив, Софийската филхармония с известния чешки диригент Томаш Коутник, Симфоничният оркестър на БНР с Росен Миланов.

Акцент в 45-ото издание на фестивала са големите международни проекти под общия надслов "Европейската сцена", представящи в серия от концерти звезди като Гидон Кремер,

Коля Блахер, виолончелиста и диригент Давид Герингас, Юри Башмет, Томас Керъл и Юри Жислин, известния холандски диригент Юриен Хемпел, както и представители на различни поколения български изпълнители, сред които Минчо Минчев, Георги Спасов, Веселин Ешкенази, Николай Минчев, Светлин Русев, Симеон Пиронков-син, световноизвестните български певци Красимира Стоянова и Орлин Анастасов, Татяна Колева и други.

Другата водеща тема е "Звукови пътища: на границата между столетията". Тя е свързана с граничните явления в музиката на прага на XX и XXI век в един изключително широк стилистичен диапазон.

А съвременните музикални тенденции за застъпени във фестивала с изпълненията на световноизвестния френски композитор на електронна музика Ектор Зау и световната премиера на музика за перкусии и оркестър от младия американски композитор Дейвид Драм.

На гостуването си за музикалните празници виолистът Юри Башмет получава наградата "Почетен гражданин на град Русе". Това отличие му е връчено за редовното му участие и изключителен принос за развитието на фестивала "Мартенски музикални дни" и за издигане престижа на град Русе като един от най-значимите културни центрове в България. Тази година се навършват десет години от първото гостуване на Башмет на русенската фестивална сцена. Според общинската управа, концертите на виолиста поставят Русе и русенската фестивална сцена редом с тези в Москва, Ню Йорк, Лондон, Берлин, Амстердам, Париж, Токио и Рим.

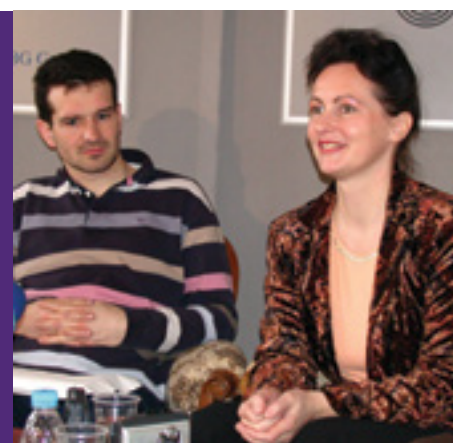
Медиа

2006

Международният фестивал "Мартенски музикални дни" през 2006 година се провежда от 17 до 31 март. Програмата на тазгодишното 46-о издание предлага имена със знаково значение за съвременното изпълнителско изкуство от различни точки на света. Сред тях са Кшищов Пендерецки с един от водещите оркестри в Европа "Симфония Варсовия", Дмитрий Ситковецки - трио, Виктор Третяков, Оливър Керн, един от най-добрите

2006 г. Министърът на културата Стефан Данаилов и кметът на Русе Божидар Йотов откриха 46-ото издание на международния фестивал "Мартенски музикални дни".

2006 г. (23 март). Волфганг Клос – виола и Десислава Атанасова – пиано, изнесоха рецитал с творби от Моцарт, Шуман, Дворджак и Юлия Пургина.

2006 г. (29 март). Пресконференция на цигуларя Минчо Минчев (ляво), Лия Петрова-цигулка и французина Давид Валтер-обой.

2006 г. (16 март). Светлин Русев, цигулка и Юдит Граф, сопран от Швейцария откриха фестивала.

струнни квартети в света - "Изаи", както и световноизвестният хор "Арнолд Шьонберг" от Виена с проф. Ервин Ортнер.

Традиционно е вече присъствието на ансамбъла "Московски солисти" с Юри Башмет. Виолистът представя в Русе новата си книга "Гара на мечтите". В два концерта пред русенската публика Башмет се изявява както като изпълнител, така и като диригент на своя камерен ансамбъл "Московски солисти".

Списъкът на изпълнителите в международния фестивал се допълва и от имената на големи български музиканти от различни поколения. Сред тях са Минчо Минчев и Светлин Русев, както и диригентите Методи Матакиев, Милен Начев и Велизар Генчев. Своео традиционно място на концертната сцена има и Софийската филхармония. А в Русе тази година са и младите изгряващи звезди Валя Дервенска и Лия Петрова.

Мартенският фестивал е открит с Първи концерт за цигулка на Шостакович, изпълнен от оперно-филхармоничен оркестър - Русе, със солист Светлин Русев и диригент Найден Тодоров. Това е част от програма, посветена на 100-годишнината от рождението на Шостакович.

Основната тема на "Мартенските музикални дни" през тази пролет е свързана с 250-годишнина от рождението на Моцарт, на която е посветена цяла серия от инициативи. Много австрийски артисти гостуват в крайдунавския град. А сред българските изяви е новата постановка на операта "Дон Жуан" на Русенското оперно-филхармонично дружество.

Част от музикалните празници е и традиционната музикална академия "Проф. Саша Попов" за усъвършенстване на млади музиканти. За първи път в програмата на академията се състои майсторски клас по хорово дирижиране, воден от проф. Ервин Ортнер от Австрия.

По традиция от над 45 години международният фестивал в Русе завършва с Девета симфония на Бетовен. Творбата е изпълнена от оркестъра на Оперно-филхармоничното дружество и хор "Дунавски звуци" под диригентството на Методи Матакиев. Солисти са Еделина Кънева - сопран, Андреана Николова - мецосопран, Орлин Горанов - тенор, и Ивайло Джуров - бас. Концертът е свързан и със 70-годишнината от основаване на хор "Дунавски звуци".

2007

Началото на 46-ото издание на международния фестивал "Мартенски музикални дни" в Русе е дадено на 17 март в обновената голяма зала на емблематичното за града Доходно здание. Програмата е открита от Русенската филхармония с премиера на Концерт за виолончело под диригентството на Емил Табаков, който е и композитор на произведението. Солисти са Тим Хю (Великобритания) - виолончело, Минчо Минчев и Николай Минчев - цигулка.

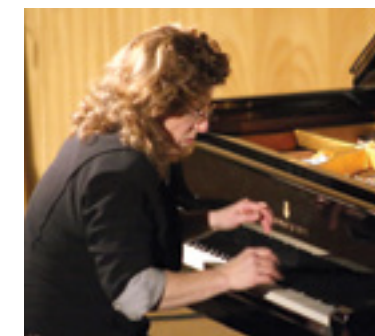
В програмата на фестивала са включени 24 концерта и спектакли с участието на елитни артисти и състави от Великобритания, Германия, Унгария, Белгия, Австрия, Балтийските републики, Румъния и България. За първи път в България гостува световноизвестният оркестър на Гидон Кремер - "Кремерата Балтика". Сред международните участници са и прочутият Литовски камерен оркестър със забележителния виолончелист Миша Майски, тук е и първият български гастрол на Будапещенския камерен оркестър; както и първото представяне в

2007 г. (16 март). С премиера на "Концерт за виолончело" на диригента Емил Табаков бе открито 47-ото издание на Международния фестивал. На снимката: (отдясно наляво) Николай Минчев-цигулка, Емил Табаков-диригент, Минчо Минчев-цигулка.

2007 г. (24 март). Един от най-големите музиканти на нашето време, Миша Майски, "царят на виолончелото", гостува за първи път в България по повод на фестивала. Маестро Майски свири пред русенци с Литовски камерен оркестър.

2007 г. (22 март). В програмата на музикалното събитие, пианистката Катрин Викерс представи "Live Electronic Concert" по мотиви от Н. Хубер, Л. Ноно, Л. Брюмер.

2007 г. (28 март). Истински спектакъл изнесоха музикантите от белгийския ансамбъл за танга "Пиачеволе". На снимката: Алфредо Маркучи с екзотичния инструмент бандонеон.

2007 г. (20 март). Атрактивното перкусионно дуо от Обединеното кралство "O Duo" изпълни свои произведения в русенски нощен клуб.

2007 г. (1 април). С програма на Симфоничния оркестър на Букурещкото радио бе закрито 47-ото издание на международния фестивал.

България на квартет "Петерсен" от Германия. Участие имат и белгийският ансамбъл "Пиачеволе" в компанията на един от големите майстори на аржентинското танго и Пиачола - бандеониста Алфредо Маркучи. Пред русенската публика излиза и прочутата камерна двойка Дмитри Ситковецки и Павел Гиллиев, както и солистите на Виенската филхармония Волфганг Шулц и Франц Бартоломей .

В рамките на фестивала са представени поредица от премиерни изпълнения. Сред тях е първата българска сценична версия на монооперата "Човешкият глас" от Пуленк в изпълнение на Русенската опера, новата постановка на операта "Бохеми" от Пучини; първото в България изпълнение на прочутия песенен цикъл на Дездемо - Шарино "Le voci sottovetro" в програмата на МФО и хор "Проф. Васил Арнаудов" , Те Деум от М.-А. Шарпанте в концерта на Русенска филхармония и хор "Дунавски звуци". Изцяло премиерни за българската публика са и двата Live electronic концерта.

2008

Между 15 до 30 март в Русе се провежда 48-ото издание на международния фестивал "Мартенски музикални дни". В афиша на форума са включени 24 концерта с участието на световноизвестни артисти, състави и международни проекти от 14 страни, сред които Великобритания, САЩ, Германия, Франция, Австрия, Израел, Русия, Полша, Румъния, Литва, Латвия, Естония и Япония.

Някои от най-атрактивните гости са свързани с дебютни проекти – като първото в България съвместно гостуване на носителите на наградата "Грами" за 2002 г. - Гидон Кремер и неговия оркестър "Кремерата Балтика", дебютния за България концерт на английския ансамбъл "Хилиард", както и ансамбълът за нова музика Ensemble recherche от Германия. Първия български гастрол имат и четирите дами от Israel Contemporary String Quartet. За първи път в България гостува и Симфоничният оркестър "Нова Русия", заедно със своя главен диригент и артистичен директор Юрий Башмет.

Специално подготвени фестивални проекти представят Симфоничният оркестър на БНР, Пловдивската филхармония, Русенското оперно-филхармонично дружество, Русенският фестивален оркестър и хор "Дунавски звуци". Сред големите солистични имена са Катя Сканава, Елмар Оливейра, Милчо Левиев, Ваня Миланова, Антони Дончев, Любомир Денев с американския дует Basso Moderno Duo, Лилия Бояджиева, Мария Принц и други.

В рамките на "Мартенските музикални дни" сър Невил Маринър дирижира младежки фестивален оркестър, съставен от 51 млади изпълнители от шест балкански страни. Оркестърът е по фестивален проект "Let's play orchestra".

Като част от фестивала Русенската опера представя премиера на операта "Дон Карлос", а режисьор е Кристиан Михайлеску от операта в румънския град Брашов. С тази премиера в Русе за първи път в България е изпълнена италианската версия на операта чрез нотен материал от Букурещ. Оказва се, че българските оперни театри притежават немска версия на "Дон Карлос", която неправилно се смята за италианска. В постановката освен солистите на Русенската опера - Ивайло Джуров, Мариана Цветкова, Андреана Николова, Александра Крунев, Пламен Бейков, участие взема и Марио Маланини от Миланската скала и Виенската опера.

2008 г. (18 март). В рамките на 48-ото издание на фестивала пред русенската публика изнесоха концерт световноизвестният цигулар Гидон Кремер и вибратистът Андрей Пушкарьов под съпровод на оркестър "Кремерата балтика".

2008 г. (30 март). Пред русенската публика свири Симфоничният оркестър на БНР, дирижиран от маестро Хорая Андрееску от Румъния.

Пред русенската публика свири държавен симфоничен оркестър "Нова Русия", дирижиран от световноизвестния диригент, носител на награда "Грами", Юрий Башмет.

2008 г. (28 март). Милчо Левиев изнесе рецитал пред русенската публика.

2009

49-ото издание на международния фестивал "Мартенски музикални дни" тази година е от 14 до 29 март. 2009 година е обявена от Европейския съюз за Година на творчеството и иновациите. С това е свързана и програмата на фестивала, която представя творби и творци от Великобритания, Германия, Франция, Австрия, Русия, Литва, Латвия, Естония, Армения, Италия, Япония, Китай, Израел, Полша и България.

В листата на участниците са световноизвестни оркестри и ансамбли, сред които "Кремерата Балтика", Литовският камерен оркестър с цигулара Юлиан Рахлин, европейските ансамбли "Ардити" и "Чилингиран", британският бароков ансамбъл QuintEssential, както и българският бароков ансамбъл "Арс Ба-

2009 г. (14 март). 49-ото издание на фестивала бе открито от русенската филхармония, дирижирана от маестро Найдено Тодоров, със специалното участие на солистите Светлин Русев – цигулка, Георги Черкин – пиано.

2009 г. (17 март). При голям успех премина концертът на оркестъра за аржентинско танго "Тангисимо", който бе част от програмата на фестивала.

рока", Софийската и Пловдивската филхармония. На фестивалния подиум се качват и артисти от ранга на носителя на "Грами" френския цигулар Огюстен Дюме, Александър Князев, Пламена Мангова, Минчо Минчев, Светлин Русев, Франсоа Салк, Елена Розанов, Георги Черкин, Саркиз Закарян, Орлин Анастасов, Александър Земцов, Деница Лафчиева, Мария Принц, Милчо Левиев, Андреа Джуфреди, Чуанюн Ли, както и прочутата трупа на майстора на тангото Хосе Луис Барето с танцовия спектакъл "Тангисимо".

Част от програмата са и концерти Майстори на българската музика. Особено важни в тази тематична поредица са концертите, посветени на 110-годишнината от рождението на Панчо Владигеров, на 75-годишнината от рождението на композитора Добри Христов, както и специалната програма на ансамбъла "Музика нова" с творби от именити представители на съвременното българско изкуство като Васил Казанджиев, Лазар Николов и Стефан Драгостинов.

В рамките на международния фестивал „Мартенски музикални дни“ в Русе са отбелязани и 45 години творческа дейност на музикалния педагог Георги Делиганев с концерт на неговия ученик Орлин Анастасов - бас и Никола Такев - пиано. Георги Делиганев, наричан в Русе просто Маестрото, е подготвил над 130 оперни певци, които са носители на първите награди на десетки международни конкурси. Съвместно с Васил Арнаудов, Георги Делиганев е основен създател на хор "Родина".

Изложбата "Испански художници. Графика. Избрано от колекциите на Националната галерия за чуждестранно изкуство" е открита в Арт център RG 21 в Русе. Тя е част от специалните съпътстващи събития на "Мартенски музикални дни". Експозицията включва 74 графики на 14 испански автори. За първи път в Русе са показани оригинали на световноизвестни имена в испанското изкуство - Франсиско Гоя, Пабло Пикасо, Салвадор Дали, Федерико Гарсия Лорка, Хуан Миро и други.

2010

На 13 март в Русе започва международният фестивал "Мартенски музикални дни". Той продължава до 28 март, а това е негово петдесето издание.

В музикалните празници участват артисти и състави от 12 страни. Сред тях са ансамбълът "Московски солисти", камерният ансамбъл на Виенската филхармония и френският струнен квартет "Воche". На фестивалната сцена се качва и русенецът

Евгени Божанов, който е един от малкото българи пианисти, носители на награда от клавирния конкурс "Ван Клайбърн", САЩ. Фестивалната програма на "Мартенските музикални дни" почита и 200-годишнината от рождението на композитора Роберт Шуман. Под мотото "... Твоя вярна Клара" се състои спектакъл на известния български бас Пламен Бейков и пианистката Божена Петрова със специалното участие на актрисата Татяна Лолова, която е в ролята на четеца. Те използват нестандартен начин за влизане в необикновения свят на Шумановата вокална лирика в съчетание с прочутите писма на Клара Шуман.

Част от фестивала е и уникален концерт, в който в един оркестър излизат на русенска сцена сто музиканти от целия свят, които са завършили в различни випуски на Националното училище по изкуствата "Веселин Стоянов" в дунавския град. Музикантите пристигат от четири континента и 13 държави - САЩ, Мексико, Катар, Австрия, Франция, Германия, Швейцария, Турция и други. По този начин те се включват в честванията за 50-годишнината на музикалното си училище в Русе и на "Мартенските музикални дни". Концертът е под диригентството на Емил Табаков.

През месец април русенският международен фестивал "Мартенски музикални дни" е отличен с наградата "Золотая муза" за високи постижения и принос за развитието на българо-руските културни връзки. Наградата е връчена в Руския културно-информационен център.

2010 г. (19 март). Концерт изнесе Симфоничният оркестър на БНР под диригентството на маестро Емил Табаков. Солист бе Каролин Видман – цигулка.

2010 г. (14 март). 50-о юбилейно издание на международния фестивал бе открито с концерт на Русенската филхармония под диригентството на маестро Георги Димитров и солиста Евгени Божанов (пиано).

2010 г. (16 март). Двама виртуозни музиканти – Паоло Пандолфо (виола да габма – вляво) и Томас Бойсен (лютня и барокова китара) представиха пред русенската публика "Джазът на 16 век: Improvisando".

2010 г. (17 март). Камерен концерт изнесоха солистите от Виенската филхармония Вернер Хинк (цигулка), Рафаел Филдер (виолончело), Дитер Флури (флейта), Петер Шмилда (кларинет), Харалд Мюлер (фагот), Ларс Михаел Шрански (валдохорна) и Мария Принц (пиано).

2010 г. (18 март). В рамките на 50-ото издание на фестивала концерт изнесоха изгряващите звезди от френския струнен квартет "Воche".

2010 г. (20 март). Симфоничният оркестър на БНР, дирижиран от маестро Емил Табаков, със солистите Минчо Минчев (цигулка) и Робърт Коен (виолончело) представи премиерната за България "Симфония №8 – Концерт за цигулка, виолончело и оркестър" на Й. Брамс.

2010 г. (27 март). Унгарската група "Амадинда Перкашън Груп" представи китайска традиционна музика, в рамките на 50-ото юбилейно издание на фестивала.

2010 г. (21 март). На джаз импровизации на пиано и синтезатор, представени от руската звезда Вячеслав Ганелин.

2011

Близко 600 инструменталисти и певци от България и 12 европейски държави участват в международния фестивал "Мартенски музикални дни", който се провежда от 16 март до 2 април в Русе.

Публиката е свидетел на 20 фестивални дебюта на артисти и ансамбли от голямата международна сцена, повечето от които гостуват за първи път в България. Предвидени са 14 международни продукции в различните жанрове на музикалното изкуство. Пред русенската публика се представя носителят на наградата "Грами" - световноизвестният вокален ансамбъл "Кингс Сингърс". На фестивалната сцена излизат и двама номинирани

за "Грами" млади изпълнители - Изабеле Фауст и Александър Мелников. А австрийският майстор на клавира Паул Бадур-Скода се представя с рецитал.

На сцената на "Мартенските музикални дни" е и Софийската филхармония със солисти на Виенската филхармония - Дитер Флури, Клеменс Хорак, Роберт Наги и пианистката Мария Принц. Софийската филхармония гостува на фестивала под ръководството на диригента Павел Балеv. Програма им е от оркестрови пиеси - прочутия "Дон Жуан" на Рихард Щраус, "Концерт за флейта, пиано и оркестър" на Шулхов и "La Valse" на Морис Равел. Те представят и премиерата на последната оркестрова творба на французина Оливие Месиен - "Концерт за четирима".

Русенския музикален фестивал отбелязва и три международни годишнини: 200 години от рождението на Франц Лист, 110 години от смъртта на Верди и 100 години от смъртта на Густав Малер.

През месец март в Русе се провежда първо международно люттиерско изложение в България, което събира заедно майстори, търговци, доставчици и потребители на струнни инструменти от целия балкански регион. Изложението е част от "Мартенски музикални дни", а негов гост е Ян Стрик от Белгия - един от най-видните представители на съвременното люттиерско изкуство.

2011 г. (29 март). Истински фурор предизвика музикалният проект на Милчо Левиев "Панчо Владигеров и джаза Song of the clown" в рамките на 51-вото издание на "Мартенски музикални Дни". На снимката: Милчо Левиев - пиано, Вики Алмазиду - вокал, Венцислав Благовев - тромпет, Ицхак Финци - четец.

2011 г. (3 април). Симфоничният оркестър на БНР, дирижиран от маестро Емил Табаков и със специалното участие на световноизвестния цигулар Светлин Русев, закриха 51-вото издание на фестивала.

2011 г. (23 март). Люттиерско изложение отвори врати в Русе, като част от програмата на 51-вото музикално издание. Организатор на проявата е първият в страната ни люттиерски център, който бе създаден миналата година в Русе. По време на фестивала люттиерският център предостави специализиран сервизен щанд, където всеки музикант или посетител можеше да получи необходимата помощ или съвет.

2011 г. (2 април). Английските звезди от "THE KING'S SINGERS" изнесоха първия си концерт в България.

2012

Общо 21 концерта на изпълнители от 12 европейски страни са включени в програмата на 52-рото издание на международния фестивал "Мартенски музикални дни", който се състои в Русе от 17 до 31 март тази година.

За първи път в България гостува знаменитият Английски камерен оркестър, който поставя и началото на международния фестивал. Заедно с него са и руският цигулар Сергей Крилов и българската пианистка Пламена Мангова. За първи път в България гостува и италианският бароков оркестър "I Musici di Roma". За единнасетни път на фестивала в Русе се включва ансамбълът на Юри Башмет "Московски солисти".

Сред специалните гости на фестивала тази година са и Симфоничният оркестър на Букурещкото национално радио под диригентството на младия румънски диригент Кристиан Оросану, както и колегите им от Симфоничния оркестър на БНР под диригентството на Емил Табаков.

Във фестивалната програма е отделено място и на камерната музика. Минчо Минчев представя в Русе новия си проект - съвместна програма с японската акордеонистка Мие Мики, съчетаваща музика от Скарлати, Рамо, Корели и Хендел с пиеси от Мишел Льогран, Филип Глас и Астор Пиацола. Светлин Русев, концертмайстор на Оркестъра на Френското радио и на Сеулската филхармония, има общо участие с френския виолон-

2012 г. (18 март). Изключително силното начало за 52-рото издание бе потвърдено от солистите, руския диригент и виртуоз-цигулар Сергей Крилов и пианистката Пламена Мангова. Под блестящия съпровод на Английския камерен оркестър те изпълниха "Концерт за пиано и оркестър №9" от Моцарт и "Концерт за пиано, цигулка и струнен оркестър" от Менделсон. За солистичната си изява Крилов предпочете изработената от баща си цигулка пред 300-годишния Страдивариус, който е другият му концертен инструмент.

челист Франсоа Салк.

Първо гостуване на фестивала има и знаменитият ансамбъл за танго "Тангуарда". Те гостуват в Русе с най-новата си програма, посветена на художественото танго и на Пиацола.

На "Мартенските музикални дни" има и серия от премиери. Една от тях е операта "Нос" от Шостакович, която се поставя за първи път в България. Постановката е на Русенската държавна опера и е дело на диригента Найден Тодоров и режисьора Аделаида Якимова.

На фестивалната сцена "Нов български университет" представя и първата българска сценична версия на операта "Коронацията на Попея" от Монтеверди. Диригент е Драгомир Йосифов, а режисьор - Симеон Симеонов.

Тук се състои и световната премиера на Двойния концерт за маримба, вибратон, перкусионен ансамбъл и струнни от френския изпълнител, композитор и преподавател Емануел Сежурне. Пиесата е създадена за фестивала в Русе и е включена в програмата на Камерния ансамбъл "Софийски солисти" с диригент Пламен Джуров.

Последната фестивална вечер на 31 март е посветена изцяло на музиката на Бетовен. Концертното изпълнение на единствената опера на Бетовен "Фиделио" е на Русенската опера под диригентството на Георги Димитров.

2013

Между 16 и 31 март в Русе се провежда 53-тото издание на международния фестивал "Мартенски музикални дни". В програмата му са включени двайсет концерта, срещи с над 600 елитни артисти от десет страни на Европа, дебютни имена и световни премиери, тематични серии и майсторски класове. Музиката, която звучи от фестивалната сцена, е разположена в диапазона между старата класика, съвременната музика и джаза.

За първи път в България гостува италианският бароков ансамбъл "Il Giardino Armonico" със своя диригент Джовани

2013 г. (22 март). Премиерният спектакъл "Фалстаф" от Дж. Верди в изпълнение на Държавна опера – Русе.

2013 г. (1 април) С концерт на Русенската филхармония, под диригентството на маестро Георги Димитров, бе закрито 53-тото издание на международния фестивал. За финал зрителите чуха Концерт за пиано и оркестър, опус 54, ла минор, на Роберт Шуман, великолепно интерпретиран от възпитаничката на Русенското музикално училище Мариета Петкова (пиано).

2013 г. (24 март). Симфоничният оркестър на БНР, под диригентството на маестро Емил Табаков. Програмата на концерта включи произведения на Вагнер, Брамс и Рихард Щраус. За първи път бе изпълнен Двойният концерт на Брамс от Светлин Русев (цигулка) и Франсоа Салк (виолончело).

2013 г. (18 март). Световноизвестният бароков ансамбъл „Il Giardino Armonico“, носител на наградата "Грами" през 2000 г., се представи във втората вечер на фестивала. Програмата на ансамбъла беше посветена на барока и включваше творби от големите майстори на епохата – Вивалди, Телеман, Фонтана, Мерула и Бибер.

Антонини. Симфоничният оркестър на Москва - "Руска филхармония", също е за първи път в България, заедно със своя артистичен директор и главен диригент Дмитрий Юровски. Своя български дебют на фестивалната сцена в Русе правят и немският струнен квартет "Кус" със специална селекция от творби на руски автори, както и австрийското клавирно трио на тримата братя Егнер. Дебют на фестивалната сцена с Русенската филхармония прави 15-годишният цигулар Елин Колев, който е роден в Германия, но е с русенски корени.

Литовският камерен оркестър с известния цигулар Сергей Крилов представя в Русе "Годишните времена" на Вивалди и Пиацола. Концерт има и Симфоничният оркестър на БНР с диригент маестро Емил Табаков и солисти Светлин Русев и Франсоа Салк.

В годината на Верди Русенската опера подготвя и премиера на последната творба на композитора - операта "Фалстаф". Диригент е Росен Гергов, режисьор - Огнян Драганов, сценографията е на Мария Трендафилова и Иван Консулов е в ролята на Фалстаф.

Ансамбъл "Музика нова" и хор "Проф. Васил Арнаудов" представят концерт, посветен на 80-годишнината от рождението на проф. Васил Арнаудов.

В Русе гостува и немският ансамбъл "Решерш", който е един от ансамблите за съвременна музика в Европа. Немските музиканти идват с проекта си "О, Вагнер", както и с няколко специално създадени за случая творби от съвременни автори, сред които е и българският композитор Драгомир Йосифов.

2014 г. (16 март). С концерт на Симфоничния оркестър на Българското национално радио, под диригентството на маестро Емил Табаков бе дадено началото на 54-тото издание.

2014

Повече от 630 изпълнители от 15 държави участват в 54-тото издание на международния фестивал "Мартенски музикални дни", който се състои от 15 до 30 март в Русе. Сред гостите на откриването на музикалния форум е и генералният директор на БТА Максим Минчев.

Фестивалната програма тази година включва 23 концерта, срещи със световноизвестни артисти, вълнуващи дебюти и световни премиери, тематични серии и майсторски класове.

Сред гостите от чужбина са Миша Майски заедно с Прага филхармония и под диригентството на Израел Инон, Венецианският бароков оркестър с един от майсторите на бароковата цигулка - Джулиано Карминьола, една от първите дами на кларинета - Шарон Кам и нейният квартет от солисти, шведските перкусионисти от "Кроумата", както и ансамбълът "Берлин Каунтърпойнт". Гости на фестивала са и немският струнен квартет "Мингет" и австрийският ансамбъл "Phase".

Софийската филхармония също е сред специалните гости на фестивала и тази година е с изцяло френска програма под диригентството на Патрик Галоа и със солист Мария Принц. С програма под надслов "Брайнс Кафе" премиерно представяне

2014 г. (16 март). 54-тото музикално издание бе открито от кмета на Община Русе Пламен Стоилов.

има и проектът на международното джаз трио - Антони Дончев (пиано), Георг Брайншмид (контрабас) и Владимир Кърларов (саксофон). Сред фестивалните премиери е и спектакълът на Русенската опера - "Хофманови разкази" от Жак Офенбах.

Фестивалната програма включва и серията рецитали на български и чужди музиканти от различни поколения. В тях участват световноизвестният български цигулар Светлин Русев и албанецът Теди Папаврама, както и Минчо Минчев и младият български пианист Евгени Божанов. Световноизвестният френски флейтист Патрик Галоа и пианистката Мария Принц се включват във фестивалната поредица с романтична програма, наименувана "Романс за флейта и пиано". А клавириото дуо от България Аглика Генова и Любен Димитров представя премиерния си проект "Силуети" и музика от Бах до Арени.

В тематична поредица фестивалът отдава почит към артисти и композитори, които имат водеща роля за българската музикална култура. Стогодишнината от рождението на Борис Христов се отбелязва с един от последните му ученици - Пламен Байков. Струнен квартет "Фрош" представя световната премиера на Петия струнен квартет на Васил Казанджиев, от чието рождение тази година се навършват 80 години. Диригентът Драгомир Йосифов, ансамбъл "Музика Нова" и Девическият хор при Националното училище по изкуствата в Русе изпълняват ранни опуси на Константин Илиев, отбелязвайки 90 години от рождението му.

2015 г. (14 март). Фестивален оркестър, под диригентството на **Маестро Емил Табаков, и Светлин Русев открива 55-ото издание.**

2015

Повече от 600 изпълнители от 12 страни, сред които няколко носители на "Грами", над 30 събития, премиери и вълнуващи дебюти са включени в програмата на 55-ото издание на "Мартенски музикални дни", което се състои от 13 до 29 март в крайдунавския град.

С откриването на фестивала е отбелязана и 55-ата годишнината на националното училище по изкуствата "Проф. Веселин Стоянов" в Русе. Специален концерт е подготвен от Фестивалния оркестър, сформирани от бивши ученици на училището, сред които са и знаменити негови възпитаници като диригента Емил Табаков и цигуларя Светлин Русев.

На концертния подиум се качват и ансамблите "Кремерата Балтика" и "Московски солисти", Румънският национален симфоничен оркестър с Кристиан Мандял, корейският струнен квартет "Новус" и Симфоничният оркестър на БНР. Зрителите аплодират артисти от ранга на Матиас Гьорне, Александър Земцов, Владимир Кираджиев, Мария Принц, Минчо Минчев, Евгени Божанов, Пламена Мангова, Мила Георгиева, Ваня Миланова, Васил Петров, Ангел Заберски - трио, както и пианистите Андреас Керн и Паул Цибис с клавирият експеримент "Пиано Батъл". Сред гостите е и прочутият френски джаз цигулар Дидие Локууд, който е за първи път в България. Своя български дебют

2015 г. (17 март). **Зашеметяващ микс от класическите танга на Астор Пиацола и майсторски импровизации на популярни джазови мелодии по теми на Чик Кърия, Дюк Елингтън, Сони Ролинс, Стиви Уондър представиха ансамбъл "Кремерата Балтика" и френският джаз цигулар Дидие Локууд.**

2015 г. (15 март). Концерт на Симфоничния оркестър на **Българското национално радио, под ръководството на маестро Емил Табаков, оркестърът изпълни Симфония кончертанте от Моцарт, със солисти проф. Минчо Минчев (цигулка) и световноизвестния виолист Александър Земцов, и Симфония №4 "Романтична" от Брукнер.**

прави и майсторът на гамбата Жорди Савал.

Сред впечатляващите изяви на фестивала тази година са и две големи оперни заглавия.

Премиера в Русенската опера има новата постановка на операта "Катерина Измайлова" от Дмитрий Шостакович. Това е заглавие, което е пропито от история, сантимент и много емоции, понеже преди 50 години режисьорът Евгени Немиров е дръзнал да постави за първи път в България скандалното за онова време заглавие на Шостакович. Тогава самият руски композитор 10 дни е бил в Русе и е работил с трупата. Новата постановка на "Катерина Измайлова" е решена в модерен стил, с характерните за сюжета и историческата атмосфера художествени изразни средства. Постановъчният екип е начело с Вера Немирова, а диригент е Найден Тодоров. Автор на сценографията и костюмите е Димана Латева, която живее и работи в Германия. Участват солистите Мария Цветкова, Елена Баръмова, Петър Костов, Пламен Бейков, Александър Баранов, Теодора Чукурка, Петя Цонева, Момчил Миланов, Георгиос Филадельфев, Стоян Стоянджов, Владимир Попов, хорът и оркестърът на Русенската опера.

Пловдивската опера представя премиерата на операта "Омагьосаният" на Божидар Спасов – известен български композитор, който живее в Германия. Диригент на постановката е Драгомир Йосифов, режисьор е Симеон Симеонов, костюмиер е Яна Дворецка, а мултимедийната сценография е на Валентина Бонева.

За първи път фестивалът предлага и специална серия от шест концерта за деца и младежи. В нея са включени забавна класика, интерактивни музикални перформанси и джаз. Участници са разнообразни формации и ансамбли от България и чужбина.

През месец май двайсет и пет български фестивала, един от които е "Мартенски музикални дни" – Русе, получават признанието "Европейски фестивал" за 2015/2016 г. по пилотния проект "Европа за фестивалите. Фестивалите за Европа" на Европейската комисия. Официалното признание е получено след успешно преминаване през два трудни етапа на оценяване - от българско, а след това и от международно независимо жури.

2015 г. (19 март). **Именитата българска цигуларка Ваня Миланова изнесе последния си концерт в България в рамките на международния музикален фестивал „Мартенски музикални дни“. Заедно с Русенската филхармония, под палката на диригента Владимир Кираджиев, тя изпълни Шотландска фантазия, оп. 46 от Макс Брух.**

2015 г. (27 март). **С изключителен концерт световноизвестният музикант Юри Башмет, наричан „Паганини на виолата“, зарадва многобройните си почитатели в Русе. В рамките на фестивала, заедно с оркестъра си „Московски солисти“, той представи стилна програма от произведения на Чайковски и Брамс.**

Пламен Джуров с участието на пианиста Евгени Божанов. А известната българска пианистка Мариета Петкова гостува в България с изпълнение на 24-те прелюдии за пиано на Скрябин и Шопен, допълнени от шестте малки прелюдии на Бах.

Един от фокусите на фестивалната програма са оркестровите продукции. Симфоничният оркестър на Пловдивската държавна опера открива музикалните празници с маестро Емил Табаков и изпълнението на Симфония номер 10 от Шос-

2016

От 11 до 27 март в Русе се провежда международният фестивал "Мартенски музикални дни". Това е неговото 56-о издание. В програмата тази година участват повече от 680 изпълнители от 14 държави. Предвидени са повече от 40 събития, дебюти, премиери, образователни програми, изложби, майсторски класове и представяния на книги.

На българска сцена за първи път се изявява един от най-добрите барокови оркестри в света - "Academy of Ancient Music" от Великобритания, със световноизвестния бароков цигулар Павло Безносюк. За първи път в България гостуват и четиримата музиканти от саксофонния квартет "Signum". Част от програмата е ансамблов концерт на Пламена Мангова, Михаела Мартин, Андрей Догадин и Александър Князев.

Клавириото дуо Аглика Генова и Любен Димитров предлага най-новия си проект - интегрално изпълнение на двете прочути сюити за две пиана на Сергей Рахманинов. Концерт има и камерният ансамбъл "Софийски солисти" под диригентството на

2016 г. (12 март) С концерт на Симфоничния оркестър на Пловдивската държавна опера с диригент маестро Емил Табаков и със солист Минчо Минчев (цигулка) в Русе започна 56-ото издание на фестивала.

2016 г. (13 март). Впечатляваща програма от произведения на Хендел, Пърсел, Джеминиани и Галард поднесе в програмата на музикалното събитие воденият от виртуоза на цигулката Павло Безносюк оркестър "Academy of Ancient Music" от Великобритания. Оркестърът, който за първи път гостува в България, изпълнява музиката по начина, по който изначално са замислени творбите, използвайки възможно най-ранни партитури с оригинални бележки на композиторите, както и инструменти от епохата на създаването на произведенията. По-голямата част от тях са дело на най-добрите лютиери в света от 17-18 век.

такович. В музикалните празници участва и Румънският национален оркестър под диригентството на Кристиан Мандял и с румънския виолончелист Андрей Йонуц. Софийската филхармония е също част от оркестровата серия. В програмата ѝ участва световноизвестният френски пианист Жан-Бернар Помие като диригент и солист, Светлин Русев с първото изпълнение на българска сцена на "Испанска симфония" от Лало, както и прочутият Троен концерт за цигулка, пиано, виолончело и оркестър от Бетовен с най-младия участник в солиращото трио - виолончелиста Атанас Кръстев.

2016 г. (16 март). Световноизвестният цигулар Светлин Русев и Софийската филхармония, дирижирана от маестро Жан-Бернар Помие постигнаха истински фурор.

Русенската опера представя премиерата на операта на Верди "Симоне Боканегра" с диригент Георги Димитров и гост-солист Иван Консулов в ролята на Симоне. Русенска филхармония изпълнява две симфонични програми - първата е с Георги Димитров и с участието на японската цигуларка Кана Егашира и пианиста Стефан Бонев. Втората програма е в деня на закриването на фестивала, когато под диригентството на Найден Тодоров е българската премиера на "Магнификат" за сопран, хор и оркестър от британския композитор Джон Рутър.

Изява има и ансамбълът за съвременна музика "Музика Нова" на диригента Драгомир Йосифов, заедно с вокалния ансамбъл "Акордати". А под надслов "Recordare" се състои една особено силна програма в памет на Пиер Булез с Derive I, в памет на Лазар Николов с неговите Метаморфози III и в памет на Моцарт по повод на 260 години от неговото рождение с камер-

на версия на неговия Реквием.

Във фестивалната програма са включени и изпълнения на Юке Хукстра, Татяна Колева и нейния ансамбъл "Youth Percussion Pool", струнния квартет "Фрош", Шломо Минц с оркестъра на ФМ Класик, Веско Ешкенази, Мариета Петкова, Колегиума на Чешката филхармония в Прага с виолистката Итка Хоспрова, пианистите Мария Принц, Борислава Танева и други.

Тази година в т.нар. свободна от ограничения жанрова зона попадат два концерта. Единият е посветен на тангото и е изпълнен от пианистката Мария Мартинова и известния френски цигулар Сирил Гарак. Другият концерт е изцяло джазов и с почит към двете големи фамилии - Владигерови и Големинови. На сцената излизат Александър и Константин Владигерови заедно със саксофониста Христо Големинов и с участието на Стоян Янкулов.

2017

57-ото издание на международния фестивал "Мартенски музикални дни" се състои от 10 до 26 март в Русе. Гости на фестивала са български и международни артисти и състави от над 17 страни. На българска сцена отново се качва Юрий Башмет с неговия именит ансамбъл "Московски солисти". В България гостува и немският баритон Матиас Гьорне. А под надслов "Джазът среща "Класиката" солистите на Chicago Jazz Philharmonic изпълняват симфо-джаз програма съвместно с Русенската филхармония и с Общинския духов оркестър на Русе, която се осъществява под ръководството на американския диригент, тромпетист, композитор и аранжор Орбърт Дейвис. На сцената се качва и саксофонният квартет "Signum" заедно с акордеониста Мартинас Левицкис. В програмата на фестивала участват и четиримата чешки инструменталисти от "Clarinet Factory" и австрийският пианист Готлиб Валиш. На ру-

2017 г. (10 март). В Доходното здание в Русе беше открито 57-ото издание на международния фестивал. Програмата на фестивала започна с концерт на Софийска филхармония с участието на известния български цигулар Светлин Русев и на диригента Лио Куокман. Фестивалът бе открит официално от кмета на Русе Пламен Стоилов.

2017 г. (10 март). В Доходното здание беше открито 57-ото издание на международния фестивал "Мартенски музикални дни". Програмата започна с концерт на Софийска филхармония с участието на известния български цигулар Светлин Русев и на диригента Лио Куокман (на снимката).

2017 г. (20 март) Известният маестро Юрий Башмет и ансамбъл "Московски солисти" изнесоха два концерта на 21 и на 22 март. Концертите са посветени на 25 години от създаването на ансамбъла "Московски солисти". За първи път оркестърът и Башмет са свирили на международния фестивал в Русе преди 22 години.

сенска сцена се изявяват и италианецът Марко Бизли с неговия старинен ансамбъл, както и българските изпълнители Минчо Минчев, Николай Минчев, Мария Принц, Иван Консулов, Евгени Божанов, Мариета Петкова, клавирирното дуо Генова - Димитров, Александър Сомов, Драгомир Йосифов, Любомир Денев, Теодосий Спасов, Квартет "Фрош".

Специално място във фестивалната програма има продукцията на Русенската опера с българската премиера на "Кавалерът на розата" на Щраус. Диригент е Найден Тодоров, а режисьор - Вера Немирова.

Началото на фестивала тази година е поставено с концерт на Софийска филхармония с участието на Светлин Русев и на диригента Лио Куокман. А заключителният концерт на последната фестивална вечер е на Русенския фестивален оркестър под диригентството на Емил Табаков. За това участие в крайдунавския град се събират талантиливи български инструменталисти от различни точки на света, които са възпитаници на Националното училище по изкуствата "Проф. В. Стоянов". Тази година те изпълняват пълната версия на оркестровата творба на Менделсон "Сън в лятна нощ".

През месец април фестивалът "Мартенски музикални дни" в Русе е номиниран за лейбъла за качество на европейските фестивали за периода 2017 - 2018 г. Той е пряко предложен за това отличие от Европейската фестивална асоциация. Това е признание и за неговата роля за развитието на европейския фестивален пейзаж.

2018

През 2018 година международният фестивал "Мартенски музикални дни" се провежда от 16 март до 1 април. 58-ото му издание е открито с концерт на Софийската филхармония, която изпълнява нова оркестрова творба - Девета симфония на Емил Табаков.

В програмата на фестивала тази година са включени повече от 650 участници от три континента и 40 събития, сред които над 10 световни и български премиери на музика от български и чуждестранни композитори.

Участници във музикалния форум са Минчо Минчев, Светлин Русев, Пламена Мангова, Евгени Божанов, Красимир Щерев, Драгомир Йосифов, Явор Желев, Татяна Колева, клавирирното дуо Генова - Димитров, Зефира Вълва, Явор Генов. Свои изпълнения имат и Софийската филхармония, "Софийски солисти", ансамбъл "Акордати", струнният квартет "Фрош", Русенската филхармония и хор "Проф. Васил Арнаудов".

На българската фестивална сцена тази година дебютират Оливие Казал, Йоръм Сон, финландският диригент Саша Мякила, Виктор Жулиен-Лаферие, Софи Дартигалонг, Андрю Маринър, литовецът Каспарас Уинскас, бандонеониста Марсело Нисинман и Винфрид Холценкамп от ансамбъл "Тангуарда", както и струнните квартети "Микеланджело" и "Шуман".

С две ексклузивни програми фестивалът отбелязва и 70-годишнината от основаването на Русенския държавен симфоничен оркестър (днес Русенска филхармония).

Тази година е и четвъртото издание на Русенския фестивален оркестър - проектът, който събира талантиливи български музиканти от цял свят. Четвърто поредно издание има и образователната серия "Мартенски музикални дни Джуниър", която е ориентирана към детска и младежка аудитория.

2018 г. (16 март). В Русе тържествено бе открито 58-ото издание на фестивала. Началото бе дадено от звездния състав – Минчо Минчев (ляво) – цигулка, Робърт Коен – виолончело, и Емил Табаков (дясно), който дирижира Софийската филхармония.

2018 г. (19 март). Сцени от операта "Макбет" от Джузепе Верди.

2019

От 15 до 31 март Русе е домакин на 59-ото издание на международния фестивал "Мартенски музикални дни". В програмата му са включени повече от 650 участници от три континента с над 40 събития. Проектите, които се изпълняват пред русенската публика, са в различни жанрове и преминават през епохата на Ренесанса и Барока, през романтизма на XIX век и стигат до най-новите явления на съвременното.

Международният фестивал е открит с концерт на Русенска филхармония под диригентството на маестро Йордан Камджалов.

Акцент в програмата на музикалните празници е 120-годишнината на проф. Панчо Владигеров, която е отбелязана с документална изложба и с концерт. А във връзка със 70-годишнината на българския композитор Божидар Спасов, който живее в Германия, в Русе пристига германският ансамбъл за съвременна музика "Crush". Той представя музика от негови ученици, съмишленици и последователи.

Повече от 15 световни и български премиери се състоят на тазгодишното издание на музикалния форум. Сред тях е и тази на Емил Табаков, който дирижира премиерата на своята Десета симфония, но освен него премиери имат и Васил Казанджиев, Симеон Пиронков, Драгомир Йосифов, Петър Керкелов, както и редица други български и европейски композитори.

Дебютанти на фестивална сцена са артисти и ансамбли от класата на Елена Башкирова, Михаел Баренбойм, както и инструменталните ансамбли "Модилиани" и "Вандерер". За пръв път на русенския подиум се качват и литовският пианист Лукас Генюшас и испанският виолончелист Пабло Ферандес. Сред гостуващите изпълнители са и френският пианист Тео Фушенре, италианският ансамбъл "La Rossignol", струнният квартет "Шуман", японската акордеонистка Мие Мики и двамата френски инструменталисти - виолистът Жерар Косе и кларинетистът Паскал Морагес.

Сред българските имена в афиша са Емил Табаков, Минчо Минчев, Светлин Русев, Евгени Божанов, Красимир Щерев, Георги Василев, Драгомир Йосифов, Мариета Петкова, Нона Кръстникова и Мария Русева, Николай Минчев, клавирирното дуо Аглика Генова и Любен Димитров, Зефира Вълва, Явор Генов. Освен тях участват и Софийската филхармония, камерен ансамбъл "Софийски солисти" с диригент Пламен Джурев, ансамбъл "Музика Нова", струнният квартет "Фрош", Русенската филхармония, хор "Проф. Васил Арнаудов". По време на фестивала Русенската опера отбелязва своя 70-годишен юбилей с премиерата на "Дон Карлос" от Верди под диригентството на Сунай Муратов. Два концерта има и Русенският фестивален оркестър под диригентството на маестро Емил Табаков с участието на Светлин Русев и клавирирното дуо Генова - Димитров. За първи път оркестърът си партнира и с инструменталистите от Румънския национален симфоничен оркестър от Букурещ.

През месец март международният фестивал "Мартенски музикални дни" в Русе отново се нарежда сред най-добрите фестивали в Европа и за четвърти пореден път получава престижния лейбъл "Забележителен фестивал на изкуствата" за 2019/2020 година.

Отново през месец март кметът на Русе Пламен Стоилов връчва отличие Златна значка на водещия български диригент и композитор Емил Табаков. Отличието е за високи професионални постижения, заслуги в областта на музикалното изкуство и принос му в развитието на международния фестивал "Мартенски музикални дни" в Русе.

2019 г. (15 март). Със "Симфония №5" от Густав Малер, оркестърът на Русенската филхармония откри 59-ото издание на международния фестивал "Мартенски музикални дни" – под диригентството на Йордан Камджалов.

2019 г. Сградата на Държавна опера Русе. Премиерата на Русенската опера – "Дон Карлос" бе представена в зала "Опера" в Русе. Режисьор е Славчо Николов, а диригент Сунай Муратов. Събитието е част от международния фестивал "Мартенски музикални дни".

2019 г. (25 март). Премиерата на Русенската опера – "Дон Карлос".

2020 г. (5 март).
Изложбата "60 години международен фестивал "Мартенски музикални дни" е подредена в Регионалния исторически музей в Русе. Експозицията проследява основните моменти от възникването на музикалния форум от 1961 г. до днес.

2020

В началото на месец март в Регионалния исторически музей в Русе е подредена изложбата "60 години международен фестивал "Мартенски музикални дни". Експозицията проследява основните моменти от възникването на музикалния форум през 1961 г. до този момент.

По план юбилейното издание на фестивала трябва да се състои от 13 до 29 март тази година, но се отлага заради заповед на министъра на здравеопазването, с която се преустановяват посещенията на културни мероприятия на закрито, породена от влошената Ковид пандемия.

Така за провеждането на фестивала е насрочен нов период - от 19 септември до 4 октомври 2020 година. Но през месец май на заседание на Обществения съвет за култура към община Русе единодушно всички членове на съвета се обединяват около предложението да бъде обявена нулева година за музикалния форум с оглед рисковата и несигурна епидемична обстановка.

През месец юни се провежда заседание на Обществен съвет за подготовката на юбилейните "Мартенски музикални дни", които ще се проведат пред 2021 година. Сред участниците в заседанието са известният цигулар и артистичен консултант на фестивала Светлин Русев, както и маестро Емил Табаков, избран за председател на съвета.

2021

През 2021 година международният фестивал "Мартенски музикални дни" отбелязва своя празничен 60-и юбилей. Но поради все още нестихналата пандемия, музикалният форум се провежда не в традиционните пролетни месеци март и април, а

през есента. Още в началото на годината Общественият съвет, отговарящ за организацията му, взема решение той да се състои от 17 септември до 3 октомври.

Договор за партньорство е подписан между Община Русе и БТА за насърчаване развитието и популяризирането на международния фестивал. Договорът е сключен от генералния директор на агенцията Кирил Вълчев и кмета на града Пенчо Милков.

Юбилейното издание е посветено на основателите на музикалния форум - Илия Темков, Саша Попов и Михаил Кътев. Форумът среща русенската публика с повече от 450 изпълнители от страната и чужбина. В програмата му са включени пет оркестрови и хорови концерта, осем ансамблови програми, оперна продукция, два джаз концерта и четири изложби.

Сред дебютиращите имена на българска сцена тази година са струнният квартет "Йерусалим". Русенската публика слуша и изпълненията на руския пианист Сергей Редкин, саксофонния квартет "SIGNUM" и Кай Шумахер. Програмата предлага и среща с корейската пианистка Йоръм Сон, която има съвместно изпълнение с цигуларя Светлин Русев. На русенската фестивална сцена след 16-годишно отсъствие се завръща и българската оперна прима Красимира Стоянова.

Част от афиша на фестивала са изпълненията на струнните

квартети "Фрош" и "Филхармоника", на младия български пианист Емануил Иванов, на флейтиста Явор Желев, както и на израелската кларинетистка Шарон Кам.

Концертът, с който музикалните празници са открити, е на Русенската филхармония под диригентството на Емил Табаков и с участието на френския виолончелист Орелиен Паскал. А едно от големите събития на фестивала е световната премиера на Концерта за цигулка, написан от Емил Табаков специално за Русенския фестивален оркестър и цигуларя Светлин Русев. На русенската сцена се качва и Софийската филхармония под диригентството на Найден Тодоров и с участието на големия български цигулар Минчо Минчев, както и на ансамбъла "Музика Нова" под диригентството на Драгомир Йосифов. По време на фестивала Русенската опера представя премиерата на операта "Мефистофел" от Ариго Бойто. А юбилейният празник е допълнен от две вечери, посветени на джаза.

В съпътстващата програма на празника са и четири изложби. Една от тях е документална експозиция на Държавния архив в Русе, която показва първите 20 години от 60-годишната история на фестивала. А изложба, иницирана от Русенската опера по повод годишнината от рождението на Дмитрий Шостакович, разказва за посещенията на големия композитор в България.

2021 г. (26 септември). Цигуларят Светлин Русев и южнокорейската пианистка Йоръм Сон представиха концерта "Love Music" в Доходното здание в Русе.

2021 г. (26 септември). В програмата на фестивала "Мартенски музикални дни" публиката се наслажда на "Непознатият Моцарт" – музикален проект на русенския хор "Проф. Васил Арнаудов" с диригент Свилен Димитров.

2021 г. (25 септември). Концерт на лауреатите от международния конкурс "Франц Шуберт" в рамките на "Мартенски Музикални Дни". На снимката: Радослав Чиколов – пиано.

2021 г. (14 септември). В Националния пресклуб на БТА община Русе и Българска телеграфна агенция дадоха пресконференция по повод на предстоящото 60-ото юбилейно издание на международния фестивал „Мартенски музикални дни“. Беше подписан договор за партньорство между БТА и Община Русе за насърчаване развитието и популяризирането на фестивала. На снимката: Пенчо Милков (вторият отляво) – кмет на Община Русе, Кирил Вълчев (вторият отдясно) – генерален директор на БТА, и Енчо Енчев (дясно) – заместник-кмет на Община Русе.

Знаменитостите на фестивала през годините

Яница Христова

Вълнуваща и достолепна е историята, която успява да натрупа международният музикален фестивал „Мартенски музикални дни“ през всички тези 61 години от своето съществуване. Той е сред най-старите и най-реномирани фестивали за класическа музика у нас, чието провеждане е на такава висота, че многократно му носи признания и го нарежда сред най-добрите фестивали в Европа. Но освен че поставя страната на музикалната карта на света и за няколко седмици превръща Русе в музикалното сърце на България, форумът има и една друга, ключова роля. През всички тези години „Мартенски музикални дни“ възпитава вкус в своята публиката – създава критерии, според които меломаните могат да разпознаят доброто изпълнение още с първите няколко акорда.

От русенска сцена за първи път в страната, а понякога и в света, прозвучават редица симфонични и кантатно-ораториални творби. Дълъг е списъкът на чуждестранни състави, оркестри, солисти и диригенти, които идват през

годините и се изявяват на фестивалния подиум, като някои от тях стават дори редовни участници. Не са малко и имената, за които „Мартенски музикални дни“ са били не само мястото на дебюта им, а и трамплин към световната слава. Само за пример – през 1988 г. на сцената се качва 12-годишният русенски цигулар **Светлин Русев**, на това издание на фестивала участва и изключително младият **Васко Василев**, а през 1991 г. световноизвестната днес цигуларка **Ванеса Мей**, тогава едва 14-годишна, прави своя дебют именно тук.

Трудно биха могли да се обхванат всички значими имена на български и чуждестранни творци, свързани с фестивала. Сред тях са и **Илия Темков**, **Саша Попов**, **Михаил Кътев**, **Константин Илиев**, **Васил Казанджиев**, **Евгени Немиров**, **Дмитрий Шостакович**, **Йосиф Конта**, **Курт Мазур**, **Юри Башмет** и много, много други.

Големият български диригент, композитор и музиковед **Илия Темков**

(1923 - 2002) е сред основоположниците на фестивала „Мартенски музикални дни“. Той завършва Музикалната академия в София през 1949 г. В периода 1957 – 1959 г. е на специализация в Дрезден при немския диригент и композитор Хайнц Бонгарц. Докато е в Германия, Темков изнася концерти в различни немски градове и работи с прочути оркестри. В кариерата си **Илия Темков** е бил музикален ръководител на детско-юношеския отдел и щатен композитор към Радио София, музиколог към Софийската филхармония, диригент на Пловдивската филхармония, на шуменския симфоничен оркестър, както и на оркестъра на Радио Берлин. След като се завръща в България, **Темков** заема поста главен диригент на Държавния симфоничен оркестър в Русе, където остава до 1972 г., а след това е назначен за художествен ръководител на Ансамбъла за песни и танци на Българската народна армия. В началото на 80-те години на миналия век **Илия Темков** е главен редактор на вестник „Музикален живот“ и на списание „Музикални хоризонти“. Огромният брой негови статии и рецензии, които излизат в печата, оставят следа в музикалната критика в страната, а работата му в Русе влияе върху цялостния музикален живот на града.

Саша Попов и **Михаил Кътев** са другите двама инициатори за създаването на фестивала „Мартенски музикални дни“. **Саша Попов** (1899 – 1976) е диригент и цигулар, определян като „бащата на българския симфонизъм“. Той е роден в семейство на музиканти и започва да свири на цигулка още на четиригодишна възраст. Музикалното си образование получава във Виенската консерватория. Когато се връща в България, той работи като преподавател в Музикалната академия и като диригент на Софийската опера. През 1936 г. създава Царски симфоничен оркестър, който се базира на Академичния симфоничен оркестър. През 1949 г. оркестърът му е преименуван на Софийска държавна филхармония, която той ръководи до пенсионирането си. Последните години от живота си Саша Попов прекарва в чужбина, като работи в Израел, Египет и САЩ.

През 1958 г. **Михаил Кътев** (1927 – 2014) решава да реализира мечтата си да работи в сферата на изкуството и тръгва по различен път, който негово-юридическо и военно образование

не предполагат. Кътев постъпва на работа в Окръжния съвет по изкуство и култура в Русе и активната му дейност допринася за изграждането и развитието на различни събития, институции и изпълнителски формации, които обогатяват русенския културен живот. В периода 1975 - 1982 г. **Михаил Кътев** е директор и главен художествен ръководител на Русенската държавна опера. А от 1982 г. до 1988 г. е директор на международния фестивал „Мартенски музикални дни“.

Диригентът **Константин Илиев** (1924 – 1988) завършва Държавната музикална академия през 1946 г. Негови преподаватели в академията са **Панчо Владигеров**, **Марин Големини** и **Владимир Аврамов**. Илиев започва да се вълнува от съвременни композиционни техники, които не се преподават тук, и това го отвежда на специализация в пражката Академия за музикално изкуство. **Константин Илиев** помага за основаването на симфоничен оркестър в Русе и е сред учредителите на Русенската опера, където остава като художествен ръководител и главен диригент до 1952 г. Работил е също във Варненския симфоничен оркестър и Софийската филхармония. От 1967 г. е професор в Музикалната академия по оркестрово дирижиране. Освен като диригент, Илиев се изявява и като композитор, а творбите му се свързват с т.нар. български музикален авангард.

Евгени Немиров (1916 - 1981) става оперен режисьор в Народна опера Русе през 1954 г., където създава десетки успешни постановки, между които и историческата за българския оперен живот постановка на „Катерина Измайлова“ от Шостакович, за която работи съвместно с композитора. През годините **Немиров** е режисьор и в Народната опера във Варна, в Пловдив и Плевен. В София е режисьор в Комитета по туризма, където създава спектакли в стила на Комедия дел арте и шоу програми за туристическите центрове. Освен това **Немиров** е автор на редица трудове, които подпомагат развитието на българската опера. Името му е свързано още с режисьорски концепции, либрета за оперни произведения, непубликувани поеми, сценографски скици и скици за костюми към неговите постановки. **Евгени Немиров** е баща на **Вера Немирова**, която тръгва по неговия път и също обвързва професионалния си път с оперната режисура.

От дете **Васил Казанджиев** (р. 1934) свири на китара и пиано, а на дванадесетгодишна възраст започва да композира. През студентските си години в Държавната консерватория е в класа по композиция на проф. Панчо Владигеров и на дирижиране при проф. Влади Симеонов. **Казанджиев** започва своята кариера като диригент в Софийската опера и популярния „Софийски камерен оркестър“, известен днес като камерен ансамбъл „Софийски солисти“, където е главен диригент до 1978 г. Освен това той активно се занимава със звукозаписна дейност, а от 1985 г. е професор по оперно и симфонично дирижиране в консерваторията. От 2009 г. е избран за академик на БАН в направление „Творци на изкуството“. **Казанджиев** е автор на множество музикални произведения, като успява да изгради собствен и самобитен стил. Сред творбите му има симфонии, инструментални концерти, музика за театрални постановки и филми.

През 1965 г. световноизвестният руски композитор **Дмитрий Шостакович** (1906 – 1975) е специален гост на фестивала „Мартенски музикални дни“ и присъства на премиерата на своята опера „Катерина Измайлова“, представена от Русенската опера. Когато е на 9 години, той започва да взима уроци по пиано, а на 13 години вече има позволение да учи при едни от най-добрите преподаватели в Петроградската консерватория. През 1926 г. **Шостакович** представя на дипломирането си своята Първа симфония, която му носи слава и извън родината му. След дипломирането си той започва да работи като концерттиращ пианист и композитор, но стилът му на изпълнение понякога остава неоценен. Въпреки това **Шостакович** успява да разработи свой собствен хибриден стил, в който съчетава различни музикални техники, повлияни от неокласиката и късния романтизъм. За дълъг период от време композиторът попада в полето на неодобрение от местната власт. Въпреки трудностите в личния и професионалния си живот, **Шостакович** не спира да твори. Сред произведенията, които оставя след себе си, са 15 симфонии, концерти и сонати за различни инструменти, филмова музика, оперите „Нос“, „Катерина Измайлова“, „Играчи“ и балетите „Златният век“ и „Светлият ручей“.

Ярък принос за развитието на фестивала „Мартенски музикални дни“ има

и румънският диригент **Йосиф Конта** (1924 – 2006). Той многократно се качва на фестивалния подиум със Симфоничния оркестър и хора на Румънското радио и телевизия, като под негово диригентство в страната за пръв път прозвучават множество творби. **Конта** е един от най-известните румънски диригенти в Европа. Той получава своето образование в консерваториите в Арад, Клуж, Букурещ и Лондон. От 1954 г. е диригент, а по-късно и главен диригент и заместник-директор на Румънското национално радио. Преподава педагогика в Националния университет по музика в Румъния от 1982 г. А през 1992 г. **проф. Конта** става диригент на оркестъра на Измир, Турция.

Дрезденската филхармония също често гостува на „Мартенски музикални дни“ под диригентството на **Курт Мазур** (1927 – 2015). **Мазур** е роден в Силезия (днес в Полша). Той има блестяща кариера, която го отвежда до едни от най-големите оркестри в света, сред които са и филхармонията на Лондон и националния оркестър на Франция. През 1955 г. той е назначен за диригент на Дрезденската филхармония, а след това 26 години ръководи лайпцигския Гевандхаусоркестър, който също гостува на русенския фестивал. След това **Курт Мазур** заема диригентския пост на Нюйоркската филхармония. Той остава на този пост до 2002 г., след което е обявен за неин почетен музикален директор.

През 2004 г. виолистът **Юри Башмет** (р.1953) е обявен за почетен гражданин на Русе. Той е един от редовните артисти през годините на фестивала „Мартенски музикални дни“ и често гостува с основания от него камерен оркестър „Московски солисти“. **Башмет** получава музикалното си образование в Московската консерватория, а докато е студент, става лауреат на няколко престижни международни конкурса, което привлича вниманието към неговия феноменален талант. Като солист и диригент **Башмет** е концертирал с най-добрите оркестри в света и работи с най-известните композитори на нашето време. Той изнася едни от първите рецитали за виола в света в едни от най-известните концертни зали, сред които Карнеги хол и Ла Скала. **Башмет** е най-младият назначаван някога професор в Московската консерватория. През 2008 г. той печели награда „Грами“ в категорията за най-добро изпълнение на малък ансамбъл.

Звезди от юбилейното издание на „Мартенски музикални дни“ разказват пред БТА...

Богатата фестивална програма на юбилейното издание на „Мартенски музикални дни“ активно присъства в информационния поток на Българската телеграфна агенция през 2021 година. Но освен с разнообразната палитра от музикални събития, кореспондентът на агенцията в Русе – Мартин Пенев, ни среща и с някои от впечатляващите музиканти, които участват в музикалните празници. През септември и октомври, в рамките на фестивала, той разговаря с Емил Табаков, Минчо Минчев, Найден Тодоров, Светлин Русев, Красимира Стоянова и Елена Башкирова.

Маестро Емил Табаков: Присъствал съм на всичките 60 издания на „Мартенски музикални дни“

Присъствал съм на всичките 60 издания на международния фестивал „Мартенски музикални дни“ – и като публика, и като изпълнител. Това каза в интервю за БТА световноизвестният български диригент и композитор Емил Табаков. На първото издание на фестивала през 1961 г. Табаков е бил ученик в музикалното училище в Русе.

„Оттогава съм ходил редовно на всички концерти. След това съм участвал във фестивала – като музикант и като диригент в оркестъра на Русенската филхармония, като диригент на камерен ансамбъл „Софийски солисти“, със Софийската филхармония, с Радиооркестъра, с Пловдивската филхармония. Много съм свързан с фестивала“, обясни Табаков.

„МАРТЕНСКИ МУЗИКАЛНИ ДНИ“ ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА МАЕСТРО ТАБАКОВ

По думите му музикалният форум се е променил много през годините.

„Организацията сега е много по-трудна. В миналото идваха големи състави от бившите социалистически страни. Това означава, че е имало средства. Тогава идваха по пет-шест симфонични оркестъра.

Сега обстановката е по-различна. Финансирането на фестивала е трудна задача. За щастие от много години той се ръководи от Ива Чавдарова. Независимо че няма необходимите средства в момента, за да се поканят толкова много оркестри, както навремето, Ива Чавдарова успя да запази нивото на фестивала като програмиране.

Защото е много лесно, когато няма пари, фестивалът да се обърне към по-популярната музика. Тогава е по-сигурно, че ще има публика.

Чавдарова успя да запази това ниво на сериозно програмиране – да се изпълняват нови творби, непознати.

От друга страна, ако няма нова музика на фестивал, той си губи значението. Фестивал означава точно това – да не е ежедневието на един град, на един оркестър, а в репертоара да има нещо друго, което не може всеки ден, на всеки спектакъл да се изпълнява през годината“, каза маестрото.

Няма по-голям стимул за ученик от среща със световноизвестен музикант

По думите му сега животът е съвсем различен.

„Навремето си спомням, че в Русе се събираха всички известни български композитори и диригенти и стояха по време на целия фестивал. Срещаха се в градската градина пред Доходното здание, обсъждаха, говореха си. Всеки концерт се коментираше с публиката. Като ученик в музикалното училище в Русе си спомням как всички големи солисти и диригенти идваха на среща с нас – с учениците, да ни говорят, да ни обясняват, да им задаваме въпроси. Това е много важно.

Включително и Шостакович е идвал, свирил съм му. Представяте ли си такъв световен музикант като него да дойде в русенското музикално училище и да се срещне с учениците. Идвали са и други големи имена – като Светланов, Рихтер.

Няма по-голям стимул за един ученик. Това са изключително полезни срещи за нас, младите музиканти. Да се видиш с такива огромни имена, величия. В други градове в България не са имали такава възможност. Трябва да сме благодарни на Илия Темков, който е един от основателите на фестивала и го поддържа“, каза Емил Табаков.

България не успява да запази талантите си

България е известна като родина и школа на много ярки музикални таланти. Според Табаков сега инте-

ресът на младите към класическата музика не е голям. „Няма толкова много млади таланти. Всичко е различно. Отношението на нашата държава към хората на изкуството вече не е същото. Няма политика. Спомням си какъв трепет беше, когато кандидатствахме в консерваторията, дали ще ни приемат. Сега няма кандидати. Талантливите веднага след музикалното училище отиват да учат в чужбина. Образованието у нас също не е на нужното ниво“, казва Табаков.

По думите му младите таланти отиват в чужбина, където отношението е друго.

„За да си музикант, започваш да учиш от петгодишна възраст. Учиш, учиш, учиш и на 25 години разбираш дали си достатъчно добър. Но тогава вече е късно да хващаш друга професия. Има много музиканти, които загърбиха професията си, защото заплатите, които получават в България, са мизерни. Няма държава около нас, в която хората на изкуството да получават толкова ниски заплати. Да не говорим за западните страни.

Преди 10 дни бях в Колумбия. Там имат много добър оркестър. Второ, музикантите са много добре платени – получават по 16 заплати, а за всеки голям празник имат и допълнителни възнаграждения. Взимат по 2500 евро на месец. А животът не е по-скъп от България, дори е по-евтин. А тук нашите музиканти получават по 800 лева. Ако дадем за пример Румъния, там хората на изкуството взимат по 1500 евро. В Турция получават по 18 заплати годишно.

Как тогава да си запазим творците. Има огромни таланти в България, но как да останат тук. Те са пръснати по света. По света е пълно с български музиканти. Има оркестри с по двайсетина наши музиканти“, обясни Табаков.

Пандемията рефлектира върху общуването между музиканти и публика

„Пандемията пречи не само на изкуството, но и на целия ни живот. Много е неприятно. Музикантите свирят с маски на концертите. Има разстояние между тях, което не е добре за ансамбловото свирене. Не е работа да свириш с маска. Зрителите също са с маски“, каза Табаков.

Световна премиера на Концерта за цигулка, написан от Емил Табаков

„Когато започнах да пиша Концерта за цигулка, си мислех за Светлин Русев и за целия състав на Русенския фестивален оркестър. Като съм го писал, съм имал предвид тази енергия, която имат музикантите от тази формация. Те свирят в различни оркестри по света. Идват в Русе и се срещат, а не са се виждали с години. Има особена енергия, която се акумулира в този състав“, каза Табаков.

По думите му всеки автор се надява да бъде оценен с това, което е написал.

„Сигурен съм, че Светлин Русев и музикантите в оркестъра ще подхождат с голямо желание и отговорност. Премиера е по-трудно да се свири, отколкото познато вече произведение. Очаквам да има положителна емоция и енергия“, заяви Табаков.

Звезди от юбилейното издание на „Мартенски музикални дни“ разказват пред БТА...

Проф. Минчо Минчев: „Мартенски музикални дни“ е фестивалът в България

Международният фестивал „Мартенски музикални дни“ в Русе в тази форма, в този формат, с това насищане и обогатяване в годините е бил фестивалът за мен в България. Това каза в интервю за БТА големият български цигулар проф. Минчо Минчев.

„Мога да кажа спомените си за фестивала, но за отделен концерт трябва да се разровя в паметта си. Мишо Кътев (бел. ред. – Михаил Кътев е един от основателите на „Мартенски музикални дни“) беше направил албум кога съм свирил, какво съм свирил и с кого съм го свирил. Този албум потъна, но ще излезе от някъде. В един момент не сколасах да го попълвам», каза Минчо Минчев по повод на участията си във фестивала.

Той заяви, че не иска да сравнява „Мартенски музикални дни“ с други музикални форуми по света. През годините у нас е имало усложнени ситуации, отношение към културата, минимализиране на културата, като това никак не е лесно, но пък желанието на екипа на директора на музикалния форум Ива Чавдарова, на целия екип и на града е фестивалът да го има.

Селекцията на „Мартенски музикални дни“ е винаги прецизна и взискателна

„Цялото ми уважение и адмирации, и любов към фестивала, защото тук селекцията винаги е била много прецизна, много взискателна. Не знам как го постигат, но музикантите са чакани от публиката и са канени отново и отново. Искам да благодаря, че съм един от тях. Получавам съм и продължавам да получавам огромно удоволствие от концертите, от майсторските класове, които съм водил многократно. Стремежът на фестивала е да расте и да се развива, да вдига нивото, да кани нови и нови много силни състави и изпълнители, да доставя на публиката огромно удоволствие. Знаем радостта и нетърпението на публиката, която очаква отново и отново фестивала. За първи път в историята си музикалният форум не е през март, а през септември заради пандемията, но важното е, че го има. Искам да благодаря за усилията и любовта на всички, които направиха и тази година да го има», заяви известният цигулар. По думите му фестивалът се е променил през годините само положително.

Живият контакт – истинското общуване между публика и музиканти

По време на пандемията се търсят различни форми на концерти, които са с много намалени състави. „Спомням си през миналата година в зала „България“ със Софийска филхармония излизам на сцената и си казвам: „Господи, тази сцена колко голяма е

станала. А то съставът е много редуциран и пръснат из цялата сцена“, обяснява Минчев. Припомни и как от балконите и градинките се правеше музика.

„Музиката трябва да я има. След успешен концерт е била моята дрога – да го изживея отново и отново, и удоволствието от това, че доставяш удоволствие. Трябваше да свикнем да съществуваме в коренно различна обстановка, но още ни има, още сме търсени и още хората искат да посещават концерти, и живият контакт е нещото, което е истинското», заяви Минчо Минчев.

Българите са талантлив народ

По думите на професора, в първите години след 1990 г. е имало спад в интереса на младите към класическата музика. „След 1990 г. имаше ясно отдръпване на родителите да поведат децата си, да ги заинтригуват към някой музикален инструмент. Тогава бяха години, в които имаше отлив. Сега е друго. Сега е по-добре. Ние сме талантлив народ. Има много талантливи деца и младежи. Талантът само не е достатъчен. Трябва да знаеш как да го отгледаш, как да го насърчиш, как да го поведеш, как да му отвориш пространства, в които да съществува, да е петимен за развитието си. Нямам притеснения, че ще продължат да се раждат много талантливи хора, на които желая да са силни, да не мирясват и да продължат с развитието си“, каза професорът.

По думите му, не може да се затвори талантът между граници. „Това е изкуство, което трябва да е достойно на всички, които имат нужда от него. Няма да се разсърдя на никого, ако намери продължението на обучението си в която и да е европейска държава, но при верния педагог, защото това е много важно. Не е важно в кой град си, а при кой професор си и при кой педагог. Ако успеем да вдигнем нивото на битието си и да станем малко финансово по-независими, ще могат музиканти от и извън България да идват. Вече ги има, но случаите са единични. Тогава ще стане този обмен, за който говорим», каза Минчо Минчев. Той няма никакви съмнения за талантите, които винаги сме имали в България и ще продължаваме да ги имаме.

„Дай Боже, да можем да ги отглеждаме правилно и да имаме отношението на държавата към културата, което е страшно важно. Защото езикът ни много опростя, взаимоотношенията ни понякога са нетърпими. Виждате общуване от парламента до улицата, като се чудим дали си вътре, или отвън. По-хубаво е човек да остане на музикалното поле, за да се опита да достави удоволствие на хората, които вярват, че ще го получат от неговата музика», заяви известният цигулар.

Звезди от юбилейното издание на „Мартенски музикални дни“ разказват пред БТА...

Маестро Найден Тодоров: „Всяко участие на „Мартенски музикални дни“ за мен е празник“

Всяко участие на международния фестивал „Мартенски музикални дни“ в Русе за мен е празник. Това каза в интервю за БТА известният диригент и директор на Софийската филхармония маестро Найден Тодоров.

Той обясни, че първото му участие във фестивала е било много отдавна – преди 18 години, с Пловдивска филхармония. „За мен беше много специално, тъй като това не само ми беше първо участие на „Мартенските музикални дни“, а първо идване в Русе изобщо. Спомням си, че когато пристигнах в града, беше тъмно. Настаних се в хотела и на другия ден получих шока от пълната порция „град Русе“. Беше изключително изживяване и още го помня. Това беше и една от причините да кандидатствам за директор на Русенската опера“, каза Найден Тодоров, който е начело на културния институт от 2005 г. до 2017 година.

„Мартенски музикални дни“ е най-музикалният фестивал у нас

„И до ден днешен „Мартенски музикални дни“ си остава най-музикалният фестивал на България. Много съм щастлив, че след четири години отсъствие от Русе се завърнах отново. Едно от най-красивите неща на този фестивал е, че не се е променил през годините. В България всичко се променя през последните десетилетия и не е задължително да е за хубаво. Този фестивал успя да се запази и нещо повече – успя да се развива. Във времето, в което всичко друго запада, „Мартенски музикални дни“ се развива. Тук е моментът да благодарим на Ива Чавдарова – директор на музикалния форум, за усилията, които хвърля фестивалът да стои на толкова високо ниво“, каза маестрото.

По думите му, всички други форуми за класическа музика някак си са се променили във времето. „При някои рамките се размиха, а при други фестивали – нивото падна. „Мартенски музикални дни“ си остана „Мартенски музикални дни“ – нищо, че

тази година е през септември заради пандемията“, каза Тодоров.

Пандемията показва, че имаме тежка нужда един от друг

„Стойки затворени вкъщи, ние установихме, че имаме нужда от изкуство. За музикантите, за които това не е просто удоволствие, а начин на живот, да загубим връзката с публиката, беше страшно. Неслучайно със Софийската филхармония се възползвахме от първата възможност да отворим веднага – без значение дали са концерти пред малко публика, или онлайн. Важното беше да имаме този досег. Освен че музиката ни спасява в такива моменти, тук става дума и за най-нормално човешко общуване“, заяви маестрото.

Той даде пример с онлайн концертите. „Много е страшно да погледнем към залата и тя да е празна. Дори и в момента, когато залите са с намален капацитет, усещането от гледката на празните столове е потискащо. Аз съм в по-добрата ситуация, защото съм с гръб към публиката, но за оркестъра това не е така. В един момент си задавах въпроса: всъщност какво правя и защо го правя. Ние имаме тежка нужда един от друг. Публиката има нужда от музика, от изкуство, за да оцелее, а ние имаме нужда от нашата публика, за да има смисъл от това, което правим“, каза Найден Тодоров.

Трябва да запазим младите таланти в България

По думите му, в България има млади таланти – и в оркестрите, и измежду солистите, и в хорвете – за съжаление, там са по-малко. „Непрекъснато идват нови и нови прекрасни музиканти и в това отношение съм спокоен. Нужно е да направим всичко възможно да ги запазим, преди да са избягали от България. Ние трябва да им дадем възможност да видят, че има смисъл да се развиват тук“, заяви маестрото.

Звезди от юбилейното издание на „Мартенски музикални дни“ разказват пред БТА...

Цигуларят Светлин Русев: За мен „Мартенски музикални дни“ е задължителна среща на русенска сцена

За мен международният фестивал „Мартенски музикални дни“ е задължителна среща на русенска сцена. Това каза в интервю за БТА световноизвестният цигулар Светлин Русев.

„Първото ми участие във фестивала беше през 1988 г., когато бях на още ненавършени 12 години. Оттогава съм участвал на почти всички издания на „Мартенски музикални дни“. Тези, които съм пропуснал, в последните години ги наваксам, защото имам по два концерта“, каза Светлин Русев, който е част от Художествения съвет на фестивала.

В „Мартенски музикални дни“ има за всеки по нещо

По думите му, „Мартенски музикални дни“ е по-близо до младите хора, до изгряващите звезди. „За съжаление, ако гледаме към първите издания на фестивала, липсват някои от оркестрите и диригентите, но това е въпрос на мащаб, на финансови средства. Винаги изданията са били с изключително интересна програма – с много разнообразие, с различни инструменти, има за всеки зрител от публиката по нещо“, каза цигуларят. По думите му, директорът на фестивала Ива Чавдарова от много години полага изключителни

усилия музикалният форум да го има, но е много трудно.

Според Русев пандемията е променила много света. „Много неща се ориентираха онлайн – това е по-добре от нищо“, каза цигуларят. За него музиката в по-малки помещения се усеща много по-добре. Той даде пример, че наскоро е свирил в една от най-старите къщи – фирми, ексклузивен доставчик на известна марка френски коняк. „Свирихме в помещение, като зад нас имаше бъчви от 1764 г. насам. Помещението беше с уникална акустика, с публика от около 80 – 100 души. Там вибрацията и резонансът на клетъчна основа са нещо незаменяемо – нещо, което се усеща отблизо. Знаем, че не всичко минава през слуховия апарат, а много неща минават през кожата и костите. Затова си позволявам да говоря за резонанс. Това е нещо незаемливо от всички дигитални концерти“, обясни Русев.

България има много млади и талантиливи музиканти

По думите му, в България има много талантиливи певци и инструменталисти, като за щастие тази традиция продължава. „Школа винаги е имало в най-добрия смисъл на думата. За съжаление, се губят стойности, ценности, в какъв човек вярва, какви усилия трябва да положи и е много по-трудно, отколкото навремето. Когато бях малък и бях на село, няха телевизор и телефон. Имах лагерна количка. А какво му трябва на днешното младо поколение – секунда или секунда и половина да цъкне върху „Инстаграм“ или „ТикТок“. Може би затова концентрацията е сведена, както някой ми каза наскоро, до три изречения. За мен това е много странно и тревожещо“, каза музикантът.

Според него развитието в музиката изисква много усилие и постоянство, така е и в спорта. „Струва ми се, че в днешно време това е по-трудно и хората се ориентират към по-различни неща“, обясни Русев. Той каза още, че музикантите са жители на света. Например наскоро е имал седем полета за четири дни. По думите му, в България трудно се намира място за всеки. Държавата е малка, а пазарът – ограничен. „Някои отиват да учат в чужбина, защото т.нар. сблъсък с култура, традиции, конкуренция е много по-различен. Според мен не трябва да се ограничават младите. Организиран се конкурс за оркестранти у нас и идват все повече чужденци. От друга страна, съм учуден, че няма толкова кандидати от България“, коментира Светлин Русев.

Предстои световна премиера на Концерта за цигулка от Емил Табаков

Програмата на закриването на международния фестивал „Мартенски музикални дни“ на 3 октомври включва световната премиера на Концерта за цигулка, написан от Емил Табаков специално за Русенския фестивален оркестър и за Светлин Русев.

„Трудно ми е да изразя концерта с думи все още. Имам идея как ще прозвучи. Много е вълнуващо и отговорно. Концертът ще е много труден за мен и за Русенския фестивален оркестър“, каза още Светлин Русев.

СПОРЕД ЕЛЕНА БАШКИРОВА „Мартенски музикални дни“ е много добра комбинация между чуждестранни и български музиканти

Международният фестивал „Мартенски музикални дни“ в Русе е много добра комбинация между български и чуждестранни музиканти – това коментира в крайдунавския град световноизвестната пианистка Елена Башкирова.

По думите ѝ, се изисква голяма смелост да се прави подобен фестивал.

„Горда съм, че съм в Русе. Изключително удоволствие е да идвам тук“, каза Башкирова.

Пианистката ще изнесе класическо-романтичен концерт тази вечер в Доходното здание в Русе, който е част от 60-ото издание на „Мартенски музикални дни“.

Директорът на фестивала Ива Чавдарова обясни, че Башкирова е подготвила изключителна програма – и като концепция, и като драматургия.

„Щастлива съм, че Елена Башкирова идва за втори път в Русе. Тя е изключително интересен създател на програми. Освен с музициране се занимава и с организиране на фестивали“, каза Чавдарова.

Башкирова е артистичен директор на международния фестивал за камерна музика в Йерусалим, който основава през 1998 година, организира и „Intonations Festival“ в Еврейския музей в Берлин.

По думите на Чавдарова, в концерта тази вечер често изпълнявани композиции ще се редуват с редки, но изключително красиви заглавия и творби като „Поетични звукови картини“ на Дворжак и преработката за пиано на Лист на прочутия вокален цикъл на Бетовен „На далечната любима“. Пианистката ще изпълни и творби на Моцарт и Шуман.

Башкирова заяви, че не разбира защо „Поетични звукови картини“ на Дворжак не се свири често на концерти, защото за нея е прекрасен. Тя ще изпълни пет от 13-те пиеси в цикъла.

Пианистката обясни, че песенният цикъл „На далечната любима“ е изключително близък до нейното сърце, а „Фантазия“ на Шуман е за чувството, обичта и това да даваш обич.

Звезди от юбилейното издание на „Мартенски музикални дни“ разказват пред БТА...

Оперната прима Красимира Стоянова: *Трябва да сме щастливи, че го има фестивала „Мартенски музикални дни“*

Шейсет години „Мартенски музикални дни“ - това е невероятно! Колко фестивали в Европа могат да се похвалят с такава годишнина, та това е близо един човешки живот, каза в интервю за БТА световноизвестната оперна прима Красимира Стоянова.

„Ние трябва да сме щастливи от тази годишнина и да си пожелаем, че след още 60 години ще има наши наследници, които ще продължат „Мартенски музикални дни“. Ще разказват за миналото на фестивала, за историята му и ще възкликнат: „Колко хубав е бил заключителният концерт на 60-ата годишнина на фестивала, с каква радостна и щастлива публика и още по-щастливи музиканти на сцената“, споделя Стоянова.

След 16-годишно отсъствие от русенска сцена фестивалната публика имаше възможност да я види на закриването на 60-ото издание в концерт на Русенския фестивален оркестър с диригент-маестро Емил Табаков и със солист-цигуларя Светлин Русев.

Красимира Стоянова стъпва за първи път на фестивална сцена през 1977 г.

Участвала е в „Мартенски музикални дни“ като цигулар в „Младешкия симфоничен оркестър“ към музикалното училище „Проф. Веселин Стоянов“, три години по-късно като концертмайстор на оркестъра, а през 1981 г. и като негов солист.

Едва през 2004 г. вече като оперна певица Стоянова изнася рецитал с камерна музика в рамките на фестивала с пианистката Мария Принц.

Оперната прима коментира, че, за съжаление, през годините няма конкретен поглед как се е развивал „Мартенски музикални дни“.

Знам обаче, че има големи финансови трудности, а и да не забравяме и скорошната борба кой да застане начело на фестивала. Прекрасно е, че Ива Чавдарова остана начело на „Мартенски музикални дни“ и го води така успешно въпреки трудностите, въпреки финансовите несгоди, въпреки голямата борба за оцеляването му. Рамо до рамо до нея върви и директорът на Националното училище по изкуствата в Русе Мария Дуканова, без чиято помощ не биха се осъществили великолепните концерти на специално създадения от нея фестивален оркестър“, обясни Стоянова.

Пандемията тежи на обществото

По думите ѝ тази „странна“ пандемия рефлектира върху социалния, духовния и културния живот.

„Хората са под огромен натиск – вече не си позволяват да планират живота си в малко по-далечен план, като че ли човек се страхува дори да мечтае“, споделя Красимира Стоянова.

По думите ѝ всичко това безспорно се отразява на психиката на хората, прави ги тъжни и напрегнати. Но именно в такива трудни моменти музикалната култура помага.

„Това ярко си личи по време на фестивала „Мартенски музикални дни“. Хората идват в концертния салон, за да могат да се насладят на красивите изпълнения на всички участници, да се порадват на музиката, да се откъснат от напрегнатото и трудно ежедневие“, казва Стоянова.

Културата не трябва да е онлайн, а обществото е длъжник на младите таланти

Оперната прима заяви, че у нас има изключително талантиви млади хора, които носят заряд и много възможности за развитие.

„Трябва да им дадем възможност, да им помогнем да извървят пътя си. На тях днес им е все по-трудно да се реализират. Светът е станал като че ли тесногръд, студен – все повече се налага прагматизмът. Сякаш хората все по-често се вълнуват от новия си телефон, компютър, от лайковете във фейсбук, отколкото от живите и нормални отношения“, каза Стоянова.

Според нея много дейности от живота ни минават в онлайн режим – пазаруване, обучение...

„Културата обаче не трябва да бъде онлайн. Всички имаме нужда от живия контакт, от усещането на живота присъствие. Никой не знае какво чака младите хора – има изключително талантиви певци и инструменталисти, художници, таланти в областта на изкуството. Ние сме им длъжници и трябва да им осигурим път и възможност за развитие, а и не бива да забравяме, че именно младите са тези, които ще изградят бъдещето“, каза оперната прима Красимира Стоянова.

„Мартенски музикални дни“ за шейсет и първи път

Фестивалът през 2022 година

Фестивалът "Мартенски музикални дни" през 2022 година се провежда в периода 11 – 27 март. За шейсет и първи път фестивалната програма среща русенската публика с вълнуващи концертни изпълнения и талантиви артисти.

Откриващият концерт в Доходното здание на 11 март е под диригентската палка на маестро Емил Табаков. В изпълнение на Русенската филхармония с участието на Симон Трпчески (пиано) звучат Четири скици за голям оркестър на Д. Ненов, Концерт за пиано и оркестър, сол мажор на М. Равел и Морето на К. Дебюси. Концертът, с който фестивалът се закрива на 27 март, отново е под диригентството на маестро Табаков. Фестивалният оркестър – Русе, с Александър Гаджиев на пианото, изпълнява Класическа симфония и Концерт за пиано №1 на Прокофиев, както и Картини от една изложба на Мусоргски и Равел.

В музикалния форум участват още Софийската филхармония, Русенската филхармония, хор "Проф. Васил Арнаудов" – Русе, камерен ансамбъл "Софийски солисти", ансамбъл "Музика Нова", струнен квартет "Фрош" и квартет "Flautissimo".

В рамките на "Мартенските музикални дни" Държавната опера – Русе представя премиера на операта "Ернани" на Верди с участието на хор "Дунавски звуци". Диригент е Хосе Кура, режисурата е дело на Орлин Анастасов, художник е Денис Иванов, хормайстор – Стелияна Димитрова-Хернани, а хореографията е на Детелина Кремакова.

Сред чуждестранните гости на фестивала са Румънският национален симфоничен оркестър, Литовският камерен оркестър и струнните квартети "Вижън" и "Модилиани".

Концертните прояви протичат под диригентското ръководство на Драгомир Йосифов, Кристиан Мандял, Вахан Мардиросян, Сергей Крилов, Иво Венков, Свилен Димитров и Пламен Джуров.

Сред изпълнителите, които се качват на фестивалната сцена, са именитите цигулари Минчо Минчев и Светлин Русев, сопраните Цветелина Василева и Галя Симеонова, пианистите Людмил Ангелов, Вахан Мардиросян, Каталин Чилаг, Пламена Мангова, Милена Моллова, Вилиана Вълчева и Надежда Цанова, виолончелистите Боби Костадинов и Павел Гомзяков, цигуларят Сергей Догадин, флейтистът Явор Желев, кларинетистът Росен Идеалов, арфистката Весела Тричкова, както и Светлана Анчева, която свири на обой, и Слав Славчев – на английски рог.

Произведения на забележителни български и световни композитори звучат от музикалния подиум. Сред тях са Моцарт, Бетовен, Брамс, Дебюси, Чайковски, Рахманинов, Шостакович, К. Илиев, Д. Ненов, Л. Николов. А една от вечерите е посветена на песни от български и аржентински автори.

В програмата е заложен и галаконцерт на лауреатите от миналогодишния международен конкурс "Франц Шуберт" за млади изпълнители на клавирна, вокална и камерна музика. Съпътстващата културна програма на фестивала предлага и премиера на книгата на Огнян Стамболиев "Кирил Кръстев. Несравнимият", посветена на именития български оперен певец, както и две изложби, една от които е с живопис на Володя Кенарев. Втората е изложба конкурс за съвременни визуални изкуства, която се организира ежегодно в рамките на мартенските музикални празници, а тази година темата ѝ е "TONE/S".

Участниците

Пианистът Александър Гаджиев е роден през 1994 г. в семейство на музиканти в Гориция, Италия. Той започва обучението си по пиано на петгодишна възраст, а на 10 години вече изнася първия си рецитал. През 2013 г. завършва обучението си в „Duca degli Abruzzi“ и започва да посещава магистърската програма в Моцартеум в Залцбург. В момента учи не само в Залцбург, но и във Висшето училище за музика „Жанс Айслер“ в Берлин при проф. Елдар Неболсин. Младият пианист е многократен носител на награди от международни конкурси и гостува на редица реномираните оперни театри и концертни зали по света. Като солист си сътрудничи с известни оркестри и работи с популярни диригенти като Юрий Темирканов, Казуки Ямада и други.

Млади композитори, инструменталисти и диригенти обединяват сили в ансамбъл "Музика Нова". Първоначално формацията е наречена Академичен колегиум за нова музика и участва в ежегодния преглед Нова българска музика с първи изпълнения на творби от Л. Николов, Г. Тутев, Б. Спасов и други. След основаването на българската секция на Международното дружество за нова музика през 1990 г., ансамбълът, който вече носи името "Музика Нова", поема основната част от концертните прояви на дружеството.

"Музика Нова" концертира на почти всички престижни подиуми в страната и участва в международни фестивали в чужбина. Постоянен диригент и ръководител на ансамбъла е Драгомир Йосифов.

Виолончелистът Боби Костадинов е роден в Лайпциг през 1999 г. Той свири на виолончело от 7-годишна възраст, а първият му учител по виолончело е в Лайпцигското музикално училище. Костадинов е носител на множество престижни отличия. Той е отличаван общо четири пъти с федерални първи награди от Националния конкурс Jugend musiziert в различни категории, а дуеът със сестра му Диана Костадинова им носи наградата за млади музиканти от конкурса „Феликс Менделсон Бартолди“. А в периода 2014 – 2017 г. Боби Костадинов, заедно с неговите ансамбли, печели четири поредни награди от конкурса Музика от общности в Саксония. Младият музикант свири в Младежкия симфоничен оркестър на Лайпциг от 2013 до 2018 г., където е и първи соло виолончелист.

Диригентът и пианист Вахан Мардиросян е роден в Армения. Той завършва през 1996 г. с отличие Парижката консерватория. Дълго време е заемал постове главен диригент на Симфоничния оркестър на Кан във Франция и музикален директор на Националния камерен оркестър на Армения. А от сезон 2019/2020 Мардиросян е главен диригент на Градския камерен оркестър на Хонконг. Той получава редовно покани да бъде гост-диригент както в Европа, така и в Азия. Дирижирал е редица известни оркестри като Симфоничния оркестър на Пражкото радио, Арменския филхармоничен оркестър, Ливанския филхармоничен оркестър и други. След успешния му дебют през 2014 г. с Токийския филхармоничен оркестър Вахан Мардиросян е канен да дирижира и други състави, като този на Японския филхармоничен оркестър. В своята кариера диригентът има шанса да си сътрудничи с много международно известни солисти. Познат и като пианист, Мардиросян често свири концерти от различни класици, като едновременно с това дирижира. Като солист той свири под ръководството на Курт Мазур, Ютака Садо, Юрий Ааронович и други.

Арфистката Весела Тричкова завършва магистратура в НМА „Проф. Панчо Владигеров“ при проф. Малина Христова. Още по време на образованието си тя печели конкурс за участие в сесии на международния младежки оркестър Jeunesse Musicale в Швеция и Германия. Тя има множество записи като солист и в рамките на различни симфонични оркестри. От 2000 г. Тричкова свири като соло арфист в Софийската филхармония. Богатата ѝ концертна дейност включва участие както на наши, така и на множество международни сцени, а репертоарът ѝ обхваща всички стилове и епохи. Освен със соловата и оркестровата музика, Тричкова е свързана и с камерната музика. Тя е един от създателите на първия български арфов кuartет. Освен това младата музикантка има дългогодишни творчески контакти със „Софийски солисти“ и си партнира с едни от най-добрите български флейтисти – Кремена Ачева, Яна Михайлова и проф. Георги Спасов.

В настоящия момент сопраното **Гая Симеонова** е част от състава на смесения хор на

БНР и записва за фонда на Българското национално радио. Тя е възпитаник на СМУ "Любомир Пипков" в Плевен, след което завършва и магистратура със специалност оперно пеене в НМА "Проф. Панчо Владигеров" в София. Тя е част и от редица майсторски класове при българската оперна певица Александрина Милчева. Още по време на обучението си Симеонова получава ролята на Барбарина в учебната постановка на НМА на операта "Сватбата на Фигаро" от Росини. Тя печели редица награди в международни конкурси и участва в различни оперни спектакли на частни трупи в България и Франция. През 2016 г. Гая Симеонова е солист в голямо оперно турне в Азия, заедно с именития български цигулар Васко Василев и пианистката Памела Никълсън.

Драгомир Йосифов е диригент и композитор, в момента е част от екипа на Държавна опера – Пловдив. Той е възпитаник на Националната музикална академия в София, където дирижиране му преподават Васил Арнаудов и Димитър Манолов, а композиция - Лазар Николов и Божидар Спасов. Освен това той се обучава и при композитори като Ф. Голдман, А. Виеру и П.-Х. Дитрих. През 2003 г. е отличен с наградата за най-добър диригент на хоровия конкурс в Гориция, Италия. През годините негови композиции са представяни на различни фестивали по света. Йосифов е бил диригент на смесения хор „Проф. Васил Арнаудов“ в Русе, както и главен диригент на Смесения хор на Българското национално радио. Той е основател и ръководител на камерния ансамбъл „Музика Нова“ в София.

Държавната опера в Русе има дълга и вълнуваща история. Тя е свързана със създадената през 1919 година Оперна дружба – институцията, която след няколко различни трансформации днес е известна като Държавна опера – Русе. През 1949 година Оперна дружба е одържавена и така се появява Народна опера – Русе. В първите си години Русенската опера е с общо административно ръководство с Русенския театър и се помещава в Доходното здание. До 1954 година главните диригенти на Русенска филхармония – Константин Илиев, Добрин Петков, Руслан Райчев – са и диригенти на Русенската опера, но от сезон 1954/1955 Ромео Райчев става нейният първи главен диригент. През 1999 година Русенска народна опера и Държавна филхармония – Русе се обединяват в една

институция. В началото тя се нарича Оперно-филхармонично дружество – Русе, а от 2010 година носи наименованието Държавна опера – Русе.

Емил Табаков е роден в Русе. Образованието си получава в Средното музикално училище „Проф. Веселин Стоянов“ със специалност контрабас и в Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ в София с три специалности – дирижиране при проф. Влади Симеонов, контрабас при проф. Тодор Тошев и композиция при проф. Марин Големинов. През 1976 г. започва неговата диригентска кариера, която стартира в Русенската филхармония. Заемал е поста главен художествен ръководител на камерния ансамбъл „Софийски солисти“, бил е начело на Софийската филхармония, както и главен диригент на Симфоничния оркестър на Българското национално радио, и директор на Дирекция „Музикална продукция“ и състави на радиото. Освен това Табаков е бил и главен диригент на Белградската филхармония и е оглавявал Симфоничния оркестър на Билкент – Анкара. От 2010 година той е съосновател и постоянен диригент на Русенския фестивален оркестър. Табаков е автор на десет симфонии, Концерт за оркестър, инструментални концерти, Реквием по латински текст, камерни и солови произведения. Сам или с ръководените от него оркестри, Табаков гастролира в редица държави. Освен това е носител на престижни награди в областта на музиката.

Диригентът Иво Венков е родом от Русе. В Софийската консерватория учи теория на музиката, оркестрово дирижиране и пиано, а през 1996 г. завършва оркестрово дирижиране с отличие. Музикалното си образование Венков продължава във Виена и Грац в Австрия. Дирижира редица престижни оркестри, с които изпълнява концерти в различни точки от света. Бил е диригент и в Държавна опера – Варна, Симфоничния оркестър на София, на Брюкселския младежки оркестър и други. През 1998 г. Иво Венков е назначен за диригент на Младежкия и музикален оркестър на Антверпен. Носител е на награди в различни конкурси за диригенти. Венков е гост-професор в Кралската консерватория в Антверпен по оркестрово дирижиране.

Камерният ансамбъл "Софийски солисти" е създаден от група млади музиканти от Софийската опера през 1962 г., когато е и първият им концерт под диригентството на Михаил Ангелов. Трима са диригентите, които оформят визията и звученето на оркестъра – това са Васил Казанджиев, който го ръководи в периода 1964 - 1978 г., Емил Табаков - в периода 1979 - 1988 г., и настоящият диригент Пламен Джуров, който поема оркестъра през 1988 г. Ансамбълът има осъществени над 3000 концерти по цял свят и е носител на награди

от големи фестивали. "Софийски солисти" са реализирали свои турнета в различни страни и са свирили в престижни зали като „Карнеги Хол“ и „Роял Албърт Хол“.

Сред световните имена, които са свирили с ансамбъла, са Даниил Шафран, Патрик Галоа, Дейвид Уолтър и други. Репертоарът на „Софийски солисти“ е многообразен: от барок до съвременна музика, и съдържа повече от 600 творби.

Във флейтовия кuartет "Flautissimo" участват Кремена Ачева, Гергана Иванова, Петра Атанасова и Мила Цанкова. Кuartетът е създаден онлайн през 2020 г. по време на изолацията, наложена от ковид пандемията. Първото видео, което записват, достига 95 000 гледания онлайн и това вдъхновява флейтистите да представят най-доброто от своя репертоар. Те концертират съвместно с вокалния състав „Bella Voce“ в летния сезон на Софийската филхармония "Романтично лято в Квадрат 500" през 2020 г. А през месец ноември правят самостоятелен дебютен концерт в Камерна зала "България", на който изпълняват "Три миниатюри за четири флейти", написани от композитора Румен Бояджиев-син специално за тях. Арфистката Весела Тричкова също участва в концертите им през сезон 2020/2021, което вдъхновява Румен Бояджиев-син да напише "Прелюд и Арабеска" за четири флейти и арфа. Американската композиторка Катрин Макмайкъл също създава Сюита "София" за четири флейти и арфа, която е посветена на състава и чиято премиера се очаква през 2022 година.

Кристиан Мандял се счита за един от най-значимите румънски диригенти на наше време. Развива дейността си без прекъсване в продължение на четири десетилетия. Мандял е роден е през 1946 г. Той завършва средното музикално училище в Брашов, след което продължава в Музикалната академия в Букурещ, където изучава дирижиране, пиано и композиция. Бил е главен диригент и музикален директор на Букурещката филхармония, както и артистичен директор на Североизраелския оркестър в Хайфа, главен гост-диригент на оркестър Хале, в Белградската филхармония и други. Мандял работи с повечето от водещите световни оркестри и участва в голям брой фестивали. Сътрудничи си и със световни артисти от класата на В. Репин, Ю. Рахнин, В. Мулова, И. Фауст, И. Гитлис и други. Като симфоничен и оперен диригент, Кристиан Мандял участва в стотици концерти в повече от 36 страни. Той е номиниран за една от десетте най-влиятелни личности на Румъния и е награден с най-високите държавни отличия за дейността си в областта на културата. Кристиан Мандял е ангажиран с обучение и насърчаване на младите музиканти. Той води майсторски класове в университетите в Блумингтън и Рутгерс в САЩ, Кралската

северна музикална академия в Манчестър и в Музикалния колеж в Токио.

Литовският камерен оркестър е признат като един от най-добрите камерни оркестри в света. Той е създаден през 1960 г. от диригента Саулиус Сондецкис и група от ентузиастични млади музиканти. Сондецкис остава начело до 2004-та, а през 2008 г. Сергей Крилов става новият артистичен директор и главен диригент, с което започва нова глава в историята на оркестъра. Отдадеността на Крилов и високите му професионални стандарти в музицирането, както и постоянното разширяване на репертоара, подпомагат развитието на оркестъра. Това води до повече от 200 съвместни изпълнения по целия свят.

Пианистът Людмил Ангелов е роден във Варна. Възпитаник е на Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ в София. Неговата популярност се простира и на петте континента. Ангелов е изнасял рецитали, концерти с камерна музика и е бил солист на престижни оркестри под диригентството на световноизвестни диригенти. Пианистът е признат като един от големите съвременни интерпретатори на Шопен. През 2011 г. той учредява Фондация „Пиано Екстраваганца“, която става организатор и продуцент на ежегоден международен музикален фестивал „Пиано Екстраваганца“. Людмил Ангелов е носител на различни награди, сред които и наградата „Аполон Токсофорос“ на Фондацията „Аполония“. През ноември 2011 г. той е награден от Министерството на културата на Република Полша с медал „Gloria Artis“ за заслуги в популяризирането на полската музика по света, а през 2015-а е удостоен с Голямата награда на град Варна за цялостната си дейност.

Световноизвестният **пианист и педагог Милена Моллова** започва да свири, когато е едва на 5-годишна възраст, а дебютът ѝ като солистка на Софийската филхармония е, когато е на 13 години. Моллова е лауреат и носител на редица отличия в авторитетни международни конкурси. Нейният внушителен репертоар включва творби от различни стилове и епохи. Моллова е била солист на значими български и европейски симфонични оркестри и е свирила под диригентството на Саша Попов, Константин Илиев, Васил Казанджиев и световни знаменитости като Кирил Кондрашин, Казиоши Акияма и много

други. Освен интерпретацията на класически произведения, тя поема предизвикателствата на първите изпълнения на произведения на съвременни композитори от Америка, България и други европейски страни. Милена Моллова е и клавирен педагог. Тя е била дългогодишен преподавател в Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ в София, в Северногръцката консерватория в Солун, както и ръководител на департамент „Музика“ в Нов български университет и почетен професор в него. Тя ръководи и майсторски класове в редица страни по света.

Цигуларят Минчо Минчев е роден в Габрово през 1950 г. Той започва да свири на цигулка на 4-годишна възраст, а през 1959 г. изнася първия си самостоятелен концерт, след което печели редица лауреатски звания и награди от престижни национални и международни конкурси. Минчев свири като солист с много от водещите оркестри в света и работи със световноизвестни диригенти. От 1990 г. е професор по цигулка в Университета по изкуствата Фолкванг в Есен, Германия. Паралелно с интензивната си работа в университета и активната солистична дейност той води и майсторски класове по цигулка в различни точки на света.

Пианистката Надежда Цанова свири от петгодишна в Казанлък и е от първите възпитаници на музикалния педагог Елена Юлиянова. Цанова учи пиано в Националната музикална академия при проф. Стела Димитрова-Майсторова. Младата пианистка има специализации в Кралската консерватория на Белгия в Брюксел и в Париж. Тя е присъствала и на майсторски класове на проф. Марчела Грудели – Германия, проф. Валери Шарупа от Русия, Пламена Мангова в София и при проф. Маурицио Морети в Сардиния. Цанова свири като солист със Софийската филхармония, Симфоничния оркестър на БНР и оркестър „Симфонията“.

Орлин Анастасов е роден през 1976 година в Русе в музикално семейство – родителите му са сопраното Мария Венцеславова и баритонът Анастас Анастасов на Русенската

опера. От ранна възраст Анастасов се занимава сериозно с музика, а вокален педагог му е маестро Георги Делиганев. Младият бас прави своя дебют като оперен изпълнител на 19 години, а на 23 години успешно дебютира и в "Ла Скала" с роля от операта на Росини "Севилският бръснар", а в края на 2008 година прави своя дебют и на сцената на Метрополитен опера. Орлин Анастасов печели редица престижни отличия в международни конкурси. Една тях е Първата награда в Международния конкурс за млади оперни певци "Борис Христов", която той печели през 1998 година. Анастасов има изяви на редица световни музикални сцени и работи с най-големите диригенти на нашето съвремие. Във фестивала "Мартенски музикални дни" русенската публика ще се наслади на операта "Ернани" на Верди под негово режисурата.

Диригентът Пламен Джуров получава образованието си в Националната музикална академия, където е част от класовете по пиано на проф. Мара Балсамова, по дирижиране при проф. Константин Илиев и по композиция при проф. Марин Големинов. В продължение на шест години той е диригент на Плевенската филхармония, а от 1988 г. е диригент на камерния ансамбъл "Софийски солисти". Заедно с ансамбъла има стотици участия в над 30 страни от света. Композициите на Джуров са ориентирани предимно към инструменталните жанрове. Диригентът е носител на редица награди за своя труд. Пламен Джуров е професор в НМА "Проф. Панчо Владигеров" по дирижиране и поддържа активна дейност в сферата на музикалното изкуство и културното строителство.

Виолончелистът Павел Гомзяков е роден в Уралския регион на Русия - в града на Чайковски. На деветгодишна възраст Гомзяков започва обучението си по виолончело, а на четиринадесет години той се мести в Москва, където учи в училището на Гнесин. По-късно следва в Московската държавна консерватория при Дмитрий Милър, след което продължава обучението си при Наталия Шаховская в Мадрид. Виолончелистът концертира в цяла Европа, Япония и Южна Америка. Гомзяков е търсен партньор и в камерната музика. Заедно с пианистката Мария Жоао Пирес концертират в редица страни.

Техният запис, издаден през 2009 г., на късни произведения на Шопен за Deutsche Grammophon, получава номинация за награда "Грами".

През 2007 г. **пианистката Пламена Мангова** печели втора награда в конкурса "Кралица Елизабет", с което започва и нейната динамична международна кариера, която я отвежда в почти всички краища на света. Мангова учи в Софийската държавна музикална академия в България при Марина Капацянская, а след и това и при професор Дмитрий Башкиров във Висшето музикално училище „Кралица София“ в Мадрид. Пламена свири с водещи чуждестранни оркестри и в престижни концертни зали в много страни.

Кларинетистът Росен Идеалов е възпитаник на Варненското музикално училище „Д. Христов“ и на НМА "Проф. П. Владигеров" в София, където е част от класа на проф. Сава Димитров по кларинет и на проф. Константин Чилев – камерна музика. Освен това Идеалов участва в майсторски класове на Аурелиан-Октав Попа по съвременна музика и интерпретация. От 1999 г. Росен Идеалов е преподавател по камерна музика, кларинет и оркестрово свирене в НМУ „Л. Пипков“ в София, а от 2006 г. е асистент в катедра „Камерна музика и съпровод“ в НМА „Проф. П. Владигеров“. През 2021 г. музикантът защитава и докторска дисертация към катедра „Камерна музика и съпровод“ при НМА „Проф. П. Владигеров“. От 40 години Идеалов концертира като солист и камерен изпълнител в страната и в чужбина. Репертоарът му включва над 650 произведения от ренесанса до наши дни. Музикантът е бил солист на най-добрите български симфонични, камерни и духови оркестри. Той е търсен като изпълнител и на съвременна музика. Над 250 музикални произведения са написани за него от български композитори от различни поколения.

Румънският национален симфоничен оркестър има доста дълга история. През 2008 г. известният румънски челист Марин Казаку основава Румънския младежки оркестър. През следващите три години Румънският оркестър „Симфонията“ и Младежният оркестър създават учебна програма по свирене в оркестър, наречена „Национални румънски младежки оркестри“. Първата генерация възпитаници на този проект продължават да участват в него по собствено желание, като по този начин сформират Националния симфоничен оркестър на Румъния. Оркестърът изнася концерти в най-големите концертни зали в Европа и в света.

Началото на **Русенската филхармония** започва с Русенския филхармоничен оркестър, който е създаден през 1948 г. от именития български диригент и композитор Константин Илиев. До 1999 г. оркестърът е самостоятелна културна организация, за развитието на която принос имат българските диригенти К. Илиев, И. Темков, А. Владигеров, А. Найденов, Е. Табаков и други. Оркестърът е инициатор на значими за българската музикална култура проекти, като например международния фестивал "Мартенски музикални дни". През 1999 г. се учредява Оперно-филхармоничното дружество – Русе и Русенският филхармоничен оркестър изпълнява новите си ангажменти като оперно-симфоничен оркестър. През 2010 г. Дружеството е преобразувано в Държавна опера – Русе.

Светлана Анчева е родена в Русе. Тя завършва СМУ „Веселин Стоянов“ – Русе и НМА „Проф. Панчо Владигеров“ – София със специалностите обой и хорово дирижиране. Анчева е била солист на Русенската филхармония, СО на НМА, Младежки фестивален оркестър – Русе, на Шуменска, Бургаска и Пловдивска филхармония, както и на камерния оркестър "Орфей". В продължение на 20 години е солист обойст в оркестъра на Държавна опера – Русе, а от 2018 г. е солист обойст на Софийската опера и балет. В периода 2012 – 2014 е соло обойст в Оркестъра на Академия „Киджана“ в Сиена. Анчева изнася концерти с различни инструменталисти със създадения от нея ансамбъл за камерна музика „Формантик“, както и с органистите П. Огнянова и М. Славова. Член е на ансамбъл "Музика Нова".

Светлин Русев започва музикалното си образование от най-ранна детска възраст, като първите насоки получава от майка си, която е преподавател по цигулка в музикалното училище в Русе. На 15-годишна възраст Русев е приет в Парижката консерватория, където учи при Жерар Пуле, Деви Ерли и Жан-Жак Канторов, а по-късно става част от следдипломната програма на консерваторията. Цигуларят е носител на множество награди от редица престижни международни конкурси и развива блестяща международна кариера, свързана с много от най-големите концертни зали по света. Русев солира под палката на именити световни диригенти и притежава изключително богат репертоар, който започва от барока, преминава през съвременната музика и стига до популярните жанрове. В продължение на 10 години Светлин Русев е професор в Националната висша консерватория в Париж, а в момента преподава в Женева. Освен това той прави майсторски класове по цигулка и камерна музика из различни места по света.

Свилен Димитров е роден в Русе. Завършва Националното училище по изкуствата "Проф.

В. Стоянов" с цигулка. След това е приет в Теоретичния факултет на ДМА "Проф. П. Владигеров", където изучава хорово дирижиране при проф. Лилия Гюлева и оперно и симфонично дирижиране при проф. Иван Маринов. От 1997 г. Димитров работи с детски хор "Дунавски вълни". Диригент е на хоровите състави и оркестъра на НУИ "Проф. В. Стоянов", а освен това дирижира концерти с Русенска филхармония. От сезон 2015/2016 е главен диригент на хор "Проф. Васил Арнаудов".

Цигуларят Сергей Догадин е един от най-ярките представители на руската цигулкова школа. Той изгражда силна международна кариера като солист и камерен музикант, освен това е лауреат на редица от най-престижните цигулков конкурс. В родината си Догадин свири с най-големите оркестри, като си сътрудничи и с Юри Темирканов и Филхармоничния оркестър на Санкт Петербург.

Пианистът Симон Трпчески е роден в Северна Македония през 1979 г. Той завършва музикалното училище към университета „Св. Кирил и св. Методий“ в Скопие. В периода 2001 - 2003 г. е артист на "Нова генерация" на Би Би Си, което се превръща и в началото на международната му кариера. През 2003 г. е отличен с наградата "Млад артист" на Кралското филхармонично общество. Трпчески свири с над сто оркестъра от 4 континента и е предпочитан и търсен солист от диригенти от класата на Марин Алсоп, Густаво Дудамел, Кристиан Мачелару и други. Има рецитали в едни от големите концертни зали в Ню Йорк, Сан Франциско, Лондон, Париж и други градове. Симон Трпчески се стреми да подсили културния образ на родината си и последният му проект с камерна музика носи името Makedonissimo. Идеята му е да запознае публиката по света с дълбоките корени на македонския фолклор.

Слав Славчев свири на английски рог. Той завършва Националната музикална академия "Проф. Панчо Владигеров". Учи и специализира в Консерваторията "Рихард Щраус" в Мюнхен със специалност обой при професор Франсоа Лельо. От 1996 до 2021 г. живее и работи в Германия, където участва активно в концертната и звукозаписната дейност на реномирани симфонични оркестри. Соло-обойст е на Симфоничния оркестър на БНР от 2011 г.

Софийската филхармония отдавна се е утвърдила като един от водещите институти в музикалния живот на България. Тя е измисляла дълъг път на художествено израстване в своята осемдесет и девет годишна творческа история. С нея са свързани имената на изтъкнати фигури от българската музикална култура. Репертоарът на филхармонията обхваща творби от цялата световна музикална литература – от класиката до съвременното.

Със своите гастроли в чужбина Софийската филхармония успява да си спечели сериозен авторитет и признание по цял свят.

Струнният квартет "Модилини" е основан през 2003 г. В квартета участват Амори Коато и Люк Рио, които свирят на цигулка, Лъоран Марфен – виола, и Франсоа Кифер – чело. Базираният в Париж квартет редовно гастролира в първокласни концертни зали по света и участва в най-престижните събития, свързани с камерна музика и струнни квартети.

Струнен квартет "Фрош" е създаден в София през 2007 година. В него участват Негина Стоянова и Петя Димитрова – цигулка, Мария Вълчанова – виола, Теодора Атанасова – виолончело. Квартетът започва своята концертна дейност с ежегодно участие в концертите "Солистите на радиото". "Фрош" има реализирани звукозаписи за фонда на БНР на произведения от редица български и чуждестранни композитори. Съставът участва в различни международни фестивали и свири на концертните подиуми на Москва, Осло и други градове. Квартетът е лауреат на различни награди, сред които Кристална лира 2015 г. в категорията за камерни ансамбли. Дамите от квартета осъществяват редица български и световни премиери на произведения от композитори като Джордж Кръмб, Стив Райх, Тери Райли, Любомир Денев, Васил Казанджиев и други, а част от творбите им са специално написани за квартета.

Струнен квартет „Vision“ е основан през 2012 г. в Берлин. В него участват Флориан Вилайтнер и Даниел Стол, които свирят на цигулка, Сандер Стюарт – виола, и Леонард Дизелхорст – чело. Четиримата музиканти са фокусирани върху многообразието на класическия репертоар за струнни квартети, заедно с техни собствени композиции. Квартетът експериментира с иновативни концертни формати, които представя както във водещи концертни зали, така и на престижни фестивали.

Русенският фестивален оркестър е уникален проект, свързан с дълбоките и трайни връзки между различни поколения музиканти, които са направили своите първи професионални стъпки в Националното училище по изкуствата "Проф. Веселин Стоянов" – Русе, а впоследствие всеки от тях се намира в някоя страна от целия свят. Фестивалният оркестър е създаден през 2010 г. по повод 50-годишнината на училището и 50-годишния юбилей на музикалния фестивал "Мартенски музикални дни". Първата му успешна програма е

в рамките на фестивала с участието на световноизвестните български музиканти, също възпитаници на училището - Емил Табаков, Светлин Русев и клавириото дуо Аглика Генова и Любен Димитров.

Хор "Проф. Васил Арнаудов" – Русе е основан през 1993 г. Той изпълнява неизменно своята мисия - да съхрани и развие хоровата традиция, създадена от големия български диригент и педагог проф. Васил Арнаудов. От основаването на хора до 2015 г. негов художествен ръководител и диригент е Драгомир Йосифов, а от сезон 2015/2016 диригент е Свилен Димитров.

Аржентинецът Хосе Кура е завършил оркестрово дирижиране, а неговите вокални заложи остават в сянка до 1988 г. По-късно той става първият изпълнител, който пее и дирижира едновременно, както и първият, който комбинира пеене със симфонични произведения в концертен формат. Като концертен изпълнител Хосе Кура успешно интегрира ролите на певец и диригент.

Сопраното Цветелина Василева е сред водещите български оперни артисти. Тя завършва Националната музикална академия "Проф. Панчо Владигеров", има и специализация при прочутия тенор Карло Бергонци в школата на Ла Скала. Василева дебютира в ролята на Амелия от "Бал с маски" в Националната опера и през следващите сезони изпълнява водещите роли и в други заглавия на Верди. Певецата е лауреат на престижни конкурси, партнира си с изтъкнати световни музиканти и диригенти, изнася концерти в повечето европейски столици и в най-престижните концертни зали в света, а критиката оценява високо участията й.

Флейтистът Явор Желев завършва Музикалната гимназия в родния си град Русе. В Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ в София се среща с един от най-известните и международно утвърдени български флейтисти и педагози - професор Георги Спасов. На 24-годишна възраст Явор Желев се присъединява към Симфоничния оркестър на Българското национално радио, а от 2005 г. е и негов първи флейтист. От 1996 г. Желев е преподавател в НМУ „Любомир Пипков“ и Нов български университет в София.

Светът не може да съществува без музика

Анкета с участници във фестивала през 2022 година

Яница Христова

Орлин Анастасов, Драгомир Йосифов, Цветелина Василева, флейтовият кuartет "Flautissimo" (Кремена Ачева, Гургана Иванова, Петра Атанасова и Мила Цанкова), Весела Тричкова, Иво Венков, Галя Симеонова, Пламен Джуров и струнен кuartет "Фрош" (Негина Стоянова, Петя Димитрова, Мария Вълчанова и Теодора Атанасова) разказаха пред ЛИК каква е ролята според тях на фестивала "Мартенски музикални дни" и как русенската публика приема участниците в него. От отговорите им в нашата анкета може да се направи и заключението, че обикновено любовта към изкуството започва от ранна детска възраст и се развива с времето. А светът без музика... просто не може да съществува.

Ето какво още казаха участниците от фестивала тази година:

Как избрахте изкуството като свой професионален път?

Орлин Анастасов

Орлин Анастасов: Аз не съм го избирал, то избра мен, благодарение на родителите ми, които бяха двама от най-големите оперни певци в България, солисти на Русенската опера. По техните стъпки тръгна брат ми, който в момента е един от водещите баритони в България – Венцислав Анастасов. Като цяло аз няхах кой знае какъв избор, защото очакванията бяха големи – да продължа и аз тази оперна традиция. И така се превърнахме всъщност, ако не се лъжа, в единственото семейство на това ниво в България, които са оперни певци.

Драгомир Йосифов

Драгомир Йосифов: Това се губи в мрака на годините, вече не си спомням. Във всеки случай директно съм имал контакт с изкуството още от малък – аз съм пъл в Хора на варненските момчета навремето. Бях 12-годишен, когато започнах да се занимавам по-сериозно и вече по-професионално с музика в Музикалното училище във Варна. Всъщност заслугата е на свако ми, който беше музикант. По време на разходка веднъж той лежерно подхвърли: "А ти мислиш ли си да учиш в музикално училище и да се занимаваш с музика?". На мен ми се видя доста екстравагантна, но привлекателна тази идея и му дадох своето невръстно "Да".

Цветелина Василева: Изкуството винаги е преобладавало в моя живот, още като дете.

Гургана Иванова, кuartет "Flautissimo": От съвсем малка избрах да свиря на пиано, което, за съжаление, продължи само една година, просто няхах инструмент у дома. Впоследствие моята баба ми се обади с въпроса "Искаш ли да свириш на флейта?" и аз директно казах "Да!", без да съм виждала никога как изглежда. За около месец-два ме подготвиха и кандидатствах. Така от около 9-годишна възраст се занимавам с флейтата. Някак така се получи, че взаимно се избрахме.

Иво Венков: Може би изкуството избра мен. Или аз станах част от него. Когато живееш в свят на музика, е неминуемо тя да бъде част от твоята същност. Така че изборът не беше много труден.

Галя Симеонова: Още от много малка, може би поради това, че моята майка е музикантка – флейтистка. Вкъщи имах пиано и ми доставяше огромно удоволствие още

от 5-годишна да свиря на него. След това ме записаха в детска музикална школа и оттогава пътят ми винаги е съпроводен от музиката. Никога не съм си представяла, че мога да живея без нея. Случайността ме насочи към оперното пеене. Просто една диригентка – Вилия Пешева от Плевен, ме откри за един детски хор. Станах солистка, започнах да печеля конкурси и награди и всъщност разбрах, че сърцето ми е в пеенето повече, отколкото при пианото. Но това не ми попречи да завърша Музикалното училище в Плевен с пиано. Започнах уроци първо при госпожа Александрина Милчева и след това бях в Музикалната академия. Сърцето ми и душата ми горят в това изкуство, което ми дава страшно много.

Пламен Джуров

Пламен Джуров: Аз съм от поколението, което, когато тръгваше на училище, вече беше записано в читалище или школа. И аз тръгнах на пиано на шест години и половина. Постепенно се увлякох от свиренето и накрая стигнах до музикалната гимназия. И там, преди края на гимназията, вече бях свирил със симфоничен оркестър. Усетих, че това е нещо различно от игрите и от разговорите. Влязох после в Консерваторията с композирани и дирижирани – така целият ми живот се насочи още в детските години. Една друга, допълнителна причина, е, че когато бях 4-5-годишен, имаше голям симфоничен концерт на легендарен оркестър и аз бях там. Имаше голям ентузиазъм тогава да се ходи на концерти, а аз от малък ходех с родители си. Тоест – създаде се среда, в която интересът стана траен.

Негина Стоянова, струнен кuartет "Фрош": Случайно избрах музиката, защото още в детската градина решиха, че съм

извънредно музикална. Избрах цигулката много интересно, защото родителите ми ме заведоха да се запиша да уча пиано, а аз изключително много харесвах учителката по цигулка, която беше много симпатична и мила. И така започнах да уча да свиря на цигулка в пълно неведение. Но не можах да се откажа от нея, а и не бих могла – за мен тя е основна мисия в живота.

Мария Вълчанова, струнен кuartет "Фрош": Изборът на изкуството малко го предопределят родителите, когато си още твърде малък – на 5 години. Но се радвам, че са ми показали тази възможност, тъй като, пораствайки и навлизайки в дълбочината на изкуството, разбираш, че изкуството е един съвсем различен свят, който помага на човек да вижда света с други очи, в неговата красота и пълнота.

Петя Димитрова, струнен кuartет "Фрош": Донякъде аз съм избрала изкуството, донякъде то ме е избрало. Аз свиря на цигулка от 5-годишна и някак си се предопредели този избор.

Теодора Атанасова, струнен кuartет "Фрош": За мен е най-лесно да се изразявам чрез музика и чрез изкуство още от най-ранна детска възраст. И много естествено се случи – винаги в музиката и изкуството съм се чувствала най-добра и можеща и, естествено, ги избрах за моя професия.

Какво място заема класическата музика спрямо другите музикални жанрове?

Орлин Анастасов: Ако трябва да съм честен, много по-малко място от другите музикални жанрове. Тъй като след 25 години кариера – тази година през месец юли се навършват точно 25 години от професионалния ми дебют на сцената на Русенска опера в операта "Аида" през 1997 г., и като прибавим към тях и четири в музикалното училище в Русе, се получават почти 30 години, откакто слушам и се занимавам с тази музика. До момента, в който започнах да се насочвам към всякакви други жанрове само и само да не слушам тази класическа музика. Донякъде това мен ме зарежда, аз винаги търся хубавото във всички стилове на музиката и във всички жанрове на изкуството. Мога да кажа, че в последно време слушам много повече синхронична музика и кантантно-ораториални произведения за сметка на операта. Ние, оперните певци, сме малко обременени. Когато стигнеш на един такъв етап от развитието си, от кариерата си, когато слушаме една опера, първото нещо, което чуваме, са проблемите, дефектите и неправилните изпълнения.

Затова аз гледам да си го спестявам.

Драгомир Йосифов: Първо, аз съм много скептичен към всички тези разграничения – класическа музика, не класическа, "романтична", "за душата", поп, джаз... Общо взето, всичко, което е извън сферата на т.нар. академична музика, много слабо ме интересува, просто не се занимавам с него. Джаз, разбира се, бих могъл да свиря, но това е в периферията на интересите ми. Това, което истински ме интересува, е т.нар. нова музика, тоест музиката, създадена от последния век, последните години, дори последните седмици, ако я познавам.

Цветелина Василева

Цветелина Василева: Класиката е един фундамент, от който тръгват много други изкуства, и винаги ще има място в нашия живот. Публика винаги има за нея, независимо в какви времена живеем. Тя винаги ще заема своето водещо място в изкуствата и неслучайно се нарича "класика".

Весела Тричкова: Много би ми се искало да отговоря, че мястото на класическата музика е огромно, но за жалост, свидетели сме, че през последните години има известна девалвация на културните ценности – като цяло, не само за музиката става дума. Не са чак толкова много хората, които отдават дължимото и се вълнуват изобщо от класическа музика. Според мен вина за това има и цялото общество, защото ценностите се формират и младите хора изграждат своя вкус на базата на модни тенденции, които виждат по социални мрежи и така нататък. Свидетели сме дори на известна чалгизация на обществото, а това би могло да се промени. Всичко идва от възпитанието и отдаване дължимото на стойности културни ценности. Факт е, че класическата музика е преодоляла изпитанията на времето. Тя е останала през вековете и има своята роля в живота на хората, защото провокира емоции, действа на сетивно ниво, кара ни да се замислим и ни вдъхновява. Както редица велики творци са се вдъхновявали от музиката, така и обикновените хора биха могли да се вдъхновят. И да се учим на хуманизъм просто. Музиката има божествена мисия и ние трябва да можем да я приемем и да я предадем на следващите поколения.

Иво Венков: Ако се върнем назад във времето, можем да видим една много пъстра

историческа картина. Всяка страна си има своя собствена музикална история. Например в европейския музикален свят са съжителствали едновременно - музика "сакра" и музика "профана". В епохата на Ренесанса, в държави като Белгия например, тяхната фолклорна музика е била музиката, която сега ние познаваме като "Ренесансова музика". Темата е безкрайна, ако трябва да говорим за всички жанрове. Факт е, че днес те са толкова много, че човек може просто да се изгуби във всички тях. Затова бих казал, че за всеки човек това е различно. За тези, които са свързани професионално с класическата музика, вероятно "Тя" стои на първо място. Има други, при които е като любов от пръв поглед, но е и върно, че има и такива хора, които не са възпитавани да разбират това изкуство и за тях то е някак невидимо. На тях класическата музика им пречи, дори ги дразни и вероятно не заема никакво място.

Галя Симеонова: О, класическата музика е на първо място при мен, макар че не крия афинитета си към поп и джаз пеенето също, но определено класиката е доминантата – нещото, което повече ме влече. Определено открих съвременната музика благодарение на маестро Драгомир Йосифов и на маестро Йордан Дафов. Всъщност с едно произведение на Данко Стефанов и ансамбъл "Силуети" участвах в "Мартенски музикални дни" през 2016 г. Всъщност тогава за пръв път имах по-сериозен сблъсък със съвременната музика и открих, че и това доста ме влече и ми доставя удоволствие. Като вид предизвикателство е, тъй като на всички е ясно, че съвременната музика е много трудна за изпълнение поради честата смяна на размери и на ритъм, трудната мелодична линия, която е със сложни интервали и скокове.

Пламен Джуров: Класическата музика е всъщност една безкрайна история на човечеството. Можем да се върнем по нотен текст дори 5 - 6 века назад, та чак до наши дни. И тя, като музикална история на човечеството, дава много ясно представа за емоционалните връзки, за усещането, за афектите, за състоянието на човека, за възприятието. Така че тя не е толкова шумна, както сегашната поп музика, но пък крие много повече познание и постижения.

Негина Стоянова, струнен кuartет "Фрош": Класическата музика е място, където аз мога да изразя себе си и където се чувствам в свои води. Харесвам наистина всякаква хубава музика, не се ограничавам, слушам много различни жанрове – и рок, и поп, и джаз, най-вече рок и джаз, но, разбира се, класическата музика е основна част от моята професия. Най-вече свър-

» менната класическа музика, тъй като ние сме млади хора, които творят днес. За нас е много важно тези, които са наши съвременници, да имат в наше лице партньори и да могат да покажат на публиката своята музика. Тъй като в класическата музика хората имат чувството, че са в музей, че музиката не е част от тяхното време. Но това не е точно така. Зависи и от изпълнителите дали обръщат достатъчно внимание на нещата, които се творят сега, а ние сме такива музиканти.

Струнен квартет "Фрош"

Мария Вълчанова, струнен квартет "Фрош": Класическата музика лично в моя живот заема основно място. Като цяло съм широкоотворен човек и нямам отрицание към останалите жанрове, отворена съм към съществуването и слушането на всеки един от тях. Но лично за мен класическата музика е онзи остров, който трябва да бъде част в живота на повечето хора, тъй като е средство за усъвършенстване – както на физическото, така и на менталното ни тяло. Иначе симбиозата на повечето различни видове жанрове на музиката е възможна и дори апелирам към нейното съществуване. Но класическата музика е тази, която показва и осмисля всяка една от житейските ситуации. А има и различни изследвания, според които класическата музика помага дори на здравословно състояние на хората. Затова смятам, че особено в днешно време отношението към нея не само трябва да бъде засилено, а дори да бъде апелирано за нейното развитие.

Петя Димитрова, струнен квартет "Фрош": Естествено, че класическата музика заема най-специалното място за мен. Но това не означава, че не харесвам или не слушам други жанрове. Но класическата музика, освен че е професия и призвание, тя е и животът ми.

Теодора Атанасова, струнен квартет "Фрош": Бих казала, че може би напоследък класическата музика не заема мястото, която трябва да има, а и се превръща в някакъв по-елитарен жанр. Но смятам, че точно това е стилът, който изисква най-много дълбочина и най-много познания. Надявам се в бъдеще все повече хора да имат желанието да се докоснат до нея.

Какво са за Вас "Мартенските музикални дни"?

Орлин Анастасов: Имайки предвид невероятната история, която има този фестивал, и за мен като човек, който е роден в Русе, винаги са имали голямо не толкова музикално, колкото обществено значение, защото това е един чудесен фестивал, който винаги се е състоял на изключително високо ниво. Аз имам много приятни спомени, въпреки че не съм имал възможността да пея и да участвам толкова, колкото ми се е искало, поради ангажиментите, които винаги съм имал на други места. Но въпреки всичко имам две участия. Едното е дебютът ми на този фестивал с един прекрасен концерт, в който аз участвах и за първи път изпах "Песни и танци на смъртта" на Мусоргски – може би най-грандиозното произведение за бас от този тип жанр. След което имах възможността да участвам още веднъж, в самостоятелен концерт вече, с роля като съпровод, посветен на моя голям и единствен педагог – покойния вече маестро Георги Делиганев.

Драгомир Йосифов: "Мартенски музикални дни" е фестивал, с който съм много свързан. Неговият директор – Ива Чавдарова, ми е дала действително простор да реализирам най-драстичните си и съкровени музикални идеи и видения. Това е за мен Фестивалът в България – много го обичам, много държа на него и се надявам, че не съм му досадил за дългите вече близо 30 години, в които участвам редовно в него.

Цветелина Василева: Преди всичко искам да благодаря за поканата да участвам в него. "Мартенските музикални дни" са в центъра на музикалния живот в България. Програмата на фестивала е чудесна. За Русенска опера е чест гостуването на Хосе Кура – това е един световноизвестен тенор и диригент, който ще дирижира премиерата на "Ернани" от Верди и с който лично аз ще имам концерт в рамките на фестивала. Получи се ентусиазъм в колектива на операта и се готвим пълноценно за

тази премиера, а режисьор е известният на всички Орлин Анастасов, който също работи така всеотдайно. Колегите са чудесни и се получават хубави неща в репетиционния процес. Що се отнася до мен, аз също очаквам тази нова роля на Елвира да стане хубава, но най-важното е "Ернани" да се хареса на публиката не само в Русе, но и в София, и в Букурещ. Силно се надявам, че тази рядко изпълнявана творба на Верди ще се посрещне с голям интерес. Относно концерта, в който ще пея с големия Хосе Кура, мога да кажа, че ще има интересно преплитане на аржентинска и българска музика. В концерта съм включила песни от Добри Христов и известния български композитор Георги Златев-Черкин. Искам да вметна, че с Хосе Кура сме пели заедно преди много години в "Роял Албърт Хол" в Лондон на концерта "Нощ на звездите", в който участваха и други световни звезди. Това ще е интересна среща след толкова години и тук на българска сцена.

Кремена Ачева, квартет "Flautissimo": Аз съм от Русе и за мен "Мартенски музикални дни" е един от най-големите фестивали за класическа музика, който винаги, откакто съм започнала да посещавам концерти по време на фестивала, е бил на много високо ниво по отношение на солисти, състави, на качество на концертите. И въпреки че в момента класическата музика не е основен приоритет на нашата държава, те продължават да държат това световно ниво. И за нас е чест, че тази година ще правим дебют с квартет "Flautissimo", въпреки че почти всяка година участваме и с концертите на Софийската филхармония по време на фестивала. А от няколко години е създаден и Фестивален симфоничен оркестър, който се състои от настоящи и бивши възпитаници на музикалното училище. Благодарение на Ива Чавдарова и Емил Табаков имаме удоволствието да свирим заедно със съученици, които не сме виждали от много време, дошли от най-различни континенти и краища на света само за да участват в този наистина емоционален концерт.

Квартет "Flautissimo"

Иво Венков

Иво Венков: Аз съм от Русе и съм израснал в този град. "Мартенските музикални дни" за мен са символ на нашия духовен, музикален и творчески свят въобще. Без тях Русе няма да е същият град. Спомням си "Мартенските музикални дни" от времето, когато се провеждаха в "Дома на културата" – сега зала "Филхармония", която за мен си остава истински музикален храм. Жалко е, че и в момента не се провеждат там, защото акустиката е прекрасна. Има три етапа, с които свързвам "Мартенските музикални дни". В началото, като ученик в музикалното училище, тъй като бяхме много малки, четвърти-пети клас, не осъзнавахме много добре какво въсъщност се случва на тези концерти.

Мина време и започвайки да разбираме повече, "Мартенските музикални дни" се превърнаха в извор на вдъхновение. А в момента, като участник в този прекрасен фестивал, са едно творческо споделяне.

Галя Симеонова: За мен това е най-престижният фестивал, който се прави в България. Имам щастието да участвам от 2016 г. почти всяка година. Госпожа Ива Чавдарова и изобщо организаторите подбират доста добри изпълнители и интересна музика, предложена по много хубав начин.

Пламен Джурев: Това е един от високите паводи за професионализъм и среща с музикалното и творческо изпълнителство отдавна. Аз за пръв път съм участвал в "Мартенските музикални дни" преди повече от 30 години. Оттогава следя и виждам, че се запази тази марка да се представят нови произведения, едни от най-добрите изпълнители, да се канят гости от чужбина, теоретични форуми, изложби... Така че това е една представителна витрина на музикалните дейности в България.

Негина Стоянова, струнен квартет "Фрош": Аз съм родом от Русе и за мен "Мартенските музикални дни" са най-голямото музикално събитие, откакто съм съзнателен човек. Те са една огромна школа. На този фестивал съм имала щастието да имам досег със световноизвестни артисти, като голяма част от тях, за добро или лошо, дори не са идвали в София, макар че знаем, че София е мястото, където има най-голямо поле за класическата музика. Но този фестивал винаги е бил огромно събитие в живота ми и за мен е чест, че сме от малко-

то български състави, които са постоянен участник вече от доста години. Но освен чест това е и голяма отговорност. Трябва да покажем ниво, което да е в съответствие с това на всички международни състави, които са гости всяка година.

Мария Вълчанова, струнен квартет "Фрош": "Мартенските музикални дни" са една институция, която с времето се е превърнала в символ на качество и на престиж. Да участваш във фестивал е не само привилегия и чест, но и възможност да видиш постиженията на едни наистина огромни музиканти. Когато си част от "Мартенските музикални дни", отговорността е наистина много голяма, особено както е при нас с квартет "Фрош". Вече няколко поредни години участваме и всеки път усещането за пълнота и пълноценност наистина е много голямо. Това е един фестивал, който не само трябва да съществува, но той е един коректив на всичко онова, което се случва въобще в музикалния свят не само в България, а и в Европа и извън нея.

Петя Димитрова, струнен квартет "Фрош": "Мартенските музикални дни" са може би един от най-специалните фестивали за нас, за квартета. Фестивалът е изключително стойностен, бутиков. Винаги програмата и артистите, които участват в нея, са изключителни. За нас е много специално място и сме много щастливи, че имаме възможност да участваме.

Теодора Атанасова, струнен квартет "Фрош": Според мен "Мартенски музикални дни" е един от най-стойностните фестивали в нашата страна, който вече над 60 години устоява на времето и продължава да изненадва и да поднася наистина интересни и качествени програми. Така че за нея не е новост и не трябва да се възпитавана на това как да възприема класическата музика. Тя е с много високи изисквания и е свикнала да получава качество.

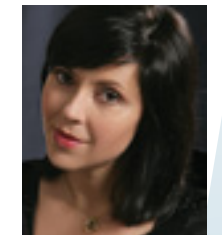
Как реагира русенската публика на класическите концерти?

Орлин Анастасов: Нямам наблюдения, тъй като обикновено съм присъствал на класически оперни произведения, не толкова на концерти. Но това, което мога да кажа, що се касае до "Мартенските музикални дни", те винаги са имали една твърда публика, която ги е следяла с огромен интерес. Публика, която е много добре подготвена, много добре запозната с всичко, което се изпълнява. Тъй като в изгледното издание ние участваме с оперно заглавие, заедно с Русенска опера, нямам търпение и се надявам да видя нови лица в публиката, а именно тези, които може би не посещават толкова оперните заглавия, а

са постоянни в концертната програма, когато се изпълнява.

Драгомир Йосифов: Ако вземем класическите концерти в тесния смисъл на думата – като нещо, което е етаблирано като музика, което е добре известно и популярно, ще реагира много добре. В Русе има култивирана публика – не само от фестивала, а и от дейността на филхармонията и на операта, от любителските хорове, от действително крупните музиканти, които са се подвизавали в града. По-важно е как тя реагира на моите концерти, които са с по-рисков репертоар, тоест с новонаписана или недостатъчно популярна в България музика. Мисля, че за толкова години русенската публика успя да свикне и дори да развие в себе си интерес и вкус към тази по-нова музика, което ми дава известно спокойствие и радостно усещане, че съм помогнал за каузата и у нас.

Цветелина Василева: Русенската публика е публика с традиции. Тук са родени, тук са дирижирали, тук са пели и български, и чужди диригенти и изпълнители. Така че за нея не е новост и не трябва да се възпитавана на това как да възприема класическата музика. Тя е с много високи изисквания и е свикнала да получава качество.

Петра Атанасова, квартет "Flautissimo": Русенската публика е изключително възпитана, с много високо ниво на култура и вкус за класическата музика. Винаги са много отворени към качеството, държат на качеството и знаят кое е качествен класически концерт. Винаги залата на "Мартенски музикални дни" е пълна, откакто посещавам концерти. И смятам, че това ще продължи и занапред.

Иво Венков: Тази русенска публика, която помня аз от времето, в което бях ученик в музикалното училище, е една изключително гореща, интелигентна публика, която не оставяше нито едно хубаво изпълнение просто така. Спомням си, че е имало аплаузи по 30 – 40 минути с не знам колко

» биса, които се изпълняваха един след друг. Спомням си залата, препълнена с публика, в която стояхме прави отстрани, за да можем да слушаме концертите на "Мартенските музикални дни". В тази зала! На този музикален фестивал! Потресаващ е и фактът, че дори лично Шостакович през 1965 г. е бил за втори път почетен гост. Днес русенската публика, възпитавана с любов към това изкуство, все още съществува в Русе и мисля, че тя винаги ще си остане такава – имаща нужда точно от класическата музика и "Мартенски музикални дни" в това лице са един истински празник за нея. Казват – "Народ без култура е като лодка в открито море без гребла и платна". Без култура няма и национална идентичност. Така че аз лично мисля, че русенската публиката винаги е била особено емоционална и има афинитет към стойностното.

Гая Симеонова: Моите наблюдения са, че залите винаги са били пълни. Русенската публика реагира на класическите концерти много възторжено и с удоволствие, с много удоволствие определено. Ние сме имали много аплаузи. Аз съм участвала и с ансамбъл "Акордати" на "Мартенски музикални дни" и винаги е бил огромен интересът от страна на русенци.

Пламен Джуров: Различно е в различните периоди. Навремето, когато градът беше пълен, публиката беше по-голяма, понякога трудно можеше да се влезе в залата от хора. Но и сега интересът е голям и е много чувствителна към качеството на изпълнителите. Не си крият мнението, когато се представят нови произведения – независимо дали им харесва, или не им харесва, но към изпълнителите са много чувствителни. Ценят не рекламното, а това, което чуват реално от сцената.

Негина Стоянова, струнен квартет "Фрош": Ние миналата година чествахме 60-ата годишнина на нашия фестивал, така че русенската публика е откърмена с тази музика и за нея това винаги е било празник. В последните години се наблюдава тенденция, но тя е обща, не е само за Русе, че публиката остарява. Може и на образованието да се дължи, може и на качеството, но нямаме достатъчно добър досег с младите хора. Ние се стараем да променим това, поне частта, която зависи от нас, за да можем да говорим на техния език и да ги

привлечем в залите за нашето изкуство.

Мария Вълчанова, струнен квартет "Фрош": Смятам, че русенската публика е една изключително познаваща публика, защото на нея се предлага толкова богат избор от репертоари и изпълнители, че с времето тя се е превърнала в ценител и познавач. За мен русенската публика е пример за това как трябва да бъдеш отворен към много различни жанрове и стилове на произведенията, защото често й предлагаме не само конвенционалните, а и доста по-широки и различни програми. Ние винаги сме приемани с изключителна топлина и адекватност. Може би по някакъв начин "Мартенските музикални дни" се представят и чрез русенската публика - тя е като една представителна извадка на интелигенцията, която се вълнува от това изкуство.

Петя Димитрова, струнен квартет "Фрош": Аз мисля, че много добре реагира русенската публика. При нас винаги има някаква провокация, защото изпълняваме съвременни произведения. Досега сме имали успех и публиката винаги е приемала избора на програма и изпълненията ни. Теодора Атанасова, струнен квартет "Фрош": Русенската публика всъщност е много добре възпитана точно поради дългогодишните традиции на този фестивал. Смятам, че очакват всяко едно издание с нетърпение и определено русенската публика се откроява като един от най-големите познавачи на класическата музика.

Какъв би бил светът без музика?

Орлин Анастасов: Дори не мога да си го представя. Музиката, изкуството, културата – това е най-важният трегер и винаги е бил такъв. Ако трябва да цитирам по памет – един доста известен човек навремето беше казал, че всеки един вид криза в една държава, без значение каква е тя, започва с културна такава. Изгубим ли музиката и изкуството, буквално губим всичко. А и това няма как да стане – чисто технически. Смятам, че без значение какво се случва около нас последните години, може би това е нещото, което най-много ни крепи, дори не говоря само за тези, които сме част от това изкуство, говоря и за публиката, и за абсолютно всички хора.

Драгомир Йосифов: Тих вероятно. Прека-

леното звукопроизводство, прекомерното насищане със "звезди" и "най-доброто", отсъствието на вгълбеност и тишина уверено ни водят към свят без музика. Към бял шум. Но от тишината пак ще се роди...

Цветелина Василева: Не мога да си представя света без музика. Музиката е навсякъде – наоколо и в нас, в природата и в нашите мисли. Тя ни съпровожда непрекъснато – и в хубави, и в тъжни, във всякакви моменти. Тя е неделима част от нашия живот, тя е животът.

Мила Цанкова, квартет "Flautissimo": Откакто светът съществува, съществува и музиката с него. Защото в света има толкова много звуци, дори и птичките правят музика – тоест не сме я измислили ние, хората. Без нея не може да съществува светът. Дори и да има някакъв друг живот, на някоя друга планета, както се надяваме, според мен и там би имало музика.

Иво Венков: Това е много персонално. Мисля, че този свят ще бъде несъвършен, някак опустял и празен. Все едно гледате филм, на който сте спрели звука. За щастие на всички нас тя е навсякъде.

Гая Симеонова: Мисля, че не може да се случи никога това нещо. Защото музиката прави хората много по-добри, много по-чувствителни, много по-емпатични. Тя просто е едно огромно добро, което кара всички ни да бъдем по-добри.

Пламен Джуров: Светът без музика би бил много, много по-скупчен. Просто не мога да си го представя. Мисля, че не е възможно. Музиката ни е променила, направила ни е повече хора от преди, защото тя е била един оазис, в който човек е в диалог с нещо нематериално, а това създава вътрешна хармония.

Негина Стоянова, струнен квартет "Фрош": Много тъжно и много бездуховно място би бил светът без музика.

Мария Вълчанова, струнен квартет "Фрош": Светът без музика би бил загубен. Защото не само класическата музика, а и музиката въобще е онова, което дава цвета на всяко едно нещо в нашия живот. Дори се сещам за един пример – един филм, колкото и да е хубав и качествен, ако той няма своята музика, не може да бъде в пълнота. А и музиката е средството, в което човек може да се изрази и без думи. Тя е наистина елементът, който може да обедини много хора в едно.

Петя Димитрова, струнен квартет "Фрош": За мен не може да има свят без музика. Просто няма да бъде светът, който познаваме, ще бъде нещо ужасно.

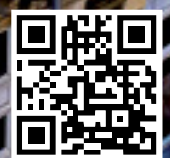
Теодора Атанасова, струнен квартет "Фрош": Със сигурност светът без музика би бил много по-сив, скучен, лишен от вълшебство и очарование.

ОБЩИНА РУСЕ
RUSE MUNICIPALITY

Enjoy every Ruse minute!